

ΤΟ ΕΙΚΟΝΙC ΜΑ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ ΜΙΑΝ

[Έδιδάχθη τὸ πρῶτον ἐν τῷ Θεάτρῳ τῶν "Ποιηλιῶν,, τὴν 27 Νοεμβρίου 1900].

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΝΕΟΦΥΤΟΣ μοναχὸς
ΚΟΣΜΑΣ μοναχὸς
ΓΛΥΚΕΡΑ ἑταῖρα βυζαντινή

ΗΘΟΠΟΙΟΙ

Ο κ. Γ. Γεννάδης.
 Ο κ. Γ. Πετρίδης.
 Η κυρία Αἰκ. Βερώνη.

Ἡ σκηνὴ ἐν Βυζαντίῳ ἐπὶ τῶν εἰκονομάχων.

Σ Κ Η Ν Η Π Ρ Ω Τ Η

Τὸ κελλίον τοῦ Νεοφύτου, ἐν ἰδιωτικῇ ἐπαύλει, μεταποιηθέντη εἰς μοναστήριον. Εἰς τὸ βάθος, θύρα κεκαλυμμένη διὰ διφόλλου παραπετάσματος· δεξιὰ τῆς θύρας ταύτης μέγας ξύλινος Σταυρός, ἐφ' οὗ ὁ Ἰησοῦς, ἀναλόγον μεγέθους, ἐσταυρωμένος. Ἀριστερᾶ τῆς θύρας, μεγάλη εἰκὼν, παριστῶσα τὴν Παναγίαν, μὲ τὰ δύματα τεταμένα πρὸς τὸν Οὐρανόν, μὲ τὰς παλάμας ἐγειρομένας ὡς ἐν δεήσει. Ἐπὶ τῆς εἰκόνος ταύτης, ἔνθεν κάκειδεν τῆς κεφαλῆς, ἀναγινώσκονται αἱ λέξεις ΜΗΤΗΡ ΘΕΟΥ. Πρὸ τοῦ ἐσταυρωμένου, ὡς καὶ πρὸ τῆς Παναγίας, ἀνὰ μία χρονικὴ κανδήλα ἀνημμένη ἰδιαιτέρως δὲ ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας εἶνε κεκοσμημένη διὰ ποικίλων καὶ πολλῶν ἀνθέων. Εἰς τὸ μέσον τοῦ κελλίου, ἀναλόγον, δύμοιον

πρὸς τὰ τῶν φαλτῶν τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ἐπ' αὐτοῦ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, ἄλλα ἀνοικτά, ἄλλα κεκλεισμένα. Ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ τούχου, παράθυρον. Ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ τούχου, θύρα ἡμίανοικτος. Εσπέρα.—Ἐγειρομένης τῆς ἀνταῖας, ὁ Κοσμᾶς, παρὰ τὴν τελευταῖαν ταύτην θύραν, νεύει πρὸς τὴν ἔξωθεν Γλυκέραν νὰ εἰσέλθῃ.

ΚΟΣΜΑΣ

Γλυκέρα! . . .

(Ἡ Γλυκέρα εἰσέρχεται, κρατοῦσσα δέμα).

Τὴν ὑπόσχεσι, παρακαλῶ, θυμήσουν.

(τείνει τὴν χεῖρά του).

ΓΛΥΚΕΡΑ

Σ' εὐχαριστῶ, πάτερ Κοσμᾶ.. . Πάρε τὴν πληρωμή σου.

(Δίδει τὸ βαλλάντιόν της εἰς τὸν Κοσμᾶν καὶ στρέφεται πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας).

ΚΟΣΜΑΣ (ἀφοῦ ἐμέτρησε τὰ χρήματα).

Διπλᾶ καὶ τρίδιπλα ὁ Θεὸς ἄλλον νὰ σ' ῥά πληρώσῃ
καὶ ὅτι ποθεῖς καὶ ἐπιθυμεῖς ἀπόψυ φέντανον νὰ σοῦ δώσῃ.

ΓΛΥΚΕΡΑ (ἐξακολουθοῦσσα ν' ἀτενίζῃ τὴν εἰκόνα).

Κι' ὁ αὐδέντης σου ὁ Νεόφυτος ποῦ μὲν ἔχει ξετρελλάνει;

ΚΟΣΜΑΣ

Στὴν ἐκκλησία μονάχος τον τὴν προσευχή τον κάνει.

ΓΛΥΚΕΡΑ (στραφεῖσα).

Πάντα λοιπὸν θὰ βρίσκεται στὴν πλάγη καὶ στὸ ψέμμα;

(Δεικνύοντα τὴν θύραν τοῦ βάθους).

Αὐτὴν εἶν' ἡ θύρα ποῦ ἔλεγες;

ΚΟΣΜΑΣ

Αὐτή.

ΓΛΥΚΕΡΑ (ἔγχειριζοντα τῷ Κοσμῷ τὸ δέμα).

Κρύψε τὸ δέμα.

(Ο Κοσμᾶς, λαβὼν τὸ δέμα, ἔξερχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βάθους).

ΓΛΥΚΕΡΑ (μόνη).

Τὸ τέχνασμά μου ἐπέτυχε... Γι' αὐτὸν τὸν μισογύνη

Βασίλισσα τῶν Οὐρανῶν, Μήτηρ Θεοῦ ἔχω γείνει...

Χά! χά!... Κ' εἶν' ἡ λατρεία τον πνευματικὴν καὶ θεία!

Ω σκότη ὀνειροπλάνεντα καὶ πίστις ἥλιθία!

(τῷ Κοσμῷ, εἰσερχομένῳ).

Στολίζει τὴν εἰκόνα μον μ' ἄνηθη χλωρὰ καὶ φύλλα
καὶ τὴν φωτίζει μὲν χρυσῆ καὶ ἀκοίμητη καντήλα
καὶ τὴν δοξολογεῖ καὶ ζῆ γονατιστὸς μπροστά της...

(δεικνύοντα τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας).

Νὰ τῶν ὀνείρων τον ἡ αὐγή, τῶν πόθων τον ἡ προστάτις!

ΚΟΣΜΑΣ (πλησιάζων τὴν εἰκόνα).

Σοῦ μοιάζει τόσο ἡ ζωγραφιὰ ποῦ ὅποιος τὴν ὅδη ἀπομένει,
ποιὰ νάνε τάχα ἡ ζωτανὴ καὶ ποιὰ ἡ ζωγραφισμένη!

Τὰ μάτια σου εἶνε μάτια της, μορφή σου εἶν' ἡ μορφή της...

ΓΛΥΚΕΡΑ

Τὴν ἔκανε ὁ καλλίτερος τοῦ Βυζαντίου τεχνίτης.

Τὸν πλήρωστ' ἀκριβὰ πολὺ γιὰ τὸν κρυφὸ σκοπό μου
καὶ τοῦπα: μὲ τὴν ὄψι μου καὶ μὲ τὸ πρόσωπό μου
παρόμοια καὶ ἀπαράλλακτη μιὰ Παναγία νὰ κάνη;
καὶ θέλω ὅλη τὴν δύναμι τῆς τέχνης σου νὰ βάνης,
τόσο νὰ μοιάζουν ὅλα μου καλὰ ζωγραφισμένα,
ποῦ ὅποιος θωρεῖ τὴν ζωγραφιὰ νὰ λέη πῶς βλέπει ἐμένα!

ΚΟΣΜΑΣ

Κι' ἀλήθεια, τὸ κατώρθωσε...

ΓΛΥΚΕΡΑ

Μὲ προσοχὴ καὶ κόπο...

Σὰν ἔγεινεν ἡ ζωγραφιά, τὴν ἔστειλα μὲ τρόπο
στοῦ Νεοφύτου τὸ κελλί, χωρὶς αὐτὸς νὰ νοιώσῃ
ποιὸς τοῦ τὴν ἔφερεν ἐδῶ καὶ ποιὸς τὴν εἶχε δώσει.
Πιστεύοντας στὰ θαύματα, θαῦμα καὶ αὐτὸς νομίζει
καὶ τὴν φιλεῖ μ' εὐλάβεια καὶ ἐμπρός της γονατίζει
καὶ χαίρεται καὶ ἀγάλλεται καὶ ἀπ' τὴν χαρὰ τον κλαίει
γιατί πιστεύει ἀληθινὰ καὶ μὲ τὸ νοῦ τον λέει
πῶς ἡ Παρθένα ενδόκησε στὸ λάροη τὸν καλό της
νὰ στείλῃ τὴν εἰκόνα της μὲ κάπιον ἄγγελό της.

ΚΟΣΜΑΣ

Καὶ δὲν σ' ἐγνώρισε ποτέ; δὲν ἔτυχε στὸ δρόμο
νὰ σ' ἀπαντήσῃ, νὰ σὲ ὅδη;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Τὸν ἔφενγα μὲ τρόμο! . . .

Μ' ὅλη τὴν ἀπειρονή ενύμορφιὰ ποῦ στὸ κορμί μου νοιώθω,
μ' ὅλη τὴν φλόγα τῆς ζωῆς, μ' ὅλο τὸν ἄγριο πόθο
ποῦ μέσα μου σὰν πύρινο ποτάμι πλημμυρίζει,
εἶξερα πόσο μᾶς μισεῖ καὶ πόσο ξεχωρίζει
ἀπὸ τὸν ἄλλους ποῦ μεθοῦν στῶν πόθων τὴν κραιπάλη
εἶξερα πῶς στὰ μάτια τον τῶν γυναικῶν τὰ κάλλη
φαίνονται χῶμα καὶ πηλός.

ΚΟΣΜΑΣ

"Ἄν σ' ἔβλεπε... ποιὸς ξέρει;
Ἐχεις ἀφρόπλαστο κορμί ποῦ λαχταροῦν καὶ οἱ γέροι... .

ΓΛΥΚΕΡΑ

Θὰ μ' ἔβλεπαν τὰ μάτια τον, μὰ ὁ νοῦς τον, ζαλισμένος
ἀπ' τῶν ὀνείρων τὸν καπνοὺς καὶ μέσος στὸν κόσμο ξένος,
δὲν θὲ νὰ μ' ἔβλεπε καὶ αὐτός!

ΚΟΣΜΑΣ

"Ἀλήθεια: νόντα - μέρα
γονατιστὸς προσεύχεται!"

ΓΛΥΚΕΡΑ

Κ' ἔπειτα, μιὰν ἐταίρα,
μιὰ πόρη...

ΚΟΣΜΑΣ (σταυροκοπούμενος).

Σῶσον, Κύριε!

Τὸ Εἰκόνισμα

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ποῦ ζῇ καθὼς ενδέρη
στὰ πανηγύρια τοῦ ἔρωτος καὶ στῆς ζωῆς τὴ μέδη,
εἶνε γι' αὐτὸν ἀμάρτημα καὶ μόνο ἀν τὴν κυπάξῃ!

ΚΟΣΜΑΣ

Κι' ὅμως ἀν ἀπεφάσιε τὸ δρόμο τῆς ν' ἀλλάξῃ...

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ἐγώ; Μήπως ἐνδύμασες, ἀπόβρασμα τοῦ κλήρου,
πᾶς τὸν αὐθέντη σου ἀγαπῶ μὲ πόθους καλογήρου;
Χά! χά!

ΚΟΣΜΑΣ

Μ' ἀφοῦ τὸν ἀγαπᾶς;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Θέλω κι' αὐτὸς νὰ μάθῃ
νὰ μ' ἀγαπᾷ ὅπως πλάστηκα καὶ μ' δλα μον τὰ πάθη.
Γιὰ τοῦτο κι' ἀποφάσισα τὴ ζωγραφιὰ νὰ στείλω
καὶ τὸ κατώρθωσα.

ΚΟΣΜΑΣ

Θαρρεῖς;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ἄφοῦ ἀγαπᾶ στὸ ξύλο
τὴν ἑδική μον τὴ μορφή, δὲν θὰ τὴν ἀγαπήσῃ
αὐτὴ τὴν ἴδια τὴ μορφή σὲ σάρκα ἀν τὴν γνωρίσῃ;

ΚΟΣΜΑΣ

"Ομως ἀγάπην ἄλλη μᾶς πρόσταξε ή θρησκεία
καὶ μόνο ἴδεα λατρεύομε μέσ' τὴ μορφή.

ΓΛΥΚΕΡΑ

Βλακεία!...

Στ' ἄλλα δίνομε μορφὴ γιὰ νὰ τοὺς δώσωμ' ὅλη,
κι' ὅταν ἀκούσης μιὰ φωνή, φαντάζεσαι καὶ χείλη.
Ἡ ἀλήθεια εἶνε χειροπιαστή, κι' δσο κι' ἀν προσπαθήσῃς,
δὲν θὰ χωρίσης μιὰ στιγμὴ τὸ πνεῦμα ἀπ' τὰς αἰσθήσεις.
Ἄς ποῦμε — ἀν θὲς καλλίτερα τὸ πνεῦμά σου νὰ κρίνῃ —
πᾶς εἶσαι σὺ ὁ Νεόφυτος κ' ή Παναγία ἐκείνη.

(δεικνύει τὴν εἰκόνα).

Τὴν προσκυνᾶς, τὴ σέβεσαι, μὲ πίστι τὴν λατρεύεις
καὶ τῆς φιλεῖς γονατιστὸς τὰ πόδια, καὶ πιστεύεις
πᾶς τὴν ἴδεα ἀσπάζεσαι.

ΚΟΣΜΑΣ

Ναί, τὴν ἴδεα.

ΓΛΥΚΕΡΑ

Μιὰ μέρα
ἀνοίγει ή θύρα σου κρυφὰ καὶ μπαίνω ἐγώ, ή Γλυκέρα,
καὶ στὴ μορφή μον τὴ μορφὴ τῆς Παναγίας κυπάξεις.

ΚΟΣΜΑΣ

Πίσω μον σ' ἔχω, σατανᾶ! πᾶς θὲς νὰ μὲ κολάζῃς!

Τὸ Εἰκόνισμα

ΓΛΥΚΕΡΑ

Σὲ πλησιάζω ἐρωτικά...

(τὸν πλησιάζει).

ΚΟΣΜΑΣ (κατ' ίδιαν).

Θεέ μον, συγχώρησέ με!

ΓΛΥΚΕΡΑ (περιπαθῶς).

Καὶ μὲ γλυκύτατη φωνὴ σοῦ λέγω: φίλησέ με...

ΚΟΣΜΑΣ (τεθορυβημένος).

Κ' ἐγώ... τί κάνω;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Μὲ φιλεῖς καὶ παίρνεις τὸ φιλί μον.

Δοιπόν;

ΚΟΣΜΑΣ (τρυφερῶς).

Θέλεις, Γλυκέρα μον, νὰ πάμε στὸ κελλί μον;

ΓΛΥΚΕΡΑ (ἐκφραστικά εἰς γέλωτα).

Υποκριτή! ἐλησμόνησες τὸν ἄλλο τὸ Θεό σου!

ΚΟΣΜΑΣ (κλίνων τὴν κεφαλήν).

Ἐλένησόν με δ Θεός κατὰ τὸ ἔλεός σου!

Ημαρτον! ἔπεσα τυφλὸς στοῦ πειρασμοῦ τὸ βρόχι!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (εἰδωνικῶς, τύπτοντα ἐλαφρῶς τὸν ὄμορον του).

Ἐννοια σου, σὲ συγχώρησε!...

(σοβαρῶς).

Θ' ἀργήσῃ δ αὐθέντης;

ΚΟΣΜΑΣ

"Οχι.

"Οπον κι' ἀν εἶνε θ' ἀκούσθη τὸ σιγανό τον βῆμα
περίφρομο καὶ ταπεινό, σὰν νὰ πατῇ σὲ μνῆμα.

ΓΛΥΚΕΡΑ

Γιατί σὲ μνῆμα;

ΚΟΣΜΑΣ

Στὶς χαρές, καθὼς καὶ στὰ δεινά τον,
πάντοτε βάζει μέσ' τὸ νοῦ τὴ σκέψη τοῦ θανάτου
κι' δλα τὰ βρίσκει πρόσκαιρα καὶ μάταια καὶ χαμένα.

Καταφρονεῖ τὰ πλούτη τον καὶ τὰ νομίζει ξένα
καὶ τὰ μοιράζει ἐδῶ κ' ἐκεῖ 'σ' ἀρρώστονς καὶ ζητιάνους
τοὺς ἀδυνάτους ἀγαπᾶ καὶ συγχωρεῖ τοὺς πλάνους
κι' δλοὺς δικούς τον κι' ἀδελφοὺς κι' ἀγαπητοὺς τοὺς λέει
γιὰ τοὺς καλούς, γιὰ τοὺς κακούς, γιὰ ξένους πόνους ηλαίει.

"Αφησε στὸ Βυζάντιο τιμὲς κι' ἀρχοντηλίκι
κι' ἔκπιστ' ἐδῶ στὴ ἐρημιά, ποῦ ζοῦν μονάχα λόκοι,
τὸ μοναστῆρο του. Κλειστὸς ὄντειρα θεῖα ὑφαίνει,
νηστεύει καὶ προσεύχεται χωρὶς νὰ ξαποσταίνῃ,
ταλαιπωρεῖ τὸ σῶμά τον, τοὺς πόθους τον δαμάζει
καὶ τὴν ψυχὴ τον πάντοτε γιὰ ἄλλη ζωὴ ἐτοιμάζει.

ΓΛΥΚΕΡΑ

"Ω μωροσπούδαστη ζωὴ κι' ἀφύσικη καὶ στεῖρα!

[μετά τινος ἀνησυχίας].

Μοῦ φαίνεται πᾶς ἀκούσα ν' ἀνοίξῃ κάποια θύρα...

Τὸ Εἰκόνισμα

ΚΟΣΜΑΣ (ελθὼν εἰς τὴν θύραν τοῦ δεξιοῦ τοίχου, τείνει τὸ οὖς).
Ναί, φύγε, κρύψου γρήγορα χωρὶς νὰ βγάλῃς ἄχνα.

ΓΛΥΚΕΡΑ (πεύσασα παρὰ τὴν θύραν τοῦ βάθους).
Κάπι μοῦ σφίγγει τὴν καρδιὰ καὶ μοῦ τρυπᾷ τὰ σπλάχνα!
(ἔξερχεται διὰ τῆς ἄνω θύρας).

Σ Κ Η Ν Η Δ E Y T E R A

Ο Κοσμᾶς ἔρχεται πρὸ τοῦ ἀναλογίου καὶ προσποιεῖται ὅτι ἀναγνώσκει προσευχόμενος. Εἰσέρχεται δὲ τῆς δεξιᾶς θύρας ὁ Νεόφυτος. Εἶναι μοναχὸς ρεώτας, μὲ δραίαν καὶ μικρὰ γενειάδα. Ἡ ἀσκεπής κεφαλὴ του κοσμεῖται ὑπὸ μακρῶς καὶ τυκνῆς κόμης, ἣντις κατέρχεται ἀπλούμενη ἐπὶ τῆς ράχεώς του. Ἀν καὶ ἡ ἐν γένει ὅψις του εἶναι μελαγχολική, καλοκάγαθον μειδίαμα συσπᾷ τὰ χεῖλη του.

ΚΟΣΜΑΣ — ΝΕΟΦΥΤΟΣ

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Σ' ἐγύρενα, πάτερ Κοσμᾶ...

ΚΟΣΜΑΣ (προσποιηθεὶς ὅτι ἐτρόμαξε).

Τὴν προσευχὴν μον κάρω...

Στοῦ νοῦ μον τὴν προσήλωσι, στὴν ἔκστασί μον ἀπάνω δὲν ἄκοντα τὸ βῆμα σον στὴ θύρα νὰ σιμώνη.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Μὴν ἀπορῇς ἡ προσευχὴ τὸ νοῦ μας ἀνυψώνει ἀπὸ τῆς γῆς τὴν ταραχὴ στῶν ἀστρων τὴ γαλήνη μά, πρόδρομος τῆς προσευχῆς, ἡ ἐλεημοσύνη λύνει τὰ σίδερα τοῦ πειρασμοῦ ποῦ τὸν κρατοῦν δεμένο.

ΚΟΣΜΑΣ

Ω γλῶσσα γλυκομίλητη! πόσα ἀπὸ σὲ μαθαίνω!...
Μίλεις καὶ μὲ τὰ λόγια σον χορὸς ἀγγέλων ψάλλει.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ώς νὰ μὴ ἥκουσε, τακτοποιῶν τὰ βιβλία).

Ξέρεις ἐκεῖνο τὸ φτωχό, τὸ γέροντα ἀσπρομάλλη ποῦ ἀσθενικὸς κι ἀδύνατος μόλις τὰ πόδια σένει καὶ κάθε αὐγὴ στὴ θύρα μας γυρεύει ἐλεημοσύνη;

ΚΟΣΜΑΣ

Τὸ Βασιλίσκο θὲς νὰ πῆς.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (στραφεὶς μετ' ἐνδιαφέροντος).

Τρεῖς μέρες δὲν ἐφάνη...
ἀν ἔμαθες ποῦ κατοικεῖ, σῦρε νὰ δῆς τί κάνει.

ΚΟΣΜΑΣ (ὑποκλινόμενος μὲ τὴν παλάμην ἐπὶ τοῦ στήθους).

Στὶς προσταγές σον πρόθυμος!

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Γρήγορα νάρθης πίσω
καὶ πές μον, ἀν εἶναι ἀγήμπορος, νὰ πάω νὰ ξενυχτήσω.
(ὅς Κοσμᾶς ἔξερχεται).

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (Μόνος. Έρχεται πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας ἐν στάσει προσευχῆς).

Πάθη μοῦ δέοντον τὴν ψυχή, πόθοι τὸ νοῦ μον πνίγονν, καὶ πῶς τολμῶ νὰ σὲ θωρᾶ καὶ πῶς τολμοῦν ν' ἀνοίγονν τὰ βέρηλα κι ἀκάθαρτα κι ἀμαρτωλά μον χείλη ἐμπρός σον, Κόρη ἀμόλυντη, τοῦ Παραδείσου πύλη;

Τὸ Εἰκόνισμα

Ποῦ νὰ προσφύγω ὁ δύστυχος; ποῦ τάχα νὰ προσδράμω;
Τὰ κρίματά μον ἀμέτρητα σὰν τοῦ γιαλοῦ τὴν ἀμπο, μᾶνε βαθὺς ὠκεανός, ἀνύμφευτη μητέρα,
τῆς μετανοίας τὰ δάκρυα ποῦ χύνω νύκτα-μέρα.
Μὴ τὴν μετρᾶς τὴν ἀβύσσο ποῦ μᾶς χωρίζει, ὁ Κόρη παράβλεψε τὰ κρίματα, τὰ δάκρυα μον θώρει!

Στὰ πυκνωμένα σκότη μον τὴ θεία σον λάμψι ωίχρε,
ῳ σὺ τοῦ ἀκοίμητον φωτὸς φωτολονσμένε λύχνε
στὴ φλομισμένη μον ψυχὴ τὸ ἀρώματά σον χύνε,
ἀμάραντο τριαντάφυλλο κι εὐωδιασμένε κρίνε.

Νύμφη τοῦ Ἀπείρον ἀνέγγικτη, τῶν Ἀρχαγγέλων χάρι,
τῶν Ἀποστόλων καύχημα, τῶν Προφητῶν καμάρι,
τῶν Χερονίμου βασίλισσα, τῶν Σεραφείμ κυρία,
καῖρε, Παρθένα πάναγνη, τοῦ κόσμου σωτηρία!

(Μέρει ἐπὶ τιας στιγμὰς ἀφωνος ὡς ἐν ἐκστάσι, μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας. Άλφης ἀνοίγονται τὰ παραπετάσματα τῆς μεσαίας θύρας καὶ εἰσέρχεται ἡ Γλυκέρα, ἐνδεδυμένη ἀπαραλλάκτως ὡς ἡ εἰκόνων, μὲ τὰ ὄμματα ὑψωμένα πρὸ τὸν Οὐρανόν, μὲ τὰς παλάμας ἐγειρομένας ὡς ἐν δεήσει, δῆπας εἶναι καὶ εἰς τὴν εἰκόνα. Τὰ ἐνδύματα εἰχεν ἐν τῷ δέματι, μεθ' οὗ τὸ πρῶτον εἰσῆλθε).

Σ Κ Η Ν Η Τ R I T H

ΝΕΟΦΥΤΟΣ — ΓΛΥΚΕΡΑ

Ἡ Γλυκέρα, ἀπὸ τῆς μεσαίας θύρας, προχωρεῖ τρία βῆματα καὶ ἴσταται ἀκλητος. Ὁ Νεόφυτος, πιστεύων εἰς δύτιασαν ἡ εἰς θάῦμα, διποσθοχωρεῖ μέχρι τοῦ προσκηνίου.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (συγκεκινημένος).

«Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σον...»

(γονυπετεῖ)

Ω Παναγία Παρθένα,
πῶς κατεδέχθηκες νάρθης στὸν ταπεινὸν ἐμένα;
Πῶς σὲ θωρᾶ ὁ ἀμαρτωλός;

ΓΛΥΚΕΡΑ (τείνοντα τὴν χεῖρα ὡς εὐχομένη).

Εἰοήνη στὴν ψυχὴ σον!...

Ἡ ἀγάπη σον μ' ἐκάλεσε, μ' ἐφερ' ἡ προσευχὴ σον...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Ποῦ ναῦρω τὸ ἀνθη τὸ ἄχραντα ποῦ χῶμα δὲν τὰ τρέφει νὰ τὰ σκοοπῶ στὰ πόδια σον ποῦ περιπατοῦν σὲ νέφη;

Ποῦ ναῦρω λόγια καὶ φωνὴ γλυκύτερη ἀπ' τὸ μέλι γιὰ νὰ δοξολογήσω ἐσὲ ποῦ ὑμνολογοῦν ἀγγέλοι;

Μοῦ θάμβωσαν τὰ μάτια μον τὰ λαμπερά σον κάλλη ποῦ θαύμασεν ὁ Γαβριὴλ ὅταν μὲ κρίνοι ἐστάλη

τὸ «Χαῖρε, Νύμφη» νὰ σοῦ πῆ... Τρέμ' ἡ φωνή μον, ἐπινήγη ἡ ἀναπνοή στὰ στήθη μον καινούργια, θεῖα ωίχρε

μοῦ περιφρέονν τὸ κορμί, τὰ μέλη μον χωρίζονν, σὰν νὰ περνοῦν ἐπάνω μον καὶ σὰν νὰ μ' ἀερίζονν

Γλυκέρα
(Αικ. Βερώνη).

ἀγγέλων φτερονυγίσματα καὶ βελονδένια χάδια...
Ἄπο χαρὰ ἐπλημμύρησε μέσα ἡ παρδιά μου ἡ ἄδεια!

ΓΛΥΚΕΡΑ (πλησιάζοντα).

Κανένας δὲν μ' ἀγάπησεν δπῶς ἐσύ, τὸ ξέρω
γι' αὐτὸν κατέβηκα στὴ γῆ κ' ἥλθα γιὰ νὰ σου φέρω
τοῦ Παραδείσου τὴν χαρά...

(λαμβάνοντα τὴν χεῖρά του καὶ ἐγείροντα αὐτόν).

Σήκω...
(συνεχίζοντα)

Τοῦ Παραδείσου
τὴν ἀνιστόρητη ἡδονὴ ποῦ λαχταρᾶ ἡ ψυχὴ σου.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Σ' εὐχαριστῶ, τρισένδοξη καὶ τρισευλογημένη!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (λησμονούμενη).

Τὸν κόσμο τὸν ἀρνήθηκα... τίποτε δὲν μ' ενφραίνει...
μηδὲ παλάτια δλόφωτα μωρῶν αὐτοκρατόρων,
μηδ' ἀρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ πλήθη δορυφόρων,
μηδὲ κ' ἡ λάμψη ἡ ἀστραφτερὴ τῶν κεντημένων διούχων,
(παραφερομένη)

καὶ πατρικίων ἀρματα καὶ ποταπῶν εὐνούχων
οἵ τοσοι πόθ' οἱ ἀπλήρωτοι, τὰ δινείρατα τὰ στεῖρα,
μηδὲ τὰ χρυσοῦφαντα μετάξια στὸ Δαμπτῆρα,
μηδὲ κι' αὐτὸς ὁ Ἰππόδρομος μὲ τοὺς ψηλούς του θόλους
καὶ μὲ τὶς γυμνοτράχηλες γυναικές του καὶ μ' ὅλους
τοὺς μίμους του ποῦ γαργαλοῦν τὰ νεῦρα ἀσώτουν κόσμου...
Τίποτε... τίποτε... νεκρὰ προβάλλοντα δλα ἐμπρός μου...

(Ο Νεόφυτος τὴν ἀτενίζει μὲ τὰ ἀπορίαν. ἡ Γλυκέρα, ἀντιηρθεῖσα, συνέρχεται ἀποτύμως).

Παντοῦ ἀσωτία ἀκράτητη καὶ φθόνος καὶ κακία.

Ἡ ἀλήθεια ἐτάφη ζωντανή κατήντησε ἡ θρησκεία
παπάδων μαλλιοτράβηγμα, παιγνίδι μωροσόφων
τὴν πόλι μου, ἀπ' τὰ θέμελα κι' ὡς τῶν ἐπτά της λόφων
τὴν κορυφή, τὴν ἔπινξαν ἡ πλάνη κι' ἡ ἀπάτη.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Συγχώρησε τοὺς δούλους σου καὶ τὴν δργή σου πράτει!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (τρυφερῶς).

Σὰν μελωδία Χερούβιμο εἶνε γλυκειά ἡ φωνή σου!...
(ἐρχεται παρὰ τὸ παράθυρον καὶ τὸ ἀνοίγει).

Ω νύκτα πόθων μυστικῶν κι' δινείρων παραδείσου!...
(στρεφομένη πρὸς τὸν Νεόφυτον).

Ἐλλα, Νεόφυτε, νὰ δῆς...

(δ Νεόφυτος πλησιάζει).

Γύρω, βονβά τὰ κάστρα
φρουροῦν τὸν ὑπνο ἀκοίμητα... Μύρια ἀπὸ πάνω τ' ἀστρα
μὲ ἡδονικὸ τρεμούλιασμα τὸν ἔρωτά των δείχνουν
καὶ στοῦ Βοσπόρου τὰ νερά γλυκειὲς ἀκτῖνες ωργονοῦ...
Καὶ τὰ μεγάλα κύματα, πονχοντ' ἀγάλια-ἀγάλια,
κι' δ φλοῖσβος, ποῦ προφομιλεῖ στὰ κεντητὰ ἀκρογιάλια,

κ' οἱ κῆποι, ποῦ μοσχοβολοῦν καὶ τὰ πουλιὰ ποιμίζονται,
κ' οἱ πρόνοι ποῦ ἀναδεύονται κ' ἡ λευκες ποῦ ἀνεμίζονται,
δλα μᾶς δείχνουν τὴν ζωὴ καὶ τὴν ζωὴ ὀμορφαίνονται
καὶ μὲ τὸ νῆμα τὸ χρυσό τοῦ πόδου τὴν ὑφαίνονται.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Τοῦ θείου πόθου.

ΓΛΥΚΕΡΑ

Τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἀγάπης, ὅση
ὅ Πλάστης ἀπ' τὰ στήμη του στὰ πλάσματα ἔχει δώσει.
Κ' ἐπεῖνα τὸ ἄγγιγμα γλυκὸ θεομά τὰ χεῖλη φέρονται
καὶ σμύγονται καὶ μοιράζονται τὴν εὐτυχία ποῦ παίρονται.
(τὸν φιλεῖ ἀπαλῶς ἐπὶ τοῦ μετώπου).

Πές μου, δὲν ἔννοιωσες ποτὲ τὸ θεῖο ἐκεῖνο πόθο;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (τεθορυβημένος).

Αἰνίγματα τὰ λόγια σου μοῦ φαίνονται δὲν νοιώθω
τί θέλεις...

ΓΛΥΚΕΡΑ (λαμβάνοντα ἀμφοτέρας τὰς χεῖράς του, μετὰ περιπαθείας).

Θέλω, πρὶν σβυτσῶ, πρὶν πέσω, πρὶν γεράσω.
τὴν εὐτυχία τῶν πόθων μου μαζῆ σου νὰ μοιράσω,
θέλω, ἡ παρδιά ποῦ κρύβεται στὰ ράσα αὐτὰ τὰ μαῆρα
τρανὸ καμίνι νὰ γενῇ στῆς ἡδονῆς τὴν λαύρα.
(Ἀνατινάσσοντα τὴν κεφαλήν της φέτει τὸ κάλυμμα ἐπὶ τῶν ὄμων της).

Θέλω νὰ δῆς σπαρταριστὴ κι' ἀσκέπαστη μπροστά σου
τὴν δλοζώτανη εὐμορφιὰ ποῦ σοῦ χαρίζω...
(Ο Νεόφυτος προσπαθεῖ ν' ἀποσπασθῇ τῶν χειρῶν της).

Στάσον!

Μὴ φύγης, μή, Νεόφυτε!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (Ἐξαλλος)

Μὰ ποιά εἰσαι σύ;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ἡ Γλυκέρα.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (μετὰ φρίκης).

Ἐκείνη;...

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ἡ κοσμαγάπητη καὶ ξακονομένη ἔταίρα...

Μὴ φύγης, μή!... σ' ἐπιθυμῶ μ' ἀχόρταγη λαχτάρα!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἀποσπάμενος τὸν χειρῶν της).

Ποιὰ κόλασι σὲ ξέβρασε, ποιὰ φοβερὴ κατάρα
σ' ἀνοιξὲ δρόμο ἀδιάβατο νάρδης νὰ μὲ κολάσῃς;

(τὴν ἀρπάξει ἀπὸ τῆς κειρὸς καὶ τὴν φέτει τὸν γονυπετῆ).

Κοημνίσον στοῦ Ἄδη τὴν φωτιά, στὰ βάθη τῆς θαλάσσης!

Γίνονται καὶ σκόρπιοσε σὲ μαῆρα νέφη γίνονται

σκιὰ καὶ χάσον ἀνάερη στὴ θεία λάμψη Ἐκείνου!

(Δειπνέει τὸν Ἐστανδρωμένον).

ΓΛΥΚΕΡΑ (ἐγειρομένη καὶ ὀπισθοχωροῦσα).

Νεόφυτε!... μή μὲ θωρῆς μὲ μάτια ἀγριεμένα!

σ' ἀγάπησα καὶ σ' ἀγαπῶ καὶ σὲ λατρεύω!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (μετ' δογῆς).

Ἐμένα; ...

Σῦρε νὰ βρῆς τοὺς ὅμοιους σου, τοὺς κολασμένους! Σῦρε νὰ σ' ἀγαπήσῃ ὁ Σατανᾶς ποῦ τὴν ψυχή σου ἐπῆρε!... Πές μου, ποιὸς σ' ἔφερεν ἐδῶ τὴν ἀμαρτία νὰ φίξῃς; μὲ τί κλειδὶ σατανικὸ κατώρθωσες ν' ἀνοίξῃς τὴν σιδερένια ἑξάθυρα ποῦ κάθε κρότο πνίγει;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Μὲ τῆς ἀγάπης τὸ κλειδὶ ποῦ καὶ παρδιές ἀνοίγει!

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Κατάρα στὴν ἀγάπη σου ποῦ τὴν γεννᾶ τὸ κρῖμα!...

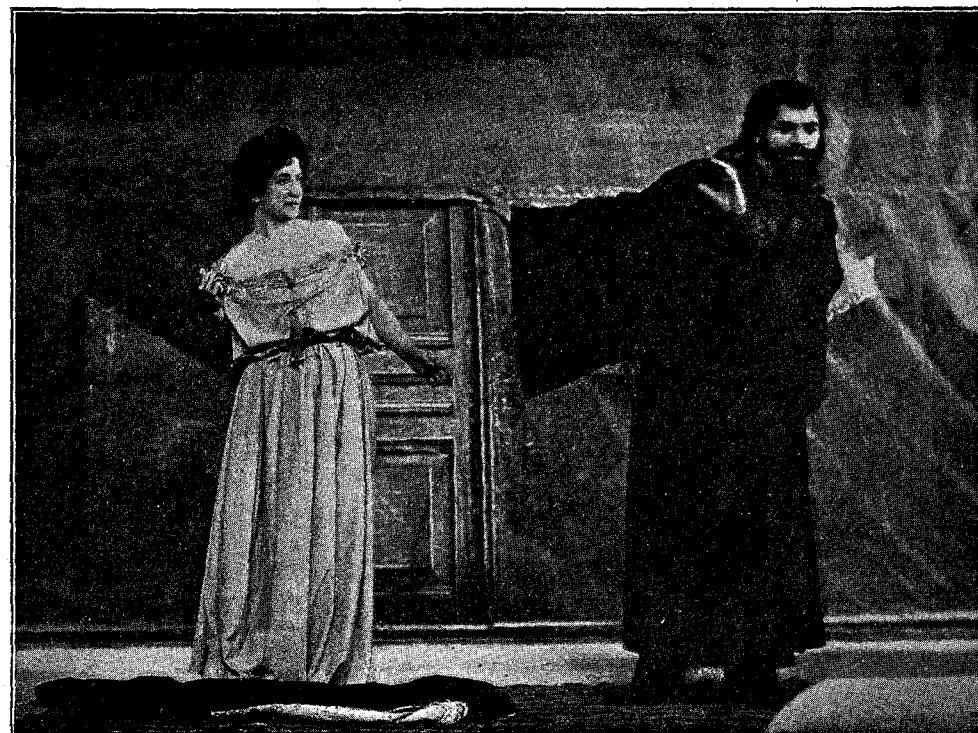
ΓΛΥΚΕΡΑ (πλησιάζοντα).

Νεόφυτε!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (μετ' ἀγαπητήσεως).

Κ' ἐφόρεσες τῆς Παναγίας τὸ σχῆμα στ' ἀμαρτωλό σου τὸ κορμί;... Βγάλε το!...

(Τῆς ἀποσπῆ μεθ' δρμῆς τὸν ἑρυθρὸν μανδύαν, δοτει τὴν καλύπτει. Η Γλυκέρα παρουσιάζεται οὕτω μὲ τοὺς βραχίονας γυμνούς, μὲ τὰ στήθη ἡμίγυμνα. Ο Νεόφυτος, πρὸ τῆς θέας, καλύπτει τὸν δρθαλμὸν τοῦ διὰ τῆς παλάμης καὶ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον).

Γλυκέρα (Αικ. Βερώνη).

Νεόφυτος (Γ. Γεννάδης).

ΓΛΥΚΕΡΑ

Τί; φοβεῖσαι

τὴν εὐμορφιά μου τὴν γυμνή;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἀτενίζων αὐτὴν ἀγεράκως).

Κι' ὁ Σατανᾶς ἀν εἶσαι,

δὲν σὲ φοβοῦμαι! Ἀπόβαλε τῆς νίκης τὴν ἐλπίδα τὰ βέλη σου δὲν τὴν περνοῦν τὴν ἐδική μου ὀσπίδα!

(Ἐρχόμενος πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας).

Ναί, στήλωσέ με, ἀκλόνητη τῆς παρθενίας στήλη, Παρθένα μου!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (πλησιάζοντα αὐτὸν).

Προσκύνα την ἐγώ τὴν ἔχω στείλει.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (μεθ' δρμῆς ἀναπολῶν τὴν μυστηριώδη προέλευσιν τῆς εἰκόνος).

Ἐσύ;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Κι' αὐτὴν δπον φιλεῖς γιὰ Παναγία Παρθένα, τεχνίτης τὴν ζωγράφισε κυπτάζοντας ἐμένα.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἀτενίζων μετὰ προσοχῆς καὶ φόβου τὴν εἰκόνα).

Ω! πῶς τῆς μοιάζει ἡ ζωγραφιά!...

(Φέρει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸν μετώπον καὶ βυθίζεται εἰς σκέψεις).

ΓΛΥΚΕΡΑ

Δὲν ξέρεις τί γυρεύεις

λατρεύοντας τὸ εἰκόνισμα τὰ κάλλη μου λατρεύεις.

Ἄλλα γιατί νὰ μὲ φιλῆς ζωγραφιστὴ μονάχα;

Άν μὲ φιλήσῃς ζωντανὴ θῷον ἀμαρτία τάχα;

Τί συλλογίζεσαι; ὁ Θεός ποῦ τὸν πιστεύεις τόσο,

μὲ ἐφώτισε καὶ μὲ ἐστειλεν ἀπόψε νὰ σοῦ δώσω

τὴν ἥδονὴ τῆς εὐμορφιᾶς ποῦ μὲ ἔχει αὐτὸς στολίσει...

εἶνε βουβό τὸ εἰκόνισμα καὶ δὲν θὰ σοῦ μιλήσῃ,

μηδὲ ζωντάνεφαν παλμοὶ τὰ ξύλινά τον στήθια.

Αὐτό, φευτιὰ καὶ θάνατος, ἐγώ, ζωὴ κι' ἀλήθεια!

Γύρωνα νὰ δῆς τὴν εὐμορφιὰ ποῦ καὶ τυφλὸς θαυμάζει,

στρέψε τὰ μάτια νὰ μὲ δῆς...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ώς νὰ μὴ ἥκουσε τίποτε ἐξ δῶν εἰπεν ἡ Γλυκέρα, στρέφεται μετ' ἀποφάσεως πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας).

Οχι, δὲν σ' ἀτιμάζει,

δὲν σὲ μοιλύνει ἡ ἀναίσχυντη μορφή της!... Τὴ μορφή σου τὴν στόλισεν ἡ πίστις μου μὲ ἐλπίδες Παραδείσου,

τὴν ἄγιασε ἡ λατρεία μου... Καὶ μέσ' στὸ ξύλο ἀκόμα,

μέσα σὲ κάθε σου σκιά, μέσα σὲ κάθε χρῶμα,

ποῦ ἀπλώνεται στὴν ὅψη σου καὶ στ' ἀχροατο κορμί σου,

τὴ θεία σου χάρι αἰσθάνομαι, νοιώθω τὴ δύναμί σου!...

(Ἔσταται ἀφωνος, μὲ τὰ δηματα προσηλωμένα ἐπὶ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας, μὲ τὰς χεῖρας ἀστανδρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους. Η Γλυκέρα, δπισθοχωρήσασα δλήγα βήματα, τὸν ἀτενίζει ἐπὶ τηνας στυγμὰς σιωπῶσα).

ΓΛΥΚΕΡΑ (κατ' ἴδιαν).

Ἄσαλευτος κι' ἀνίκητος!...

(Σκέπτεται)

Σκύβονν στὸν ἔρωτά μου

στεφανωμένα μέτωπα καὶ προσκυνοῦν... Μπροστά μου

φιλάργυροι τὰ πλούτη των σκορποῦν ἀρματηλάται

τὰ τρόπαια τῶν θριάμβων των μοῦ φέρονταν στρατηλάται

Τὸ Εἰκόνισμα

γονατιστοὶ μὲ λαχταροῦν καὶ μὰ ματιά μον κλέβονν
ώς κ' οἱ παρακουμάμενοι τὴν κλήνη μον ζηλεύονν...
κι' αὐτός;

(Δεικνύει τὸν Νεόφυτον. Μετά τινα σκέψιν).

Ποιὸς ἐθωράκισε τὴν θέλησί του; Οἱ χρόνοι;
μηδὲ φυτίδ' αὐλάκωσε τὸ μέτωπό του οἱ πόνοι;
δὲν τοὺς ἔγνωρισε ποτέ ὁ χορτασμός; ἀκόμα
μηδὲ φιλὶ ἐδοκίμασε τ' ἀφίλητό του στόμα...
Δὲν ἔχει σάρκα ἀνθρώπινη; φλόγα ζωῆς δὲν ἔχει;
(Σιωπῇ ἐπὶ τινας συγμάς ἀτενίζοντα περὶ ξανθήν).
Γιατὶ φοβοῦμαι;... κρόνος ἰδρῶς τὸ μέτωπό μον βρέχει...

(Μικρὰ σκέψιν).

Σὰν καλαμὶ στὸν ἄνεμον ὁ νοῦς μον παραδέρνει
κ' ἡ θέλησί μον ἀστήλωτη κλονίζεται καὶ γέρνει
κ' ἡ ζηλεύμενη μον εὔμορφιά συντρίμμια καὶ κομμάτια
πέφτει, καὶ σάπια φαίνεται στὰ δυὸ κρυφά μον μάτια
ποῦ ἀνοίγονν μέσ' στὰ σπλάχνα μον, τυφλὰ ὡς τὰ τώρα. Τὶ ἄλλο
θᾶχω νὰ δεῖξω στὴ ζωή; τί μ' ἀπομένει ἀν βγάλω
τὴν εὔμορφιά μον; τί;

(Γελᾶ)

Χά! χά!... Γελῶ; τὶ νὰ τὴν κάνω
τὴν εὔμορφιά ποῦ χύνεται καὶ σπάει σὰν κῦμα, ἀπάνω
στὸ βράχο αὐτό;...

(Δεικνύει τὸν Νεόφυτον. Μετά τινα σκέψιν).

Μὰ ποῦ λοιπὸν βρῆκε τὴ δύναμί του;

(Μικρὰ σκέψιν, καθ' ἦν τὸν ἀτενίζει μετὰ θαυμασμοῦ).

Εἶν' ὄμορφος σὰν ἄγγελος τριγύρω στὸ κορμί του
κάπι σὰν φῶς σκορπίζεται, σὰν εὐωδία, καὶ σμίγει
μ' ἔνα τραγοῦδι ἀγνώριστο, κι' ὁ νοῦς μον ἀχνὸς ξανοίγει
κάποια ὄμορφιὰν ἀφάντιαστη κι' ἀδύνατη... Τὴν ἄλλη
τὴν πνίγοντα σκότη καὶ καπνός.

(Ἀτενίζοντα μετὰ περιφρονήσεως τοὺς γυμνοὺς τῆς βραχίονας καὶ τὰ ἥμιγνυτα στήθη τῆς).

"Ω! τιποτένια κάλλη!

(Αρραβώνει τὸν ἐρυθρὸν μαρδάναν καὶ καλύπτει ἀτάπιως τὴν γυμνότητά τῆς).

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἐν τῇ ἴδιᾳ στάσει, προσευχόμενος).

Νόμῳ τοῦ Ἀπείρον ἀνέγγικτη, τῶν Ἀρχαγγέλων χάρι,
τῶν Ἀποστόλων καύχημα, τῶν Προφητῶν καμάρι,
τῶν Χερουσθίμι βασίλισσα, τῶν Σεραφεὶμ κυρία,
καῖρε, Παρθένα πάναγρη, τοῦ κόσμου σωτηρία!

(Ἡ Γλυκέρα, ἀκούοντα μετά τινος τρόμου τὸν στίχον τούτον τῆς προσευχῆς, ἵποχωρεῖ βαθ-
μηδὸν μέχρι τοῦ προσκηνίου, προσηλοῦσα διαφορὰς τὸ βλέμμα τῆς ἐπὶ τὸν Νεόφυτον).

ΓΛΥΚΕΡΑ (κατ' ἴδιαν).

Γιατὶ φοβοῦμαι καὶ πονῶ;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (στραφεὶς καὶ δεικνύων τὴν θύραν τοῦ δεξιοῦ τοίχου
μετ' ἐπιτακτικῆς ἀταράξιας).

Φύγε!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (Βαίνοντα ταπεινῶς μέχρι τῆς οηθείσης θύρας καὶ σταματῶν μὲ τὴν
κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω).

Συγχώρησέ με...

Συγχώρησέ με... δὲν τολμῶ νὰ σὲ κυντάξω...

Τὸ Εἰκόνισμα

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

τῆς Θείας Δίκης τὴν ὁργή!

(κατ' ἴδιαν).

Τρέμε

Καὶ τὴν λυποῦμαι ὡς τόσο!

"Ἄν ἡμποροῦσα ἀπ' τὴ φωτιὰ τοῦ Ἄδον νὰ τὴν σώσω;...

(Σκέπτεται πρὸς συγμήν τῆς ὑφοῦ τὰ δηματα πρὸς τὸν οὐρανόν).

Δυνάμωσέ με, Κύριε!...

(στρεφόμενος πρὸς τὴν Γλυκέραν).

Ξέρεις ποῦ πᾶς;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Δὲν ἔχω

μηδὲ σκοπὸ στὸ δρόμο μον μηδὲ καὶ τέλος. Τρέχω
χωρὶς νὰ ξέρω ποῦ θὰ βγῶ...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Στὴν ἄβυσσο, στὸ κλάμα
τ' ἀτέλειωτο, στὴ σκοτεινιά, στὸ φλογερὸ τὸ κάμμα,
ποῦ δὲν τὸ σβύνει ὀκεανός... στὴν κόλασι!

ΓΛΥΚΕΡΑ

Νομίζεις

πῶς εἰν' ἀλήθεια δσα μοῦ λὲς κι' δσα μοῦ ζωγραφίζεις
μὲ τόσο μαῦρα χρώματα;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Στὰ τάρταρα τῶν πόνων,
στ' ἀτέλειωτο καὶ φοβερὸ μαρτύριο τῶν αἰώνων,
ναί, τὸ μαρτύριο τῆς ψυχῆς!...

(Πλησιάζων αὐτήν, μιστηριωδῶς).

Θέλεις νὰ κρίνης; Σφάλα

τὰ μάτια αὐτὰ τὰ ψεύτικα...

(Ἡ Γλυκέρα κλείσοντα τὸν δρυμαλιοὺς φέρει τὰς παλάμας ἐπ' αὐτῶν).

Φέρε τὰ μάτια τ' ἄλλα,

τοῦ νοῦ τὰ μάτια, στὴ στερνή, στὴ νεκρική σου κλήνη,
στὴν ὥρα τοῦ θανάτου σου... Φρικτὴ ἀγωνία, δόδυνη
σοῦ πνίγει τὴν ἀναπνοή στὰ κονυρασμένα στήθια.

Τὰ χέρια ἀπλώνεις καὶ ζητεῖς ἀνώφελα βοήθεια,
κι' ὁ ρόγχος ποῦ βραχνὸς-βραχνὸς ἀναιβοκαταιβαίνει
τὴν τελευταία ἐλλίδα σου διώχνει, γικᾶ καὶ σφένει...
Γελᾶ στὸ πλάι ὁ θάνατος!...

ΓΛΥΚΕΡΑ

"Ω! φρίκη! φρίκη!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Ἡ ὥρα

ἀργοσημαίνει ἀλόπητα... Φέρε τὰ μάτια τόρα,
τοῦ νοῦ τὰ μάτια, σὲ δῆλη σου τὴν περασμένη νειότη,
στὴν περασμένη σου ζωή... Τί βλέπεις;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Σκότη... σκότη!

ΝΕΟΦΥΤΟΣ
Ακόμα... στένεψε τὸ νοῦ στὴν θέλησι...

ΓΛΥΚΕΡΑ (ξεαπλουμένη).

Τὴν χάρω

τὴν θέλησι...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (έπεινων τὸ μυστηριῶδες ὑφος του).

Προσπάθησε νὰ δῆς τὸ φεῖδι, ἀπάνω στὰ σωριασμένα ἔρείπια ποῦ τὰ σκεπάζεις ἡ ὁράχη!

ΓΛΥΚΕΡΑ (διφισταμένη τὴν ἐποβολήν του).

Τὸ φεῖδι, ναὶ...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Τυλίγεται, ξαπλώνεται καὶ ψάχνει νὰ βρῷ δροσιᾶς σταλαγματὶα κὶ αὐτὴν νὰ τὴν ρουφήσῃ. Εἶν' ἄπονο κὶ ἀχόρταγο, τίποτε δὲν θ' ἀφήσῃ στὰ σωριασμένα ἔρείπια.

ΓΛΥΚΕΡΑ (μετ' ἐνδιαφέροντος).

Τὰ ἔρείπια αὐτά;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Ἡ ζωὴ σου,

ἡ περασμένη σου ζωὴ!

ΓΛΥΚΕΡΑ (μετ' ἀποστροφῆς).

Πυκνὰ σκοτάδια ἀβύσσου!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (έπονώτερον).

Τόρα τὸ φεῖδι ἀκούραστο τοὺς κύκλους του τυλίγει στὸ σῶμά σου...

ΓΛΥΚΕΡΑ (μὲν δύσπνοιαν).

Καὶ πνίγομαι!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Τ' ἄχειλο στόμα ἀνοίγει

καὶ βγάζει ὁργυιὰ τὴν γλῶσσά του...

ΓΛΥΚΕΡΑ

Κατάμανρη σὰν πίσσα!

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Καὶ σὲ θωρεῖ κατάμματα!

ΓΛΥΚΕΡΑ (περίθρομος).

Μὲ τόση δργὴ καὶ λύσσα, ποῦ πάγωσαν τὰ μέλη μου... κὶ ὅσο τὰ μάτια κλείνω, τόσο λνσσᾶ!... Νέόφυτε, τί εἶνε τὸ φεῖδι ἐκεῖνο;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἐν ἀγροφῇ κραυγῇ).

Ἡ ἀμαρτία!

ΓΛΥΚΕΡΑ (φρέπτοντα).

"Ω! σπαραγμοὶ θανάτου!...

(Ἀποκαλύπτοντα καὶ ἀνοίγοντα τὸ δρθαλμὸς βιαίως).

Μαῦρος τρόμος

μοῦ συνεπαίρει τὴν ψυχή!... Ποῦ νὰ σωθῶ;

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ἀποσυρόμενος).

"Ἐνας δρόμος,
ἔνας μονάχα ἀλάθευτα στὴ σωτηρία μᾶς φέρνει

εἶνε στενὸς κι ἀνήφορος, κι ὅποιος διαβαίνει, σέρνει τὰ ματωμένα πόδια του ἢ ἀγκάθια βάτων... δυνατὸς στὴν εὐτυχία μᾶς δύηγει...

(πλησιάσας αὐτήν).

Τῆς μετανοίας δρόμος!...

ΓΛΥΚΕΡΑ

"Ω! δεῖξέ μού τον νὰ σωθῶ!

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (δεικνύων τὸν Ἐσταυρωμένον).

Γονάτισε, καὶ χύσε

δλα τὰ δάκρυα τῆς ψυχῆς στὰ πόδια του!

(Ἡ Γλυκέρα, ολοιζομένη, προκωρεῖ δλίγα βήματα πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον καὶ σταματᾷ ἐντρομος).

Φοβεῖσαι;

ΓΛΥΚΕΡΑ

Ναί, δὲν τολμῶ!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Δοκίμασε... γονάτισε...

ΓΛΥΚΕΡΑ (μετὰ νέαν ἀπόπειραν σταματᾶ καὶ πάλιν ἐντρομος στρέφοντα
τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν Νεόφυτον).

Λυπήσου!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Εἶν' ἔσπλαχνος καὶ συγχωρεῖ... γονάτισε... Θυμήσου πῶς σπλαχνικὰ ἐσυγχώρησε τὴν πόρνη, ποῦ μὲ θλῖψι ἔφερε μύρα ἀτίμητα τὰ πόδια του ν' ἀλείψῃ, καὶ χύνοντας τὰ δάκρυα στὰ πόδια αὐτὰ πλημμύρα μὲ τὰ μαλλιά της σπόγγυζε καὶ δάκρυα καὶ μύρα!... Γονάτισε!...

ΓΛΥΚΕΡΑ (μετὰ μικρὸν δισταγμόν, ἐκρηγνυμένη εἰς σπαρακτικὸν λυγμόν).

Γλυκὲ Ιησοῦ!...

(Φέρει τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κόμης της, τὴν λίνει μετὰ γενυκῆς σπουδῆς, καὶ παράφορος, δρυμὸς καὶ ωτετεταὶ, ἐν τελείᾳ ἔξαντλήσει, πρὸ τῶν ποδῶν τὸν Ἐσταυρωμένον, καταφίλετο αὐτούς, τοὺς βρέχει μὲ τὰ δάκρυα της καὶ τοὺς σποργίζει μὲ τὴν κόμην της. Οἱ λυγμοὶ της ἀκοντοῦν ὑπόκωφοι).

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (διποδυχωρήσας μέχρι σχεδὸν τοῦ προσκηνίου, ὑφοῖ τὰς παλάμας καὶ τὰ δύματα πρὸς τὸν Οὐρανό).

Σ' εὐχαριστῶ, Πατέρα!

Σ Κ Η Ν Η Τ Ε Τ ΑΡ Τ Η

(Εἰσέρχεται ὁ Κοσμᾶς, δοτις, χωρὶς γὰ τὸν Γλυκέραν, βαίνει πρὸς τὸν Νεόφυτον).

ΚΟΣΜΑΣ

"Ο Βασιλίσκος πέθανε!...

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (δεικνύων τὸν Γλυκέραν).

Θὰ ζήσῃ αὐτή!

ΚΟΣΜΑΣ (στραφεῖς πρὸς τὸν Γλυκέραν κατάπληκτος).

Ἡ Γλυκέρα!...

(ρίπτεται γονυκλινής).

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ο διάσημος γερμανός προσωπογράφος Ούμπερ Χερκόμερ ωμίλησε πρό τινων έθδομάδων ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ συλλόγῳ τοῦ Ἀριθμούργου περὶ προσωπογραφίας· ἐν τῇ ὥραιᾳ καὶ ἐνδιαφερούσῃ ταύτῃ διαλέξει εἴπε περίπου τὰ ἔξῆς:

Ἡ συνήθης μέθοδος τοῦ νὰ ἔξερευνήσῃ κανεὶς τὴν ἀτομικότηταν ἐνὸς ἀνθρώπου συνίσταται εἰς τὸ νὰ γεματίσῃ μᾶζη του. Τοῦτο δῆμος δὲν ὡφελεῖ πάντοτε, διότι ὁ ἀνθρωπὸς δῆται ἀποκαλύπτεται παρὰ τὴν τράπεζαν δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἔκεινος, τὸ δὲ πόιον θὰ ἡθελούμεν νὰ παραδώσωμεν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους.

Ἡ καθιερωμένη φράσις εἶναι δτι πρέπει νὰ ζωγραφίσωμεν τὸν ἀνθρωπὸν «όποιος εἶναι», ἀλλὰ δῆστυχῶς οἱ λέγοντες τὴν φράσιν ταύτην παραμελοῦν νὰ προσθέσουν εἰς ποίαν στυγμήν. Διότι ἡ διάθεσις, ὡς καιρός, τὸ φῶς, ἡ συμπάθεια ἢ ἡ ἀντιπάθεια, ἡ ὑγεία, ἡ ἡ νόσος, ἡ εὐθυμία, ἡ ἡ δυσθυμία ἐπιδρῶσι τόσον πολὺ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅτε δὲν εἰμποροῦμεν νὰ διακρίνωμεν τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ φύσιν. Ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖν ἀπεικόνισωμεν ἐκ τῆς εὐνοϊκῆς του δύσεως τὸν καθήμενον νὰ προσωπογραφηθῇ. Τινὲς ἐκ τῶν ἀριστῶν προσωπογραφιῶν εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα μακρᾶς προσδοκίας τῆς καταλληλοτέρας στιγμῆς, τὴν ὄποιαν ὁ ζωγράφος ἐπωφελεῖται ὡς τὴν περισσότερον χαρακτηριστικήν. Τὸ πρῶτον λοιπὸν καθῆκον τοῦ ζωγράφου εἶναι νὰ προσδιορίσῃ εἰς τὸν προσωπογραφούμενον μίαν θέσιν, ἡ δέποια καὶ τὴν ὄμοιότηταν νὰ διατηρῇ καὶ συγχρόνως τὴν εὐνοϊκωτάτην ἔκφρασιν τῆς μορφῆς νὰ φυλάττῃ.

Ἄλλα πολλάκις δύο τινὰ ἔρχονται εἰς σύγκρουσιν, ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου ἡ εὐνοϊκὴ διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν κατεργασίαν καὶ ἡ ἔκφρασις ἡ ἀπεικονίζουσα πιστῶς τὸν χαρακτῆρα. Ἡ εὐτυχὴς συνένωσις τῶν δύο τούτων παραγόντων εἰς μὲν τὸν καλλιτέχνην ἔξεγειρε τὴν ἐλπίδα δτι τὸ δυνομά του θὰ διαφημισθῇ, τὸ δὲ πληρόνοντα διὰ τὴν εἰκόνα εὐχαριστεῖ.

Αἱ γυναικεῖς εἶναι ἐν γένει γραφικῶτεραι τῶν ἀνδρῶν καὶ λαμβάνουν μὲ ὀλιγωτέραν δυσκολίαν τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν, δὲν εἶναι δὲ καὶ τόσον ματαιόδοξοι δσον οἱ ἀνδρες. Μεγάλας ἐνοχλήσεις ὑπέφερα, λέγει ὁ γερμανὸς προσωπογράφος, δι' ἓνα λαμποδέτην ἡ διὰ τὸ χρῶμα τῆς περισκελίδος τῶν κυρίων, ἐν δι' αἱ κυρίαι προσέρχονται τελείως ἐνδεδυμέναι, μὲ τὸν τρόπον δὲ τῆς ἐνδυμασίας τῶν δεικνύουν δχι μόνον τὴν καλαισθησίαν τῶν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν.

Εἰς πολλὰς προσωπογραφίας βλέπομεν δτι τὸ εἰκονιζόμενον πρόσωπον παρίσταται ἐκτελοῦν ἐνέργειάν την. Εἶναι τολμηρὸν νὰ θέλωμεν νὰ ζωγραφίσωμεν τὴν προσωπογραφίαν διὰ πολλῶν ἀλλεπαλλήλων παροδιῶν θέσεων. Λι περιφρόταται προσωπογραφίαι τοῦ κόσμου ἀπεικονίζουν στάσεις πληρεστάτης ἡσυχίας.

Ἄφ' οὐ καθωρίσθη ἡ θέσις, ὑπολείπεται κατὶ σπουδαιότερον, πρὶν ἀρχίσῃ ἡ ἐργασία, ἡ διάταξις τοῦ φωτός. Οἱ ἐν Γερμανίᾳ πρωτόπειροι ζωγράφοι δίδουν εἰς τὰς εἰκόνας τῶν συνήθων πολὺ βρέσιν φῶς, τὸ δέποιον διὰ τοῦ κανονίζοντος τόνου του πάρεγει συχνάκις ψευδῆ χρωματισμὸν καὶ ἀφανίζει τὴν ὄμοιότητα μὲ τὰς βαρείας σκιάς. Γραφικώτερα φαίνονται τὰ πρόσωπα εἰς τὸν δρόμον καὶ τὸ ἀνοικτὸν λεωφορεῖον, εἰς τὴν ἀμάξαν, διότι τὸ φῶς ἔξαπλονεται ἐφ' δῆλης τῆς φυσιογνωμίας. Εἰς τὸ γλυκὸν φῶς, τὸ δέποιον ὁ φωτισμὸς τῆς ἑσπέρας ρίπτει ἐπὶ μιᾶς γυναικείας μορφῆς, μᾶς φαίνεται αὕτη εὐάρεστος καὶ ώραία, ἐν φ' την ἀκόλουθον πρωίαν εἰς τὸ τραχὺ φῶς τῆς πρωίας τὸ θέλγητρον ἔξαφανίζεται. Ἐγὼ εὑρῆκα πάντοτε πρακτικὸν νὰ ἔχω δύο φῶτα εἰς τὸ ἐργαστήριον μου, ἐν πίπτον ἀνωθεν καὶ ἐν πλάγιον· τὸ πρῶτον παρέχει σχῆμα καὶ τὸ ἔκτυπον τῆς σαρκός, ἐν φ' τὸ δεύτερον, δταν πίπτη ἀπλετον ἐπὶ τῆς μορφῆς, διασκορπίζει τὰς βαρείας σκιάς, αἵτινες παράγονται ἐκ τῆς ἀποκλειστικῆς χρήσεως τοῦ ἀνωθεν φωτός. Μόνον διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν δυνατῶν σκιῶν εἰμπορεῖ ὁ ζωγράφος νὰ ἔξασφαλίσῃ τὴν λεπτὴν ἔκφρασιν, διότι τὸν ὄφθαλμῶν. Οἱ ὄφθαλμοί εἶναι τὸ κλειδίον τοῦ χαρακτῆρος. Ομιλεῖ γλώσσαν, τὴν ὄποιαν κατανοεῖ δῆλη ἡ ἀνθρωπότης. Διὰ τοῦ ὄφθαλμοῦ ἔξαγονται εἰς φῶς τὰ μυχαιτάτα τῆς ψυχῆς. Μόνον διὰ τῆς ζωγραφικῆς δύναται ν' ἀπεικονισθῇ τὸ βλέμμα τοῦ ὄφθαλμου, ἐν φ' τὴν ἔκφρασιν τοῦ οὐδεμίᾳ ἀλλη τέχνη δύναται νὰ διερμηνεύσῃ. Ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο προσωπογραφία ἀνευ ζωροῦ καὶ ἐκφραστικοῦ βλέμματος εἶναι ἀψυχον πρᾶγμα.

Ἄφ' οὐ καθωρίσθη ἡ θέσις καὶ τὸ φῶς, δύναται ν' ἀρχίσῃ τὸ ἔργον. Ζωγράφοι τινὲς ἀρχίζουν μὲ ἐλαφρὸν σκαρίφημα δι' ἀνθρακος, ἀλλοι λαμβάνουν ἀμέσως τὸν χρωστῆρα καὶ τὰ χρώματα. Αὕτη εἶναι καὶ ἡ ἴδική μου συνήθεια. Ορίζουν τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν ἐπὶ τῆς ὁθόνης καὶ ὑστερα ἀρχίζει ἡ θαυματουργὸς ἐργασία τοῦ χρωστῆρος. Ο καλὸς ζωγράφος προσέχει

Τὰ Πιστρόφια

Ζηλοτύπως εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν μέρος τοῦ ἔργου του, μολονότι γνωρίζει δτι κατὰ πρῶτον πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὅψιν αἱ ἀξιώσεις τοῦ ἐντολέως ὡς πρὸς τὴν ὄμοιότητα.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει πολλοὺς προσωπογράφους. Δυνάμεθα δὲ νὰ τοὺς κατατάξωμεν εἰς τὰς ἔξης κατηγορίας.

Ἀληθεῖς καὶ καλλιτεχνικούς.

Ἀληθεῖς καὶ σκαριώδους ὄμοιογράφους.

Ἀληθεῖς καὶ ἀκαλλιτέχνους, καὶ τοὺς καθιστῶντας χαριεστέραν τὴν ἀλήθειαν, δηλαδὴ ψευδομένους μὲ χάριν. Υπάρχουν καὶ ζωγράφοι οἵτινες, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, εἶναι γελοιογράφοι.

Ἄρισται προσωπογραφίαι εἶναι αἱ γινόμεναι δχι διὰ κοινῆς καὶ τετριμένης εὐχερείας, ἀλλὰ διὰ λεπτῆς ἀντιλήφεως τῶν ψυχολογικῶν καταστάσεων. Ο καλλιτέχνης πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε ἄγρυπνος, χωρὶς νὰ φανερώνῃ δτι παρατηρεῖ. Μία ἀληθεῖς ωραία προσωπογραφία, εἶναι ἀνεκτίμητον απῆκμα. Εν φ' τὸ ἀτομόν εἶναι πρὸ πολλοῦ θαυμένον εἰς τὴν λήθην, τὸ καλλιτέχνημα ζῆι διαρκῶς καὶ διεκδικεῖ τὴν θέσιν του ἐν τῇ ιστορίᾳ τῆς τέχνης. Ήμεις οἱ προσωπογράφοι κρατοῦμεν τὴν παγκόσμιον ιστορίαν εἰς χειράς μας, διότι ζωγραφοῦμεν

τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κάμνοντας τὴν ιστορίαν.

Ἐν τέλει τῆς διαλέξεως του ὁ καλλιτέχνης ἀνέφερεν ἀναμνήσεις του ἀναφερομένας εἰς περιωνύμους ἡ γνωστοὺς ἄνδρας. Ο Ἀλφρέδος Τέννυσον, ὁ ὄποιος ἡσθάνετο ισχυρὰν ἀποστροφὴν πρὸς τὴν προσωπογράφοις, ἐδέχετο τὸν καλλιτέχνην μὲ τοὺς ἦκιστα ἐνθαρρυντικοὺς λόγους:

— I hate your coming (Μισῶ τὴν ἔλευσιν σας).

Ο Ριχάρδος Βάγνερ δὲν ἐπείσθη νὰ καθίσῃ προσωπογραφηθῆ, ὥστε ὁ Χερκόμερ ἡναγκάσθη νὰ τὸν ἀπεικονίσῃ ἐκ μνήμης. Ἀλλ' ὅταν εἶδε τὴν περατωθεῖσαν εἰκόνα, κατεβέλχθη τόσον ὥστε ἐνηγκαλίσθη τὸν καλλιτέχνην καὶ τὸν ἐφίλει καὶ ἐλέγει :

— Τώρα κάθημαι!

Ο ἀμερικανὸς ἑκατομμυριοῦχος Γκούλδ ἡλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον του Χερκόμερ, ἡ δὲ πρώτη χαρακτηριστικὴ ἐρώτησί του ἦτο·

— Πόσα στοιχίζει μία τέτοια εἰκὼν καὶ εἰς πόσον καιρὸν εἰμπορεῖται νὰ τὴν τελειώσετε;

Τὸν θαυματουργὸν τοῦ Γκούλδ ἐξήγειρεν δχι τόσον αὐτὴ ἡ εἰκὼν, δσον ἡ ἀκρίβεια μεθ' ἡς ὁ καλλιτέχνης ἐπεράτωσεν αὐτὴν εἰς τὸν συμφωνηθέντα χρόνον.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ

ΤΑ ΠΙΣΤΡΟΦΙΑ

Μπάμ! .. ἔξαφνισε τὸν ἀντίλαθο τοῦ δάσους καὶ ἔκοψε τῶν πουλιῶν τὸ λάλημα. Καὶ πρὶν

ἀκόμη βουβαθῆ ὁ σάλαχος, πρὶν σύνση ὁ καπνὸς ποῦ ἔσυρε πέπλο ὄλογάλαζο στὸ πεῦκο πέρα, σκυλὶ ἐγαύγισε πρόσχαρα, ἐτσαλαπάτησε τὰ χαμοκλάδια καὶ ἀρχίσει νὰ πηλαλᾷ σὰν δτει στὸ ἀμμουδερό ἔφωτο. Σύγκαιρα ἐπρόβαλλε γιός φουστανελᾶς, μὲ τὴν φλοκάτα στὸν ὄμο καὶ στὸν ἀλλο τὸ γκραδάκι του.

Ἐπειτα χεροπιασμένες τοῦ Μήτρου Κούλα ἡ ζήρα καὶ Ζαφείρω ἡ θυγατέρα της — λεβεντονιά ἀσημοφορτώμένη ἡ κόρη, σάφαλο ἡλικίας καὶ φτώχιας ἡ μάννα. Καὶ παραπίσω ἔκλεισε τὴν πομπὴν ἔνα γαλανομάτικο

βλαχάκι μὲ κόμματο ψωμιοῦ στὸ στόμα, ἀνίδεο καὶ ἀδιάφορο γιὰ τὴν χαρὰ τῆς γιᾶς καὶ τῆς γριᾶς τὸ βάσανο. Καὶ σὰν ἐκεῖνο ἀνίδεα καὶ ἀδιάφορα στέκανε γύρω τὰ δεντρά, τὰ χαμοκλάδια, τὰ λούλουδα καὶ παραπίσω φύλωναν τὰ βουνά καὶ παραπάνω ὁ ἥλιος, ἀγουρος ἐγλυκοφώτιζε τὸ διάστημα.

— Οχι, μάννα μ'! .. δχι, μάννα μ'! ..

— Σὰ μπαίνης πρώτη στὸ χορό καὶ σὰ γλεντάς στὴν τάβλα μὴ μᾶς ξεχάσης, θύγω μου.

— Οχι, μάννα μ'! .. δχι, μάννα μ'! ..

— Σὰ βάνης τὴν ἀρματωσιὰ καὶ τὴν βαρεία φλοκάτα, νὰ μὴν ξεχάσῃς τῆς μάννας σου τὴν τρύπια τὴν σεγκούνα.

— Οχι, μάννα μ'! .. δχι, μάννα μ'! ..

Ανήσυχη ἡ Μητροκούλενα ζητοῦσε τὴν ἀξεχασία καὶ ἡ κόρη πρόθυμα τὴν ὑποσχότανε. Ή μιὰ τὴν ἡθελε ἀκούητη, νευρική ἡ ἀλλη τὴν ἔδινε ἀπειρόστη, ἀποκλειστική, αἰώνια. Ή μιὰ ζητιάνειε καὶ ἡ ἀλλη σπαταλοῦσε. Μὰ κ' οἱ δύο τους σφραγίζανε τὸ χωρισμὸ μὲ δάκρυα πολλά, μὲ λυγμούς. Κ' ἐνῷ ζητοῦσε ἡ γριά, φανταζότανε τὴν καλύβα της σκουντουφλιάρα, παντέρη μὲ τὴν γύρωνε στὴν νιὰ νὰ γίνη ἔνα μᾶζη της, λέσ κ' ἡθελε νὰ πάρῃ τὴν δροσιὰ καὶ τὶς ἐλπίδες

της. Κ' ἐνῷ ὑποσχότανε ἡ κόρη, σφρύγγει μὲ τὸ μανικοπυκάμισο τὰ δάκρυα της καὶ κοίταζε τὸν ἀντρα τῆς ποθητὰ κ' ἔβλεπε τὸ μονοπάτι ποῦ ἔστυλιγότανε μακριά, μέσα στοῦ δάσους τὰ χλωροκύματα. Καὶ βλέποντας ἔσερνε ἀνάλαφρα τὰ χέρια τῆς ἀπὸ τῆς σφιχτοκλεισμένες παλάμες τῆς γριᾶς καὶ τίναζε τὸ κορμί, σὰ νὰ τὴν στένευσαι τὰ ρῦσχα τῆς.

Παντρεύτηκε ἡ Ζαφείρω ἐνὸς τσελίγγα τὸ γιὸ καὶ τώρα ἔκανε τὰ Πιστρόφια στὸ πατρικὸ της. Τὰ Πιστρόφια καὶ τὸν ἀποχαιρετισμό. Αὔριο σύναυγα τὸ τσελίγγατο τοῦ ἀντρός της θ' ἀφίνε τὸ χειμαδίο νὰ ἔσκαλοκαιριάσῃ στὰ βουνά. Ακέριο ξάμπον θάκανε ἡ Μητροκούλενα γιὰ νὰ ἴδῃ τὴν κόρη της. Ξάμπον μονάχα καὶ περισσότερο; ποιὸς τὸ ἔρει! Μιὰ τὴν εἶχε καὶ τὰ μοναχοπαῖδια τὰ κυνηγοῦν χίλια κακά. Μὰ καὶ τὸ ξάμπον λίγο δὲν εἶνε. Καλά-καλά δὲν πρόφτασε νὰ πιστέψῃ πῶς τὴν πῆραν ἀπὸ τὴν καλύβα της καὶ λὲν νὰ συνηθίσῃ στὸ χωρισμό της! Μ' ἀν ἔρθη θάνατος στὸ μεταξύ· κι ἀν ἔρθ' ἀρρώστια! Μ' ἀν ἡ φτώχια γίνη πεῖνα ἀγριόδοντη στὴν πόρτα της! Ποιὸς θὰ καθίσῃ παρηγορίτης ἀγγελος στὸ προσκεφάλι της; ποιὸς θὰ ταχίσῃ τὸ παιδί; Ωιμέ! πικρὸς ποῦ εἶνε ὁ πόνος της. Κοιτάζει κατάματα τὴν κόρη της, σφρύγει την στὴν ἀγκαλιά της σπασμωδικά, φίλει την καὶ ζορκίζει μὲ ὄλοτρεμη φωνή:

— Σὰ θὰ γροικάς τὸ βέλασμα καὶ τὸ κουδουνόλαστι μὴ μᾶς ἔχασης, θύγω μου.

— "Οχι, μάννα μ'! .. ὅχι, μάννα μ'! ..

— "Ελα, σώνει σου, γριά· ἀφ' την τώρα νὰ πασίνουμε! .. φώναξε ἀξαφνα ὁ γαμπρὸς στενοχωρημένος.

Καὶ κοιτάζοντας ἀντίκρυ ἔδειξε στὴ γυναικά του φηλὰ τὸ διάσελο. Ἐπερπετε νὰ φτάσουν ἐκεῖ γιὰ νὰ κατεβοῦν στὶς καλύβες τους. Ἔνα μεγάλο ὄλανθισμένο ἀγιόκλημα καθόταν ἀπάνω, σὰ νὰ τοὺς περίμενε. Τὸ εἶδε ἡ γριά καὶ τῆς φάνηκε Χάρος· τὸ εἶδε κ' ἡ νιὰ, χαμογέλασε.

— "Αφομε, μαννίτσα . . . εἴπε καπώς ἀνυπόμονα.

— Ναι· σ' ἀφίνω . . . ἐψιθύρισε ἡ γριά πάσχοντας νὰ κρατήσῃ ἔνα λυγμό.

Καὶ σηκώνοντας τ' ἀσαρχία χέρια πῆρε τῆς νύφης τ' ὅμορφο κεφάλι, ψήλωσε στὰ νύχια καὶ

κόλλησε τὰ χείλη στ' ἀφτὶ της. "Εκαμε νὰ μιλήσῃ· κόμπιασε. "Εκαμε πάλι· ξανακόμπιασε. Μὰ τέλος κατί τατώρθωσε νὰ εἰπῃ. Κάτι πικρὸ καὶ θλιβερὸ σὰν στερνοθέλημα, σὰν στερνοφίλημα. "Η κόρη πιστωπάτησε τρομασμένη, κίτρινη.

— "Οχι, μάννα μ'! .. ὅχι, μάννα μ'! .. ἀργοψιθύρισε κοιτάζοντάς την κατάματα.

— "Ελα-πάμε! ξανάειπε ὁ νιός· ἔχε γειά, μάννα· ἔχετε γειά! ..

"Εσκυψε καὶ φίλησε τὸ χέρι τῆς γριᾶς. "Εσκυψε κ' ἡ Ζαφείρω, λουστήκανε κ' οἱ δυὸ στὰ δάκρυα.

— Σύρτε στὸ καλό . . . σύρτε στὸ καλό . . . εὐχήθηκε ἡ Μητροκούλενα.

Πάραυτα κίνησε τὸ ἀντρόγυνο στὸ δρόμο του: μπροστὰ ὁ ἀντρας μὲ τὴ φλοκάτα στὸν ὄμο καὶ στὸν ἄλλο τὸ γκραδάκι του· πίσω ἡ λεθεντονιὰ σφουγγίζοντας τὰ δάκρυα. Στὴν ἀρχὴ ὥκνευκν· κάποτε γύρισαν νὰ ἴδουν πίσω τους. "Ἐπειτ' ἀγνάντεψαν φηλὰ τὸ διάσελο· τάχυναν τὸ βῆμά τους. Τὸ σκυλί ἐγαύγισε πάλι· πρόσγαρα, ἐτσαλαπάτησε τὰ χαμοκλαδιά, πῆρε πηλαλῶντας τὸν ἀνήφορο. Τὰ πουλιά ξανάρχισαν τὸ λάλημα. Τ' ασήμια τῆς λυγερῆς γέλασαν ἀπάνω της.

— Η Μητροκούλενα ἔβαλε τὸ χέρι στὴ μάτια νὰ συμμαχέψῃ τὸ φῶς τους στὴ διαβάτισσα χαρά. Εἰδε τὴ φουστανέλλα τοῦ γκρυπροῦ ν' ἀρμενίζη στὸ πράσινο φύλλωμα. Εἰδε τὸ φεγγοθόλημα τῶν ἀσημιῶν τῆς νύφης, τὰ ζωηρὰ χρώματα τῆς φουστανοποδιᾶς νὰ παιζούν στὰ δροσολουσμένα ρείκια. "Ακουσε τὸ γαύγισμα τοῦ σκυλιοῦ· τῶν πουλιών τὸ λάλημα. Μιὰν ἀφαντη παλάμη ζηνιώσε νὰ σφίγγη δυνατὰ τὴν καρδιά της.

— Πάμε, δόλιε! .. ἀργοψιθύρισε πιάνοντας ἀπὸ τὸ χέρι τὸ βλαχάκι.

— Μπάμι! .. ἀντιλάλησε σύγκαιρα στὴ λαγκαδιά. Γύρισε φηλά· τὸ ἀντρόγυνο ἀνέβαινε τώρα τὸν ἀνήφορο πηδητὰ-κυνηγῆτα, σὰν ζευγάρι ἀγιόκλημα στὴν ὥρα τῆς λαύρας τους. Τραγουδοῦσε ὁ γαμπρός· κ' ἡταν τὸ τραγοῦδι του χαρὰ καὶ ὑπόσχεση. Γέλοιο πηδοῦσε μικρὸ καὶ λιγοθυμισμένο ἀπὸ τὰ πύρινα στήθη τῆς νύφης. Τὸ χιονάτο ἀγιόκλημα περίμενε σὰ νυφιάτικη κλίνη στὸ διάσελο· τράβηξε τὸ ταῖρι στοὺς δροσεροὺς κρυψῶντας του.

— "Αϊ-οῦ! .. ἔβγαλε φωνὴ σπαραχτικὴ σὰν μυρολόγι ἡ μάννα.

A. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΤΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

Μάταια θεμελιωμένα εἶνε τὰ σπίτια μας,
Νὰ ταξιδεύονταν τώχονν ἀπὸ τὴ Μοῖρα!
Μάταια στὴ γωμά τους τὸ θεό κρύβοντε
Κι' ὅλο τὸν κόσμο πίσω ἀπὸ τὴ θύρα.

Κ' ἔτοι ἀρμενίζονταν σὲ ταξεῖδι ἀγύριστο,
Σὰν ξωτικὰ καράβια αἰώνια πάνε,
Οὗτε ἀργά, οὗτε γλήγορα, μονότορα,
Στὴν ἄβυσσο τοῦ χρόνου καὶ σκορπάνε.

Μπροστά, λιμάνι ἀπάνεμο δὲν φαίνεται,
Πίσω, τὴν καταχνιὰ σκορπάει ἡ Λήθη.
Καὶ κάποτε, ποῦ ὁ πέπλος της ξεσκίζεται,
Θολὸ νησάκι πλέει μακρυὰ στὰ βύθη.

Καὶ στὴν ἀκρογιαλιά, ἔνας ἵσιος γνώριμος,
Σὲ δύση χειμωνιάτικης ἡμέρας,
Ἴσιοις σπιτιοῦ, ποῦ μοιάζει μὲ τὸ σπίτι μας,
Στὸ θλιβερὸ νησάκι τῆς Χιμάρας.

Κι' ἄλλα σπιτάκια σκοτεινὰ μαντεύονται
Καὶ σ' ἔνα ἀγαπημένο παραθύροι,
Ἡ νύφη τοῦ παληοῦ καιροῦ μας, φάντασμα,
Προσμένει τὸ φτωχὸ καραβοκύρη.

Προσμένει . . . Πάλι ἡ καταχνιά . . . Οὗτε ἀργά, οὗτε γλήγορα,
Τὰ ξωτικὰ καράβια, αἰώνια πάνε
Μακρυὰ ἀπὸ τῆς Χιμάρας τὸ νησί, μονότορα,
Στὴν ἄβυσσο τοῦ χρόνου καὶ σκορπάνε.

Η ΧΡΥΣΗ ΚΑΔΕΝΑ¹

Τούτο συνετάραξε τὴν μνήμην τῆς γρογκά Κυρατζού, ως τὸ κατακαθισμένον κρασίον, καὶ ἐθόλωσεν αἴφνης τὸ βλέμμα τῆς ἀπὸ ὄργην.

— Αὐτὴν ἡ γειτόνισσα, ἡ ἔνορκή την! "Ελεγεν ἡ γραία. Καλὰ λές, παιδί μου! Καλὰ λές, κόρη μου! Τὸ χωριό μας χάλασε πλειά. Μίλουσε πάντα μαζί της καὶ ἔχασκογελοῦσεν. Εἶναι ἀλλο ἀπὸ τὰ λόγια; Εμμυαλίζουν τὸν ἄνθρωπο. Αὐτή, κόρη μου, κατήντησε νὰ πῇ πῶς τοῦ κάραμε μάγια...

"Οταν δὲ πάλιν κατόπιν ἥλθε καὶ ἔνας μικροπλοιάρχος, ἔχων τὴν μανίαν νὰ κομίζῃ εἰδήσεις καὶ χαιρετίσματα ἀπὸ πατριώτας, καὶ ἔφερε καὶ εἰς τὴν Θωμαήν, ἔκεινας τὰς ἡμέρας, πολλὰ-πολλὰ χαιρετίσματα ἀπὸ τὸν Λαλεμῆτρον, ποῦ ἦτον δραγουμάνος 'σ τὴν Ἀθήνα, τότε ἡ πτωχὴ σύγνος ἀπεράσισε νὰ ταξιδεύσῃ μέχρι Ἀθηνῶν καὶ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν σαρκάζουσαν αὐτήν ιστορίαν. 'Αλλ' ἡ γραία, μηνησιακοῦσα πάντοτε διὰ τὸν τρόπον αὐτῶν τοῦ γαμβροῦ της, «δόστις ἔφυγε κ' ἔρριξε πέτρα πίσω του», ἡ γραία, ὑπερήφρωνς διὰ τὴν καταγωγὴν της καὶ τὸ σῶι της, δὲν ἐπειθετο νὰ επιτρέψῃ εἰς τὴν κόρην της νὰ ταξιδεύσῃ, νὰ γυρίζῃ 'σ τὰ χαμένα.

— Αφοῦ δὲν σοῦ γράφει, ἔλεγε, θὰ πῇ πῶς σ' ἀπαράτησε, κορίτσι μου, καὶ κάθισε 'σ τ' αὐγά σου. Τόση δὲ ὄργὴ τὴν κατελάμβανε κατὰ τῆς γειτονίσσης της, ὥστε τῆς ἥρχετο πολλάκις νὰ συμπλακῇ μετ' αὐτῆς. 'Αλλὰ δὲν ἥθελεν αὐτὴν γεινή θεότρον εἰς τὸ χωρίον.

— Ήρχετο τότε ὁ χειμών. Καὶ θέλουσα καὶ μὴ θέλουσα ἡ Θωμαή, ἀνέβαλε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασίν της, ὑπακούσασα εἰς τὴν μητέρα της. 'Ηρώτα δὲ πάντοτε εἰς τὸ ταχυδρομεῖον καὶ πάντοτε ἀνέμενεν ἐπιστολήν, πιστεύουσα πλέον δτὶ ὁ Λαλεμῆτρος εἰργάζετο ἐν Ἀθήναις ως διερμηνεύς. Μαθοῦσα δὲ περὶ τοῦ εἰδοῦς τῆς ἔργασίας ταύτης, ἔλεγε χαίρουσα δτὶ ἥτο ἡ μόνη κατάλληλος διὰ τὸν ἄνδρα της, ἀναπαυτικὴ καὶ ἐπικερδῆς.

Κατὰ δὲ τὰ Χριστούγεννα, ἐπανελθὼν πάλιν ἐξ Ἀθηνῶν, ὅποῦ καὶ πάλιν ὑπηρέτησεν ως ἔνορκος ὁ μπάρμπ'-Αναγνώστης τῆς Περμάχως, μὲ τὸ καποτάκι του, τὸ ὄποιον ἥτο σκληρὸν ως δέρμα ἀγριμόν, ἔκραυγαζεν ὡργισμένος, ἔνα δειλινόν, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρα τῆς Θωμαῆς, κατηγορῶν τὸν Λαλεμῆτρον:

— 'Ακοῦς ἔκει! Νὰ κάμη πῶς δὲν μὲ γνωρίζει; Εἴπαμε δὰ νάχουμε κ' ἔμεις ἔνα πατριώτη μέσα 'σ τὴν Ἀθήνα, μὰ τὸ προκόψαμε!

— Μήπως, μπάρμπ'-Αναγνώστη, κάνεις λάθος; παρετήρησεν ἡ γρηγά-Κυρατζού. Μπορεῖ νὰ μοιάζῃ κανένας μὲ τὸν Λαλεμῆτρο. Δύο κεφάλια εἰναι δύσκολο νὰ μοιάσουν, στὸ μοῦτρο δύως πολλαῖς φοραῖς μοιάζουν οἱ ἄνθρωποι.

— Σώπα, θειά. Τὸν Λαλεμῆτρο δὲν γνωρίζω, μὲ τὴν χρυσὴν καδένα; 'Ακουσε καὶ κρίνε. "Ητανε ἀπάνω σὲ μιὰ καρρότσα, μπροστά, μὲ τὸν καρρότσέρον. Η καρρότσα ἐστάθηκε 'σ τὸ Θησεῖο ἀπόξω. 'Ο Λαλεμῆτρος, κοντός, παχύς, ξουραφισμένος· μέσα 'σ τὴς μαύραις τσόχαις καὶ σ' τὰ σπρά ποκάμισα, μὲ τὴν χρυσὴν καδένα, ἐπήδησεν ἀμέσως κάτω ἀνοίξεις τὴν πόρτα της καρρότσας κ' ἔβηγκαν τέσσερες ἔγγλεζοι, 'ψηλοὶ ως ἀπάνω, μὲ κάτι σᾶν ζεμπίλια 'σ τὰ κεφάλια τους, μὲ γυαλιά 'σ τὰ μάτια, μὲ τὰ τετραβάγγελα 'σ τὰ χέρια. Καὶ διαβάζανε καὶ κυττάζανε τῆς κολώναις καὶ λέγανε, ἔνας τὸν ἄλλον χαιρετίζοντας:

— Μὲ το' γειαῖς! Μὲ το' γειαῖς! (μὲ τὴς ύγειαίς).

Καθὼς χαιρετίζουμε κ' ἔμεις, σᾶν κάρμουμε γαμπρὸ ἡ νύφη, ἡ σᾶν ἔχουμε γεννητούρια, μαθέσι. Τότες ποῦ οἱ ἔγγλεζοι προχωρούσανε, ψηλοὶ σᾶν κατάρτια, κυττάζοντας δλοὶ ἐπάνω, πρὸς τὰ κεραμίδια, καὶ δλο ἔνα λέγοντας ἔνας τὸν ἄλλον «μὲ το' γειαῖς, μὲ το' γειαῖς», τότε ἐπλησίασα τὸν Λαλεμῆτρον, ποῦ ἔμεινε παραπίσω, ἀκίνητος — κολώνα, καὶ τοῦ λέγω:

— Τί χαμπάρια, πατριώτη;

— Κ' ἥθελησα νὰ πάσω τὸ χέρι του, σᾶν πατριώταις ποῦ είμαστε. Μὰ ἔκεινος, χωρὶς νὰ μὲ κυττάζῃ κάνη, ἐπροσέρχεται πρὸς τοὺς ἔγγλεζους. Νά! τοῦ κάρμνω κ' ἔγω μὲ τὰ χέρια μου καὶ τοῦ γύρισα τῆς πλάταις. 'Εθύμωσα, θειά Κυρατζού. Ποιδίς εἶναι ἔκεινος ποῦ δὲν θυμώνει; Τόση ἀκατάδεξια πλειά!

Καὶ ἀναστοκόνων τὸ καποτάκι του, ἐξηκολούθει:

— 'Εγώ μιλῶ μὲ δικηγόρους καὶ δικαστάδαις, ως ἀπάνω τρανούς. 'Εμένα, ποῦ βάζουν μετάνοια οἱ δικηγόροι, καὶ μετάνοια οἱ δικασταί. Καὶ ὁ Λαλεμῆτρος θὰ μοῦ κάμη τὸν μεγάλον; Οἱ μεγάλοι ποῦ εἶναι 'σ τάλωνια, θειά Κυρατζού, εἶναι ποιδί μεγάλοι ἀπ' αὐτόν!...

— Η Θωμαή ἤκουεν ἀπὸ τοῦ ἡμικλείστου παραθύρου.

— Καὶ δὲν τοῦ ξαναμιλήσεις, μπάρμπ'-Ανα-

γνώστη; ἥρωτησε πάλιν ἡ γρηγά-Κυρατζού, κατελθοῦσα.

— 'Εγώ, νὰ τοῦ ξαναμιλήσω πλειά; Καὶ τι μὲ πῆρες; Δὲν τὸ καταδέχομαι!...

Καὶ ἀπλὴ περιέργεια ἀν ἥτο τὸ συναίσθημά της, ἔπρεπε νὰ μεταβῇ πλέον ἡ Θωμαή εἰς Ἀθήνας. Νὰ βεβαιωθῇ καὶ νὰ ἡσυχάσῃ. Νὰ τὸν συναντήσῃ. Νὰ ἔλθῃ εἰς ἔνηγρσεις μετ' αὐτοῦ καὶ μάθῃ τι εἶναι τὸ αἴτιον τῆς ἀπομακρύνσεως του καὶ τῆς σιωπῆς του.

— 'Η θειά-Αννούσα, ἔλεγε πρὸς τὴν μητέρα της, τὸ ξεύρω δτὶ φαντάζεται, σᾶν γρηγὰ δπου εἶναι, μὰ οἱ ἀλλοι; ἀδύνατον νὰ ἐγελάσθηκαν δλοι.

— Ο κόπος τοῦ ταξειδίου ἥτο ἀνεπαισθίτος, παραβαλλόμενος πρὸς τὰς ἀνησυχίας, τὰς ὄποιας ἐδοκίμαζεν ἥδη ἀπὸ τῶν τόσων διαδόσεων καὶ ἀπὸ τῶν πολλῶν τῶν ἄλλων γυναικῶν παρατρύνσεων.

— Τι κάθεσαι; τῆς ἔλεγεν ἡ μία.

— 'Ακόμα ἐδῶ είσαι; τῆς ἔλεγεν ἡ ἀλλη.

— 'Ο Λαλεμῆτρος 'σ τὴν Ἀθήνα, μέσα 'σ τὰ χρυσᾶ παλάτια, καὶ σὺ κάθεσαι ἀκόμα; ἐπανελάμβανον τὰ στόματα τοῦ χωριοῦ δλα.

— Τότε ὁ νοῦς της κατὰ μικρὸν ἀπεσπάσθη. Οὔτε ἐπρόσεχεν εἰς τὰ κωλύματα τῆς μητρός της. Οὔτε τὸ ἀμπελάκι της ἐσυλλογῆσετο, οὔτε τὴν ἀλληληγορίαν εἰργασίαν. Τὸ σῶμα μόνον τὸ γήινον εύρισκετο ἀκόμη ἐν τῷ μικρῷ χωρίῳ, ὁ νοῦς της, πτερωτὸς ἀγγελος, ἐπέτετο πλέον μακράν. χαρούμενος, ως ἀετὸς αιθέριος. Διέσχιζε πελάγη καὶ βουνά καὶ ἐπτερύγιζεν ἐπάνω μιᾶς λευκῆς πόλεως, δλης μαρμαρίνης καὶ πελεκητῆς, ως ἥρχισε τελευταῖον νὰ βλέπῃ εἰς τὸ ὄνειρόν της τὸ κατάλευκον τῆς Ἐλλάδος ἀστυ, τὸ ὄποιον οὐδέποτε εἶχεν ἰδεῖ, οὔτε εἰκονισμένον. 'Απὸ ἐσα ἥκουσεν ἀπὸ τὴν θειάν της τὴν Αννούσαν, κι' ἀπὸ δσα διηγήθη εἰς αὐτήν ὁ μπάρμπ'-Αναγνώστης τῆς Περμάχως, ἀπὸ τοὺς πολυελαῖους καὶ τὰ φῶτα, τὸν θόρυβον καὶ τὴν βοήν τοῦ κόσμου, ἐσχημάτισε μίαν πανέκλαμπτρον εἰκόνα μεγαλοπλεως, ἀνυπάρκτου ἐν τῇ φύσει, ἐντὸς τῆς ὄποιας δλος ὁ κόσμος γλεντᾷ καὶ διασκεδάζει, αἰωνίως 'Ανάστασιν ἑορτάζων, ἐνῷ ὁ Λαλεμῆτρος της μόνον ἔζη ἔκει, ἐργαζόμενος μόνον δι' αὐτήν, τῆς ἐψιθύριζε μία κρυφὴ ἀπάτη μέσα εἰς τὰ ὄπα τῆς καρδίας της, νὰ σχηματίσῃ πάλιν νέα κεφάλαια, οὐχὶ πλέον δι' ἄλλον, παρὰ μόνον διὰ τὴν Θωμαήν του. "Οχι! ἀνεπήδα πολλάκις τὴν νύκτα, ἐξυπνώσα τὴν μητέρα της ἀπὸ χωράν.

— 'Οχι, δὲν ἔπαθε κακὸν ὁ Λαλεμῆτρος. Τὸ κακὸν ἀκούεται ἀμέσως. Δὲν ἔπαθε κακόν.

Μὲ αὐτὰ τὰ ὄνειρα, ἡ Θωμαή ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ εἰς Πειραιά:

— Νὰ ἡσυχάσω μάννα μου! Δὲν μπορῶ πλειὰ νὰ περιμένω. Δὲν ὑπάρχει μεγαλείτερο βάσανο ἀπὸ τὸ νὰ περιμένη κανένας. Σὰν πάρω τὴν ἀπόφασιν, θὰ ἡσυχάσω.

— Ό χειμών ἥδη παρῆλθεν. 'Ανεχώρει δὲ τότε καὶ ὁ ἔξαδελφός της, ὁ καπετάν-Πέτρος ὁ Ἀποσπερίτης, μὲ τὸ βρατσερὸ του, φορτωμένο πράγμα, διὰ τὸν Πειραιά.

— Η γραία μήτηρ, ἀν καὶ ἐναντία πάντοτε εἰς τὸ σχέδιον τοῦτο, δμως πρὸς ἡσυχίαν καὶ αὐτῶν καὶ τοῦ κόσμου, δστις δὲν ἔπαινε νὰ ὅμιλη δι' αὐτάς, τῆς ἔδωσε τέλος τὴν ἀδειαν νὰ ταξιδεύσῃ, ἀφοῦ ἔτυχεν ἡ λαμπρὰ εὐκαιρία, ἔλεγε, νὰ ὑπάγη μὲ τὸν ἔξαδελφὸν της.

— Καὶ τὴν ἀπεχαιρέτισε:

— 'Σ τὸ καλό, κόρη μου! 'Σ τὸ καλό, Θωμαή μου!

— Τὸ βρατσερὸ τοῦ καπετάν-Αποσπερίτη, στραβά-στραβά, ἀνοίξεις τὰ δύο πανάκια του, ως ἥτο σκολιόν καὶ τὸ σκάφος, ἀπὸ τὰ σκαριά ἀκόμη, καὶ ἐκρύβη δπισθεν τῶν ἀκρωτηρίων. 'Ο καιρὸς ἥτο εὐδίος καὶ ὁ ἔνερμος οὔριος.

— 'Σ τὸ καλό, κόρη μου! 'Σ τὸ καλό, Θωμαή μου!

— Ηύκηθη ἄλλην μίαν φορὰν ἡ γρηγά-Κυρατζού, υψηλὰ ἀπὸ τὸν βράχον τοῦ χωρίου. Καὶ ἡ φωνή της παραπονετικά ἐκύλισε κάτω πρὸς τὴν ἀκτήν:

— 'Σ τὸ καλό κόρη μου! 'Σ τὸ καλό, Θωμαή μου!

— Εκείναι αἱ ἐλπίδεις αἱ εύονειροι, μὲ τὰς ὄποιας ως μὲ χρυσᾶ πτερά ἐπέταξε κ' εὐρέθη μίαν ἡμέραν, διὰ της Αθηναῖς, ἐν μέσῳ τοῦ κλεινοῦ ἀστεως, τὸ ὄποιον τόσον λευκόν καὶ τόσον ἀστερωτό τὸν θειάν της τὴν Αννούσαν, κι' ἀπὸ δσα διηγήθη εἰς αὐτήν ὁ μπάρμπ'-Αναγνώστης τῆς Περμάχως, ἀπὸ τοὺς πολυελαῖους καὶ τὰ φῶτα, τὸν θόρυβον καὶ τὴν βοήν τοῦ κόσμου, ἐσχημάτισε μίαν πανέκλαμπτρον εἰκόνα μεγαλοπλεως, ἀνυπάρκτου ἐν τῇ φύσει, ἐντὸς τῆς ὄποιας δλος ὁ κόσμος γλεντᾷ καὶ διασκεδάζει, αἰωνίως 'Ανάστασιν ἑορτάζων, ἐνῷ ὁ Λαλεμῆτρος της μόνον ἔζη ἔκει, ἐργαζόμενος μόνον δι' αὐτήν, τῆς ἐψιθύριζε μία κρυφὴ ἀπάτη μέσα εἰς τὰ ὄπα τῆς καρδίας της, νὰ σχηματίσῃ πάλιν νέα κεφάλαια, οὐχὶ πλέον διὰ τὴν Θωμαήν του. "Οχι! ἀνεπήδα πολλάκις τὴν νύκτα, ἐξυπνώσα τὴν μητέρα της ἀπὸ χωράν.

— Οχι, δὲν ἔπαθε κακὸν ὁ Λαλεμῆτρος. Τὸ κακὸν ἀκούεται ἀμέσως. Δὲν ἔπαθε κακόν.

¹ "Ιδε σελ. 90.

Θωμακή ούδαμοῦ κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ τὸν σύζυγόν της, οὐδὲ κανεὶς εἰδῆσιν περὶ αὐτοῦ νὰ μάθῃ, ἀν καὶ πολλάκις περιῆλθε τὰ μεγάλα ξενοδοχεῖα τῆς πόλεως, βαστάζουσα εἰς χειρας κ' ἐπιδεικνύουσα, μὲ νπερηφάνειάν τινα, τὴν φωτογραφίαν τοῦ Λαλεμῆτρου, ἀποταθεῖσα δὲ ἀκόμα καὶ εἰς τὴν ἀστυνομίαν. Τοιοῦτος διερμηνεὺς δὲν εἶχεν ὑπηρετήσει εἰς κανέναν ξενοδοχεῖον.

—Οὐειρό ητανε!

Δακρυρροῦσα ἔλεγε· καὶ περιήρχετο τρίτην καὶ τετάρτην ἥδη φοράν, τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα μέγαρα τῶν μεγάλων ξενοδοχείων μὲ τὸν πανέστον φωτισμὸν καὶ τοὺς ὄλοχρύσους στολισμούς των, μὲ κίνδυνον νὰ ἔξουδενωθῇ πλέον, κάθιδρος, μὲ κατασκονισμένην καὶ ἀγνώριστον τὴν δραίαν πολίτικην μανδήλαν τῆς, τυφλὴ ἀπὸ τοῦ κονιορτοῦ, δστις ἔξηγερτο ἀφόρητος, δλας ἐκείνας τὰς ἡμέρας, ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων, ὡρομένων μετὰ λύσης, ως λύκων, ἡμέραν καὶ νύκτα.

Εὔτυχῶς ὁ ἔξαδελφός της, εὐγενής ψυχὴ καὶ ἀκούραστον σῶμα, πρόθυμος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι τὸ ἀγαθόν, ὁ καπετάν-Πέτρος ὁ Ἀποστερίτης, παρέτεινεν ἐν Πειραιεῖ τὴν διατριβήν του, ἐπισκευάζων τὸ μικρὸν βρατσερί του τὸ στραβόν καὶ σκολιόν. Βλέπων οὕτος τὰ εὔμορφα τοῦ Πειραιῶς πλοῖα—δλα στυλάδο—σκαρί, ηγήτε πάντοτε νὰ εὑρίσκετο κανεὶς ναυτηγὸς ἔξυπνος, ὁ δόποιος μὲ τὰς τελειοποίησις τῆς τέχνης νὰ ἡμποροῦσε νὰ τὸ μεταβάλῃ εἰς εἴδινον καὶ ἀνάλογον, τέλειον λόρδικον, τὸ σκολιόν βρατσερί του.

—Νά, κύτταξε Θωμακή, ἔλεγεν, δτε διήρχοντο τὰς μεγάλας τῆς πόλεως ὄδοις. Βλέπεις αὐτὸ τὸ σπίτι, τὸ ἑταιροπον, τὸ στραβόν καὶ σκολιόν, σὰν τὸ βρατσερί μου; Βλέπεις ποῦ τὸ πέρασαν σίδερας τὴν μέσην, καὶ τὸ ζώσανε μὲ κοντοστύλια, σὰν καράδις τὰ σκαριά; Θὰ τὸ χαλάσουν καὶ δμως δὲν θὰ τὸ χαλάσουν. Θὰ τὸ ξαναχτίσουν ἀπὸ τὰ θεμέλια, χωρὶς νὰ τὸ χαλάσουν. Χαλῶντας καὶ φυιάνοντας. Θὰ τοῦ ἀλλάξουν τὸ σχέδιον. Θὰ τοῦ προσθέσουν παταύματα. Θὰ τὸ στολίσουν μὲ μάρμαρα, θὰ τὸ μεγαλώσουν, χωρὶς νὰ τὸ χαλάσουν. Νά μποροῦσαν ἔτσι νὰ σιάζουν καὶ τὸ βρατσερί μου, τὸ στραβόν καὶ μισερόν, οἱ μηχανικοί! Νά τοῦ προσθέσουν κουβέρταις. Νά τὸ στολίσουν καὶ μὲ ἀλλα κατάρτια. Νά τὸ μεγαλώσουν, νὰ τὸ κάμουν σκούνα, τὸ μικρὸ μου τὸ βρατσερί, χωρὶς νὰ τὸ πειράξουν! Αὐτὰ ἔλεγε πρὸς τὴν ἔξαδελφην του ὁ καπετάν-Πέτρος γιὰ νὰ περνῷ ἡ ὥρα. Καὶ προσέθετε:

—Δὲν γελάξεις καὶ κομμάτι;

Εἶχε τὴν καλωσύνην ν' ἀνακαίνη μετὰ τῆς

Θωμακῆς καθ' ἐκάστην ὁ καπετάν-Πέτρος καὶ νὰ ὑποθοιηθῇ αὐτὴν εἰς τὰς ἐρεύνας της, συνοδεύων αὐτήν, καὶ προσπαθῶν συνάμα διὰ τοιούτων παραδόξων νὰ τέρπη τὴν ἔξαδελφην του, ἀνιψαν πάντοτε καὶ κατατηκομένην. Ἀλλ' ἐκείνη, ἐνῷ ἔθιθετο, ἀπαρηγόρητος, διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ συζύγου της, περὶ οὐ εἶχεν ἀπελπισθῆ πλέον, ἐπικυρίνετο συνάμα καὶ διὰ τὸ οἰκτρὸν τῶν Ἀθηνῶν θέαμα, μιᾶς πόλεως αὐχμώσης καὶ ρυπαρᾶς. Σχεδὸν ἔκλαιε, διότι δὲν εὗρεν αὐτάς, ως τὰς ὠνιερεύετο, ως τὰς τῆς παρέστησαν. Βόρειοι ἀνεμοί, πνέοντες μετὰ βίας σύλλας ἐκείνας τὰς ἡμέρας τῆς ἀνοίξεως, ἀνετάρασσον σύμπαν τὸ ἔδαφος αὐτῶν, ἐξεγείροντες νεφέλας κόνεως παχείας καὶ στερεάς, μετ' ἀγριότητος ἀσυνήθους. Μόνον εἰς τὴν θάλασσαν εἶχεν ιδεῖ τοιαύτην δύναμιν τῶν στοιχείων ἡ Θωμακή. Νὰ φυσῷ μανιώδης ὁ βορρᾶς καὶ ἀναρπάζων σύσωμον τὸ κῦμα, νὰ τὸ σκορπίζῃ πέραν ἐν ἀρρώστους ἰζούντι, ἀπαράλλακτα ως ὁ μαίστρος ἐσάρωνε τὰς ὄδους τῶν Ἀθηνῶν, κατακαλύπτων τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ὠχρὰν ἐκείνην τέφραν. Καὶ μάρμαρα καὶ φῶτα καὶ χρωματισμούς καὶ ἀνθρώπους καὶ δένδρων. "Εβλεπε τὰς ὠραίας ἀκακίας τῶν δενδροστοιχιῶν, φθινούσας ὑπὸ τὸ χῶμα τὸ πηκτὸν ἐκείνο, ως νὰ ἦσαν ἄνθρωποι θαμμένοι ζωντανοί. "Εβλεπε πολύτιμα ὑφάσματα ἀγνώριστα ἀπὸ τὴν κόνιν εἰς τὰς θύρας τῶν ἐμπορείων. "Εβλεπε κρέατα ἐπιπεπασμένα διὰ παχέος στρώματος λύθρου τῶν ὄδων, μ' αἵματα μαύρα, αἷματα δζοντα. "Εβλεπε τὰ πρὸ τῶν παντοπωλείων δψα, ἀγνώριστα ἀπὸ τὰς διαφόρους τῶν δρόμων ἀκαθαρτίας, μὲ τὰς ὄποιας ὁ ἀνεμος τὰ ἐμόλυνε, μὲ δλας τῶν παντοπωλῶν τὰς προφυλάξεις. "Εβλεπεν ὄπωρας καὶ λαχανικά, ἐφ' ὃν εἶχον συσωρευθῆ δλα τὰ κάρφη καὶ σχυρα. Φοίνικας καὶ σῦκα, συλλεγέντα, θαρρεῖς ἀπὸ τοῦ πηλοῦ, καὶ κορινθιακὴν σταφίδα περιμαζευθεῖσαν ἀπὸ τοῦ βορρού, ως τὰ σκουπίδια τῶν σαρωτῶν. Οἱ ἄνθρωποι ἔσπευδον, ως διωκόμενοι, μὲ βλεφαρίδας πιναράς, μὲ πώγωνας ὠχρούς, χωρὶς πίλους. "Ανιπτοι καὶ ἀκτένιστοι ἄνθρωποι, τῆς ἐφαίνοντο. "Αν δέ ποτε κατάπαυεν ὁ ἀνεμος, ἐφλέγετο τότε, ἡ ἔνορα πόλις ὑπὸ τοῦ καυστικοῦ ἥλιου, συμφλέγουσα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα, ως ἔρημος ἀνεύ ὀάσεως.

—Αὐτὴ εἶνε ἡ Ἀθήνα!

Διηπόρει μετὰ θλίψεως ἡ Θωμακή! Ἐν τούτοις ὑπέμεινεν δλον αὐτὸ τὸ μαρτύριον, ἀναπνέοντα αὐτὶ ἀέρος τὴν ἀπόζουσαν καὶ ἀπονίγουσαν ἐκείνην κόνιν, μόνον διὰ νὰ μάθῃ, τέλος, ν' ἀκούσῃ τι περὶ τοῦ συζύγου της.

Εὔτυχῶς ἡ θεία — 'Αννοῦσα εἶχεν ἐπανέλθει πάλιν παρὰ τῷ νιῷ αὐτῆς, διότι ἡκουσει δτι παντρολογέται καὶ δὲν ἔθελεν αὐτὴ νὰ κάση τὸ παιδί της, κ' ἔδραμε, λησμονήσασα τὰ βάσανα, τὰ δποια ὑπέστη κατὰ τὸ πρῶτον ταξείδιον. Οὔτως ἡ Θωμακή δὲν ἦτο ἀνάγκη πλέον νὰ καταβαίνῃ καθ' ἐκάστην εἰς Πειραιά, φιλοξενούμενη πλέον ἐν Ἀθήναις παρὰ τῇ θείᾳ της, ἐν κατῆστρῳ φίφι, δαπανῶσα μετὰ φειδοῦς καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων χρημάτων της, τὰ δποια ἐπορίσθη, κατὰ τὴν ἀναχώρησίν της, πωλήσασα μίαν νυμφικήν της ἐσθῆτα.

—Νά! τῆς ἔλεγεν ἡ ἀπλοϊκὴ θεία της, δταν δόμου μετέβησαν, μίαν Κυριακήν, εἰς τὸν ἄγιον Διονύσιον, κατὰ τὴν πρῶτην λειτουργίαν, μὴ τυχὸν κ' ἐπανίδωσι τὸν Λαλεμῆτρον. Νά! ἔδωδα τοκούμουνα ἐγώ, καὶ ἔθιθεν ὁ Λαλεμῆτρος ἀπὸ κεῖ, καὶ ὁ κλησιάρχης τοῦ εἶπεν: ἀπὸ κεῖ παρακαλῶ... Καὶ ἐδείκνυεν ἡ γραία τὰ μέρη τοῦ ναυαρίσκουται, ἀπαράλλακτα ως ὁ μαίστρος ἐσάρωνε τὰς ὄδους τῶν Ἀθηνῶν, κατακαλύπτων τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ὠχρὰν τέφραν.

Αφοῦ παρῆλθεν οὕτω διάστημα εἰς ἀγόνους ἐρεύνας, ἵνα μὴ βαρύνῃ τὴν θείαν της ἡ Θωμακή, λαμβάνουσα καὶ ἐπιστολάς ἐκ τῆς μητρός της, ἐσκέπτετο πλέον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ προπύλαια, καὶ εἰσελθοῦσα νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐσωτέραν μεγαλοπρεπῆ εἰσόδον, μὲ τὰ πορφυρὰ βελούδινα παραπέτασματα, δπως ἐπράττε πάντοτε, δσάκις μετέβη, καὶ συναντήσῃ τὸν ἴδιον διειθυντήν, ως καὶ ἀλλοτε, προκαλοῦσα δι' αὐτὸ τὸν θαυμασμὸν τῆς θείας της, πρὸς ἣν ἀπήντα ἡ Θωμακή, ἀπτόητος: τί; θὰ μὲ φάνε, θεία; Ἀλλ' ὁ μπάρμπη — 'Αναγνώστης τῆς Περμάχως, ἀνασκοπόνων τὸ σκληρὸν καποτάκι του, αἴφνης ἐκράτησεν αὐτὴν ἀποτόμως, πολὺ πρὸς τὰ ἐπάνω, σχεδὸν ἐπὶ τῆς πλατείας τῶν ἀνακτόρων:

—Τί κάνεις, θεία πά; Θωμακή;

μίαν ἡμέραν ὁ ξνορκος, θέλων καὶ νὰ ξεσκάσῃ, ως ἔλεγεν, ἀπαρηγόρητος, διότι ὁ εἰσαγγελέας, ἔνας γέρος, πετοὶ καὶ κόκκαλο ἀπὸ τὴν κακίαν του, ἔλεγεν ὁ ξνορκος, δποι ἔθελεν δλον νὰ καταβαίνῃ, γιὰ νὰ δείγηη τὴν κακίαν του, προσέθετεν ὁ ξνορκος, τὸν ἔξηρεσεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀπὸ μίαν δίκην διδιαφέρουσαν καὶ ἦτο λυπημένος, ως νὰ ἔχασε χρήματα.

Ο ἔξαδελφός της, ἔχων ἐπειγόυσαν ἐργασίαν εἰς Πειραιά, δὲν ἀνῆλθεν εἰς Ἀθήναις καὶ ἡ Θωμακή μετέβη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον μετὰ τοῦ μπάρμπη — 'Αναγνώστη, δστις, συνθήσας εἰς τὸ κακουργοδικεῖον, δποι ὁ χαρακτήρος του ἔγεινεν ὑγρὸς καὶ εὔστροφος ως ποτιστικὸν βράκιον, ἦτο πάντοτε βολικὸς ἄνθρωπος, μὴ θέλων νὰ χαλάσῃ τὴν καρδίαν κανενός.

—Πάμε, Θωμακή, ἔλεγεν, ἀπορῶν πῶς ἀκόμη δὲν τὸν συγνήντησε. Μὰ δὲν πιστεύω νὰ τὸν εὔρουμε. Γιατί αὐτοὶ οἱ δραγουμάνοι κάμνουν ταξείδια συχνά μὲ τοὺς ξένους.

Η Θωμακή, ἐπισκεφθεῖσα ἥδη, ως εἰπομεν, ἐπανειλημμένως τὸ μέγα τοῦτο ξενοδοχεῖον, αὐτὸ μάλιστα πρῶτον-πρῶτον, προσέβαινε μὲ ἀπλοϊκὸν θάρρος πρὸς αὐτὸ, θαρραλεώτερον μάλιστα ἢ ἀλλοτε, θέλουσα νὰ φθάσῃ εἰς τὰ προπύλαια, καὶ εἰσελθοῦσα νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐσωτέραν μεγαλοπρεπῆ εἰσόδον, μὲ τὰ πορφυρὰ βελούδινα παραπέτασματα, δπως ἐπράττε πάντοτε, δσάκις μετέβη, καὶ συναντήσῃ τὸν ἴδιον διειθυντήν, ως καὶ ἀλλοτε, προκαλοῦσα δι' αὐτὸ τὸν θαυμασμὸν τῆς θείας της, πρὸς ἣν ἀπήντης: τί; θὰ μὲ φάνε, θεία; Ἀλλ' ὁ μπάρμπη — 'Αναγνώστης τῆς Περμάχως, ἀνασκοπόνων τὸ σκληρόν καποτάκι του, αἴφνης ἐκράτησεν αὐτὴν ἀποτόμως, πολὺ πρὸς τὰ ἐπάνω, σχεδὸν ἐπὶ τῆς πλατείας τῶν ἀνακτόρων:

—Τί κάνεις, θεία πά; Θωμακή;

Καὶ ἀπώθει πρὸς τὰ ὅπισω ἀκόμη τὴν γυναῖκα, μετ' εὐλαβείας δεικνύων μακρόθεν τὰ ἀνθοστόλιστα τοῦ ξενοδοχεῖον προπύλαια, δποι ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς εἰσόδου, ἐπὶ πρασίνων ἐδράνων, ἐκάθητο μαυροφορεμένον, μὲ κάτασπρα ύποκάμισα, τὸ πολυάριθμον ὑπηρετικόν.

—Νά, ἐκεὶ — δὰ καθόντανε ὁ Λαλεμῆτρος, δὲίκνυε μετὰ σεβασμοῦ ὁ μπάρμπη — 'Αναγνώστης, δμιλῶν μὲ χθαμαλήν φωνήν. Κόντος, παχύς, μίσας τὰ μαύρα τσόχινα, μὲ ἀσπρό ύποκάμισο, μὲ τὴν γρυσθήν καδένα του. Κ' ἐκράτει στερεῶς τὴν Θωμακήν ἀπὸ τῆς χειρός, ἵνα μὴ προχωρήῃ.

—'Αλλ' αὐτη, ἐπιθυμοῦσα νὰ προχωρήσῃ, ωρμα πρὸς τὰ κάτω πάντοτε λέγουσα:

— Πάμε μέσα, που φοβάσαι μή σε φάνε! Και είλκεν αὐτόν.

— Πού πάς, ἀδελφή; παρετήρησε τότε ὁ μπάρμπ' - Ἀναγνώστης, ἔμφοβος. Δὲν βλέπεις τοὺς ἀστυφύλακας πῶς στέκουν σ' τὴν ἀράδα, σὰν τοὺς νιούδαίους, νὰ συλλάθουν τὸν Χριστόν; Ἐκεὶ γιὰ νὰ πλησιάσῃς, πρέπει νάχης μὰ πιθανὴ κολλάρο. Ἐσὺ εἶσαι πρωτόγαλτη καὶ δὲν τὰ ξέρεις αὐτά. Ἐχεις δίκαιον. Μὰ δὲν ρωτᾶς ἐμένα;

'Η Θωμακή, ἀφηρημένη, ἔβλεπε τοὺς παρὰ τὴν εἰσοδον παρτεταγμένους ὑπαλλήλους τοῦ ξενοδοχείου, προσπαθοῦσα νὰ διακρίνῃ τινὰ μὲ χρυσῆν καδένα καὶ ὄλονεν εἴλκε πρὸς τὰ κάτω τὸν μπάρμπ' - Ἀναγνώστην, δστις κοντοστεκόμενος πάντοτε κ' ἐπτοημένος ἔλεγε:

— Μὰ τοῦ κάκου! Αὐτοὶ οἱ δραγουμᾶνοι κάμνουν συχνὰ ταξείδια. Δὲν θὰνε δῶ ὁ Λαλεμῆτρος. Αὐτὸς θὰ μᾶς ἔβλεπε τώρα, τόση ὥρα. Κ' ἐπανελάμβανε, μὲ χθαμαλὴν πάντοτε φωνήν:

— Νά! ἔκει-δὰ καθόντανε. Κοντὸς-παχύς.

Αλλὰ τὴν στιγμὴν ἔκεινην ταραχὴ αἰφνιδίᾳ ἤκουσθη δπισθεν καὶ ὄρυμαγδός. Κατήρχετο καλπάζουσα ἡ ἀμαξά τοῦ Διαδόχου, οἱ δ' ἀστυφύλακες, τρέχοντες κατόπιν, ἀσθμαίνοντες, προσεπάθουν ν' ἀπομακρύνωσι τὸν συνωθούμενον δπισθεν δχλον ἐν δρόμῳ, ἀγριοῖ καὶ ἔτοιμοι νὰ ζεσπαθώσουν σχεδόν.

— Δὲν σ' τάλεγα ἔγω! Ἐκραύγασε τότε περιδεῖς ὁ μπάρμπ' - Ἀναγνώστης, ἀναστηκόνων τὸ καποτάκι του, ἔτοιμος νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν γυναικα. Ποὺ σ' ἀφίνουν οἱ νιουδαῖοι νὰ κάρης τὴν δουλειά σου. Ποὺ σ' ἀφίνουν, κακομοίρα, νὰ πλησιάσῃς οἱ ἀστυφύλακες! Καὶ ἀπώθει αὐτήν.

Ταυτοχρόνως δὲ καὶ ἄλλο τρομακτικότερον ἀκόμη συνέβη, ὅλιγον πέραν, δπου εἶχε συγκεντρωθῆ ἀλφνης πλῆθος κόσμου, ἄλλοι δὲ ἐκ τῆς πλατείας ἔνθεν κ' ἔκειθεν ἔσπευδον ἐπάνω ἀπὸ δῆλα τὰ μέρη καὶ ἀπὸ τὴν μαρμαρίνην τοῦ κήπου κλίμακα, ως ἐν ἐφόδῳ.

Ο τροχιόδρομος, διερχόμενος, παρέσυρεν ὑπὸ τοὺς τροχοὺς τῶν ἀμαξῶν, γραίαν, ἡτις συνεκίνησεν δλην τὴν πλατείαν μὲ τὰς οἰμωγάς της στενάζουσα ως σφαζομένη δρνις. Αἱ σπαρακτικαὶ τῆς γραίας κραυγαὶ, αἱ βοαὶ τῶν κερατοφόρων τοῦ τροχιόδρομου, καὶ αἱ ἔκθαμβοι ἀναφωνήσεις τῶν ἐν ταῖς ἀμάξαις, ἔχρησίμευσαν ως ισχυρότατα τοῦ μπάρμπ' - Ἀναγνώστη δίκαιοι λογήματα, δστις, περιδεῖς καὶ τρέμων δλος, ἀπωθῶν πάντοτε πρὸς τὰ κράσπεδα τοῦ κήπου τὴν ἔμφοβον ἥδη Θωμακήν, μέσα εἰς ἔκεινον τοῦ πλήθους τὸν ἀγριον συνωστισμόν, συρμαζευμένος εἰς τὸ καπο-

τάκι του, ως χελώνη ἐντὸς τοῦ κελύφους της, εἰς τὸν τρόμον ἔκεινον τοῦ πλήθους λαβῶν αὐτὸς Θάρρος, ἔξηρολούθει νὰ κραυγάζῃ ἀκόμη:

— Δὲν σ' τάλεγα ἔγω!

Αλλὰ βιαία τις ρίπη τοῦ ἀνέμου ἐκάλυψεν ἐν στιγμῇ διὰ πυκνῆς νεφέλης αὐχμηροῦ κονιορτοῦ καὶ πλατείαν καὶ ἀνθρώπους, ἐπλήρωσε δὲ λύθρου καὶ τὸ στόμα τοῦ ἐνόρκου, δστις πτύων ἐλεεινῶς χῶμα καὶ λόγους ἐσπιλωμένους, ἐφώναζε:

— Σ' ἀφίνουν οἱ ἀστυφύλακες, οἱ νιουδαῖοι!

Ἐπανελθοῦσα οὕτω μετὰ ταῦτα εἰς τὸν οἶκον ἡ Θωμακή, ἐκλείσθη εἰς ἐν δωμάτιον σκοτεινόν, ὡς τὴν ψυχὴν της καὶ ἔκλαιεν δλην τὴν ἡμέραν.

Ἀναλογιζομένη τὴν ἀνεξήγητον ἐκπτόσιν τοῦ μπάρμπ' - Ἀναγνώστη, ἀρνουμένου νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, καὶ συνδυάζουσα πρὸς τοῦτο τὸν ἀπλοῦκὸν καὶ ζαλισμένον πάντοτε χαρακτῆρα τῆς θείας της Ἀννούσης, ἡτις εἶχε τὴν μανίαν ν' ἀνακαλύπτῃ ὁμοιότητας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ ἐπιμένῃ ἔπειτα εἰς τὴν ἀπάτην, τότε μόνον ἐπείσθη δτι δσοι ἐκόμιζον εἰς αὐτὴν τὰς χαρμοσύνους εἰδήσεις τὴν ἔξηπάτων, αὐταπάτωμενοι, καὶ ἡσθάνθη κατάκαρδα τὴν θλιβερὰν ἀπέλπισίαν πλέον, ως νὰ ἥγγισε βελόνη τὴν καρδίαν της.

Πρὸς τίν' ἀναμένη ἐν Ἀθήναις πλέον; Ἄσθενεστάτη ἐλπὶς μιὰ ὑπελείπετο ἀκόμη καὶ αὕτη διελύθη ως πομφόλυξ ὅδατος, καθὼς τόσαι ἄλλαι. Οἱ περιηγηταὶ ἔκεινοι ἐπανηλθοῦν, ὁ δὲ διερμηνὺς αὐτῶν δὲν ἦτο ὁ σύζυγός της. Ἡ μητέρα τῆς ἔστελνε θρήνους μὲ τὰ γράμματά της, νὰ ἐπιστρέψῃ πλέον γιὰ τὸ δνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας. Νὰ κυττάξουν τὴν φτώχειαν των, νὰ κυττάξουν τὸ νοικοκυριόν των. Πάει τὸ καλοκαΐρι, παιδί μου, κ' ἔρχεται ὁ χειμῶνας, ἐστέναζεν ἡ γηρά-Κυρατζοῦ, μὲ τὰ γράμματά της.

Μου γράφεις δτι περιμένεις νὰ μάθῃς ἀκόμη, ἀπὸ τὴν Πάτρα, ἀπὸ τὸν Πύργον καὶ δὲν ξέρω ἀπὸ ποὺ ἄλλοι. Τοῦ κάκου περιμένεις. Σὲ γελάνε δλοι, ἀφοῦ ὁ ἄνδρας σου σ' ἔγέλασε. Κάμε νὰ ἔλθης γιατί ρημάξανε τὰ πράμματά μας. Οἱ νοικοκυραῖοι παραξένεψαν; οἱ ἀργάταις γροσσούζεψαν; Δὲν γνωρίζω. Γνωρίζω μόνον δτι ὁ μπαρμπα-Γιωργὸς ὁ Δεσπότης, ὁ πρῶτος τοῦ χωριοῦ μας κλαδευτής, ποὺ μᾶς κλάδευε τὸ ἀμπέλι πάντοτε, καὶ τὸ ὕλογούσε, κ' ἔκαμνε πολλὰ καὶ καλὰ σταφύλια, μ' ἔγέλασε, μὲ τὸ σήμερα καὶ μὲ τὸ αὔριο, καὶ μᾶς ἀφησε τὸ ἀμπέλι ἀκλάδευτο, καὶ ἔγεινε κλάρα τὸ ἀμπελάκι σου, Θωμακή μου. Οἱ σκαφτιάδες μ' ἔξαπατήσανε, μὲ τὴς ψευτιαὶς τους, καὶ δὲν τὸ σκάψανε, καὶ τὸ ἀμπελάκι σου ἔμεινεν ἀσκαρφτο, Θωμακή μου. Θειάφι δὲν εἶχα

Ἐλαιογραφία: Γ. Ν. Ροϊδος.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

('Απὸ τὴν "Ἐκθεσιν τῆς "Καλλιτεχνικῆς Ένωσεως".)

Ἐλαιογραφία: Δ. Γερανιώτου.

ΚΡΙΝΟΙ

('Απὸ τὴν "Ἐκθεσιν τῆς "Κτητορείας τῶν Φιλοσέκνων".)

νὰ τὸ θειαφίσω, καὶ τὰ σταφύλια τῆς κλάρας χολεριασθήκανε, Θωμακή μου. Απὸ ποῦ νὰ δανεισθῶ; Οἱ δανειστάδες πεθάνανε 'ς τὸ χωριό μας. Σταφύλια τῆς ἀγίας Σωτείρας δὲν ἔστειλα 'ς τὴν ἐκκλησιά, παιδί μου. Καὶ καλὴ χρονία κανεῖς δὲν μούπε τῆς ἀγίας Σωτείρας, παιδί μου. Κλαίω μέρα-νύχτα. Κάμε νὰ γυρίσης γλήγορα, παιδί

μου, νὰ κυττάξουμε τὴν φτώχια μας. "Ερχουνται καὶ μου λένε πῶς δὲν ἔχεις σκοπὸν νὰ ξανάλθης. Μὴ τὸ κάρμης αὐτό, παιδί μου, γιατί θὰ μὲ θανατώσῃς πρόωρα. Νάχης τὴν εὐχίτσα μου, νὰ ἔλθης.

Μὲ αὐτοὺς τοὺς θρήνους προσεκάλει ἡ γηρά-Κυρατζοῦ τὴν κόρην της νὰ ἐπανέλθῃ πλέον εἰς τὸ χωρίον.

[Ἐπεται συνέχεια]

ΑΛ. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ

ΝΕΑΙ ΠΗΓΑΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ¹

(«Η Ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Εὐρώπη» ὑπὸ Γ. ΙΖΑΜΠΕΡ).

Περὶ τὴν σημαίαν τοῦ Μετερνίχου σύνεκεντροῦτο ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀγῶνος ἡ πολιτικὴ ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν παρ' ὅλα τὰ ἡρωικὰ κατορθώματα τῶν πατέρων μας καὶ τὰ ἀνήκουστα μαρτύρια τὰ κορυφωθέντα εἰς τὸν ἀπαγγονισμὸν τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν Ἱεραρχῶν.

Ο λόρδος Καστελρήγκα εἶχε δηλώσει εἰς τὸν ἐν Λονδίνῳ ἀντιπρόσωπον τοῦ Μετερνίχου τὸν πρίγκιπα Ἐστερχάζου, διτὶ ἡ πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας ταυτίζεται καθ' ὅλα προέβη δὲ καὶ εἰς μέτρον διπλωματικῶς ἀηθες καὶ ἔξαιρετικόν.

Ἐγγράψεν αὐτόγραφον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Τσάρον, ἐν ᾧ μεταξὺ ἄλλων φέρονται καὶ τὰ ἔξης... «Ἡ Τούρκια ἀποτελεῖ ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ συστήματι ἀναγκαῖον κακόν, μολονότι εἶναι νεόπλασμα (une excroissance), τὸ ὁποῖον δύσκολως θὰ ἥδυνατο τις νὰ ἀναγνωρίσῃ ὡς μέλος τῆς Εὐρώπης ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει. Ἡ νοσηρὰ κατάστασις τῆς αὐτοκρατορίας ταύτης πρέπει νὰ ἀποτρέψῃ πᾶσαν ἀπότειραν περὶ ἐγκαταστάσεως ἐννόμου τάξεως ἐν αὐτῇ. Καίτοι ἀξιοῖς οἴκου οἱ Ἑλληνες, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν διτὶ εἶναι οἱ πρῶτοι προσβάλοντες. Ὡς πρὸς τὰς μουσουλμανικὰς ὡμότητας τὰς ἔξηγει ἡ καταλαβοῦσα τοὺς Τούρκους παραφροσύνη, ητὶς τοὺς κατέστησεν ἀπροσίτους εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἐπιεικείας».

Ποία δὲ ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ τῆς Γαλλίας ἡ πολιτική, ἀποδεικνύουν εὐαργῶς αἱ πρὸς τὸν Λαφερονναὶ ὁδηγίαι τοῦ βαρώνου Πασκαί, ἀς δημοσιεύει ὁ συγγραφεὺς. — Μεταξὺ ἄλλων φέρονται ἐν αὐταῖς τὰ ἔξης: «Τὸ σφές

συμφέρον τῆς Γαλλίας συνίσταται εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ καθεστώτος... Καὶ ἐν ἡ Γαλλία ἀποκτήσῃ ὄλιγας νήσους (ἐλληνικὰς νήσους εἰς τὴν Μεσόγειον), τοῦτο δὲν ἀντισταθμίζει ἐπαρκῶς τὰ πλεονεκτήματα τῆς τουρκικῆς φιλίας.—Τὴν σύστασιν δὲ ἐλληνικοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι ὑπὸ τὴν ἀμεσον τῆς Ρωσίας ἐπιδρασιν, δὲν πρέπει ἐπ' οὐδὲν λόγῳ νὰ εύνοησῃ ἡ Γαλλία».

Ἄλλὰ τότε ὁ Τσάρος προέβη εἰς διαχύσεις πρωτοφανεῖς πρὸς τὸν Λαφερονναί. . . «Δὲν σάς κάμνω διπλωματίαν, τῷ εἶπε: σάς ἀνοίγω τὴν καρδίαν μου. Τοὺς Τούρκους πρέπει νὰ ἀποδιώξωμεν μακράν, πολὺ μακράν. Καὶ αὐτὴ ἡ γειτνίασί των θὰ εἶναι ὄγληρά, δόσον καὶ ἡ παρουσία των. — Νὰ ἀνοίξωμεν πολὺ τὰ σκέλη τοῦ διαβήτου».

Ἄλλὰ δὲ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰς δηλώσεις ταύτας θὰ ἀνέρισκον προθέσεις προστασίας τοῦ ἡμετέρου ἀγῶνος, εἶναι ἀνάγκη νὰ παραβέσωμεν τὸ συμπλήρωμα τῶν προτάσεών του· «Ἐκάστη δύναμις τότε θὰ εῦρῃ τὴν θέσιν της (Dès lors chacun trouve sa place)». — Οὕτως ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ διὰ τῶν αἰμάτων της θὰ κατέβαλλε μόνον τὰ ἔξοδα τῆς διανομῆς.

Τοῦτο δὲ ἔτι σαφέστερος ὁ ἥδος τοῦ αὐτοκράτορος εἰς δευτέραν συνέντευξιν πρὸς τὸν Λαφερονναῖ, λέγων διτὶ ὁ πρὸς τὴν Τούρκιαν πόλεμος δὲν εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπείγων. — «Ἐκτὸς ἐὰν οἱ Ἑλληνες προχωρήσουν νικηταὶ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ διποῖον δὲν θὰ ἥτο εὐθύγχημα διὰ τὴν Εὐρώπην. Ἄλλ' αἱ διαιρέσεις των καὶ τὰ σφάλματά των μᾶς ἀπολλάττουν τοῦ φόβου τοιούτων κατορθωμάτων τῆς

¹ Τέλος: ἵδε σελ. 103.

ἀπελπισίας των.... Θὰ συμβῇ μὲ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν (τὴν ἐλληνικὴν ἐπανάστασιν) διτὶ καὶ μὲ τὴν τοῦ Ἀλῆ Πασσάζ ἢ τοῦ Πεσθάν Όγλου. Θὰ κατακοποῦν ἀνευ ἀποτελέσματος».

Καὶ ἐπανελάμβανεν ὡς ὄρετικὸν τὴν αὐτὴν ἐπωδὸν «ύπαρχει θέσις καὶ ἔδαφος δι' ὅλον τὸν κόσμον» (de la place et du terrain pour tout le monde).

Πῶς ἀπὸ τοιαύτης διπλωματικῆς ἀτμοσφαίρας κατέστη δυνατὸν μετὰ ἔτη νὰ ἔξειλη ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος, διὰ τίνων βραδέων βημάτων καὶ μακρᾶς ἔξελιξεως, διὰ τίνων συνδυασμῶν γεγονότων ἐπιβλητικῶν· πῶς πρὸς τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς Ἑλλάδος συνετελεσεν ἡ ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς σκηνῆς ἐμφάνισις ἀλλων προσώπων, ἰδίᾳ τοῦ Γεωργίου Κάννιγκα, διὰ ταῦτα ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ κ. Ἰζαμπέρ εὑρίσκει ὁ ἀναγνώστης ἔξελισσόμενα μετὰ διαυγείας ἀπαραρμῆλου, καὶ διπερ τὸ σπουδαιότερον μεθ' ὅλων τῶν ἐπισημοτάτων ἀποδειξεων, εἰς ἀνεκδότων διπλωματικῶν ἐγγράφων.—Τὴν τοιαύτην ἔξελιξιν τῶν γεγονότων ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ παρακολουθήσω, δόσον καὶ ἐν ἐπιδιώξει τὴν συντομίαν.

Διὰ τοῦτο περιορίζομαι εἰς τὸν κυριωτέρους μόνον τῶν παραγόντων τῆς τοιαύτης ὑπὲρ τῶν ἀγωνίζομένων πατέρων μας μεταστροφῆς τῆς Εὐρώπης, παραλείπων, ως γνωστόν, τὸν οὐσιώδεστον, τὰς πρωτοφανεῖς δηλαδὴ ἐν τῇ ιστορίᾳ ἐκδηλώσεις ἡρωικῆς αὐτοθυσίας, δι' ὃν ἐπειλήθησαν εἰς τὴν ἀριγήν τοῦ πολιτισμοῦ.

*

Εἶχον ἐπακολουθήσει τῆς Χίου αἱ σφαγαὶ, ὁ δαυλὸς τοῦ Κανάρη εἶχε πληρώσει τὸ ἔργον τῆς ἐκδικήσεως, ὁ Κολοκοτρώνης εἶχεν ἐπιτελέσει τὸ μέγα πολεμικὸν ἔργον τῆς καταστροφῆς τοῦ Δράμαλη.

Ἄλλ', ως προσφύστατα παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς, τὰ κύματα τοῦ ἥχου τῶν ιστορικῶν γεγονότων, καὶ διὰ τὸν ἀκόμη εἶναι τόσον ἴσχυρός, ἀπαιτοῦν πολὺ περισσότερον χρόνον, διπας πλήξουν τὴν ἀτμόσφαιραν τῶν ἀρχικαγκελλαριῶν καὶ τῶν ἀνακτοβουλίων, ἢ τὰ κύματα τοῦ ἥχου τοῦ πεντακόσιου ἀπόστασίας τοῦ πατάσσονται πανταχοῦ, ὅπου ἐκδηλοῦται.

Τὸ συνέδριον τῆς Βερονής ἀπήγησε τότε εἰς τὰ ὄπα τῶν ἀγωνίζομένων πατέρων μας ἀράς σκληροτέρας καὶ ἀγριωτέρας ἀπὸ τὴν ῥαυγήν τοῦ Ιερᾶς Συμμαχίας ἐν Λαμπάχ. «Οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ κινήματος τούτου, λέγει ἡ διακήρυξη τῆς Βερονής, θὰ ἡπατῶντο πολὺ ἐλπίζοντες... Τὸ πνεῦμα τῆς ἀπόστασίας θὰ πατάσσοται πανταχοῦ, ὅπου ἐκδηλοῦται».

Ἄλλ' ἡ κραυγὴ αὐτῆς ἦτο ἡ τελευταία.

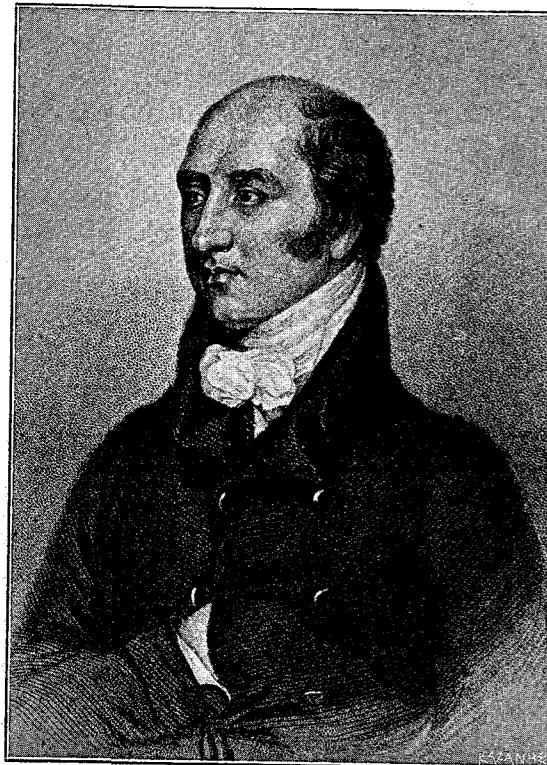
Οξυδερκὴς παρατηρητής, λέγει ὁ συγγραφεὺς, ἔκτοτε θὰ διέλεπεν διτὶ ἦτο ἀδύνατον τῶν γεγονότων ἡ ἔξελιξις νὰ μη ἐπιφέρῃ τροπὴν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἐπισήμου Εὐρώπης.

*

Τὴν τροπὴν ταύτην πρὸ παντὸς ἐπέφερεν ἡ

ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς ἐμφάνισις τοῦ Γεωργίου Κάννιγκ.

Σπουδαστὴς ἔτι ἐν τῷ κολλεγίῳ τοῦ "Ετον, εἶχε γράψει ποίημα «Ἡ δουλεία τῆς Ἑλλάδος». Οὗτος ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης νεότητος αἱ συμπάθειαι του, λέγει ὁ συγγραφεὺς, τὸν ἔφερον πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ἀπεμάκρυνον τῶν φίλοισι λαμπικῶν παραδόσεων τῆς Ἀγγλικῆς πολι-

Γεώργιος Κάννιγκ.

τικῆς. Ἡτο τόρος, εἶνε ἀληθές, ἀλλὰ τοῦ ὄποιου τὸν τοριμόν, πολὺ ἀνόμοιον τῆς ἀδιαλλάκτου ἀκαμψίας τόρεων, οἷοι ὁ Κάστλεριγκ καὶ ὁ Βελιγκτών, ἐφώτιζε τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας, τῆς φίλανθρωπίας καὶ τῆς προόδου. Ο Κάννιγκ δὲν φοβεῖται τὰς ἐπαναστάσεις, δὲν τρέμει πρὸ τοῦ φάσματος τοῦ Καρθοναρισμοῦ. "Ἐχει συνείδησιν ὅτι ἡ ἐλευθέρα, ἡ κοινοβουλευτικὴ πατρίς του, δὲν πρέπει· νὰ ἔχῃ οὐδεμίαν θέσιν ἐν τῇ τριπλῇ συμμαχίᾳ, ὅτι ἡ προστασία τῶν δυναστευμένων δὲν ἀντιτίθεται εἰς τοῦ Βρεττανικοῦ κράτους τὰ συμφέροντα.

Αἱ δῆμοι τὰς ὄποιας ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1823 ἤρχισε νὰ ἐκπέμπῃ ὁ Κάννιγκ ἐπέχυσαν φάρμακον ἐλπίδος εἰς τὴν ἀγωνίζομένην Ἑλλάδα καὶ ἐπροξένησαν, ὡς λέγει ὁ συγγραφεὺς,

ἀληθὴ κατάπληξιν εἰς τοὺς Ἑλληνας, «οἱ ὄποιοι εἶδον τὴν δύναμιν, παρ' ἣς εἶχον μέχρι τοῦδε τὰς μεγαλειτέρας ἐκδηλώσεις δισμενεῖας, προσφερομένην πρὸς αὐτοὺς ὅχι μόνον μετὰ δικαιοσύνης, ἀλλὰ σχεδὸν μεθ' ἀδρότητος».

'Αλλ' ἡ πρώτη ἐπίσημος ἐκδήλωσις τῆς τροπῆς τῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα αἰσθημάτων τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους εἶναι ἡ γενομένη τὴν 13[25] Μαρτίου 1823. Ἡ χρονολογία αὕτη εἶναι ὑψηλῆς σημασίας διὰ τὸν ἡμέτερον ἀγῶνα, τῆς ὄποιας δὲν ἔχομεν πλήρη τὴν βαθεῖαν συνείδησιν.

Καὶ αὐτὴν ὁ Κάννιγκ ἀνεγνώρισε τὸν ὑπὸ τοῦ ἀγωνίζομένου ἔθνους προκηρυχθέντα ναυτικὸν ἀποκλεισμόν.

Τοῦτο ἀπετέλει ἐπίσημον ἀναγνώρισιν τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐμπολέμου καὶ ἀνεξαρτήτου. Ἡ πρώτη οὔτως ἐν τῷ κόσμῳ ναυτικὴ δύναμις ἀνεγνώριζεν εἰς τοὺς πυρπολητὰς καὶ εἰς τοὺς ἀπλούκοις ναυτίλους τῶν νήσων τὰ δικαιώματα τοῦ ἐμπολέμου. Ἡ Εὐρώπη πατεπλάγη τότε προαισθηνομένη ὅτι κυριορεῖται τὶ μέγα ἐν τῇ σοβαρῇ ταύτῃ τροπῇ τῆς πολιτικῆς τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους.

'Ἐννοεῖται, ὅτι τὸ πρώτον γεγονός τῆς τροπῆς ταύτης ὑπῆρχεν οἱ σαρκαστικοὶ συρίγμοι τοῦ Μέτερνη. «Ἡ Ἀγγλία ἐργάζεται διὰ νὰ καταστρέψῃ ὅτι μέχρι τοῦδε ἐπετέλεσεν. Ἐφεξῆς μόνον κατὰ συνήθειαν πρέπει νὰ γίνεται λόγος περὶ ἀγγλικῆς πολιτικῆς. Διότι ἡ ἀβεβαιότης καὶ τὸ μηδὲν δὲν ἀποτελοῦν βέβαια πολιτικήν».

'Αλλ' οὐδ' ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος εἶχεν ἀφορμὴν νὰ εἴναι εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν Κάννιγκ.

Δὲν τῷ συνεχώρει τὴν καταπολέμησιν τοῦ ῥωσικοῦ σχεδίου του περὶ συστάσεως τριῶν ἡγεμονιῶν Ἑλληνικῶν (τὸ οὐδέποτε γηράσκον ῥωσικὸν σχέδιον τῆς κατατμήσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ) ὑπὸ τὴν προστασίαν μὲν τῶν δυνάμεων, καὶ τὸν ἐπίφασιν, πράγματι δὲ ὑπὸ τὴν ῥωσικὴν κηδεμονίαν. Τὸ σχέδιον τοῦτο, τὸ ὄποιον διέλυσεν ἐν Ἑλλάδι· δῆλα τὰ δυνειρά τῶν ῥωσσοφίλων, ἐμπαταίωσεν ἡ ἀγγλικὴ ἀντίδρασις. "Οπως σαφέστατα εἴπεν ὁ τότε πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας ἐν Πετρουπόλει Μπάγιοτ εἰς τὸν Λαφερονναῖ· «Τὸ οὐσιώδες διὰ τὴν Εὐρώπην εἶναι τοῦτο· νὰ παρεμποδίσῃ τὸν καὶ ἡδη λίαν ὄχληρὸν τοῦτον κολοσσόν, τὴν Ῥωσίαν, τοῦ νὰ ἐπεκταθῇ διὰ τοιούτων τεχνασμάτων ἐπὶ τῆς Μεσογείου». Καὶ εἰς τὴν δῆλωσιν ταύτην ἐπηκολούθει τὸ συμπέρασμα «δυνάμεθα νὰ σᾶς ἐγγυηθῶμεν ὅτι δὲν θὰ πατήσῃ ἐν αὐτῇ τὸν πόδα».

Καὶ ὁ Κάννιγκ ἐπέστεψε τὰς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος συμπαθείας του, ἀπαντήσας ἀπ' εὐθείας

εἰς τὸ ὑπὲρ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας ἔγγραφον τῆς Ἑλλήνικῆς Κυβερνήσεως, τὸ ὄποιον κατὰ τὸν βιογράφον του Στάπλετον, τὸν κατηγορανέ ὑπὲρ πᾶν ὅτι ἔως τότε εἶχον πράξει οἱ Ἑλληνες ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἐπαμεινῶνδα, προσφέρων διὰ τῆς ἀπαντήσεως του ἀντὶ τῆς βρεττανικῆς προστασίας τὴν μεσολάβησιν τῆς Ἀγγλίας.

'Αλλ' ἡ μεγαλητέρα εὐεργεσία, τὴν ὄποιαν προσήνεγκεν εἰς τὸν ἑλληνισμὸν ὁ Κάννιγκ, εἶναι ὅτι εἰς αὐτὸν ὄφελεται ἡ ματαίωσις τοῦ περὶ οὐ ἀνωτέρω ῥωσικοῦ σχεδίου, τὸ ὄποιον ἐν τῇ ἱστορίᾳ φέρει τὸ διορια de trois tronçons, καὶ καθ' ὃ Ἄνατολικὴ Ἑλλάς,—Δυτικὴ Ἑλλάς,—Πελοπόννησος καὶ Κρήτη—θὰ ἀπετέλουν τρεῖς ἀσχέτους πρὸς ἀλλήλας ἡγεμονίας.

Εἰς τὰς δέλτους τοῦ μέλλοντος κρύπτεται ἀν ὁ Κάννιγκ ἀπέτρεψεν ὄριστικῶς ἡ ἀπλῶς καταρρώσεως νὰ ἀναβάλῃ μόνον τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀπαίσιου σχεδίου τῆς κατατμήσεως τοῦ ἑλληνισμοῦ.

*

"Ἐν καὶ μόνον κεφάλαιον τῆς συγγραφῆς τοῦ κ. Ἰζαμπέρ, τὸ περὶ τοῦ κατὰ τὸν ἀγῶνα Φιλελληνισμοῦ, ἀρκεῖ δπως καταστήσῃ ταύτην πολὺ πρωτότυπον καὶ πολύτιμον. Συστηματοποιεῖ ἐν αὐτῇ τὸν παγκόσμιον φιλελληνισμόν, φωτίζει ἀπλέτως τὴν γέννησιν αὐτοῦ, παραχολούθει μετ' ἐπιμονῆς ἀκαμάτου τὴν ἐξέλιξιν του, δι' ημᾶς δὲ τοὺς Ἑλληνας παρέχει πολλὰς εἰδήσεις ἀγνώστους. Σημειούμεν δὲ ὡς ἐκ περισσοῦ ὅτι ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ, τὸ ὄποιον δὲν εἴναι μόνον ιστορικὴ καὶ πολιτικὴ μελέτη, ἀλλὰ καὶ φιλολογικὴ σπουδὴ ἐξόχως ἐνδιαφέρουσα, ἐκχύνεται πυκνότερον ὅλων τὸ ἀριθμόν της πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἀγάπης τοῦ συγγραφέως.

'Αλλὰ τὶ δύνανται νὰ περιλάβουν ἐξ αὐτοῦ τὰ στενὰ δρια τῶν σημειώσεων τούτων;

"Ἐν πρώτοις παραλείπω τὰ περὶ τῶν μαχητῶν Φιλελλήνων ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἀναπτυσσόμενα, καίτοι ὀλίγα γνωρίζομεν περὶ αὐτῶν, ὥν τὰ ὄστρα ἀπὸ τοῦ Πέτα τοῦ μέχρι τῶν προπόδων τῆς Ἀκροπόλεως καὶ μέχρι τῆς Κωλιάδος Ἀκρας ἐκάλυψαν τὴν γῆν, ὑπὲρ ηδη προσήνεγκαν τὰς εὐγενεῖς ὑπάρξεις των. Εἶναι ἀληθές ὅτι εἰς οὐδὲν μαυσωλεῖον, ἐν τῷ ὄποιῳ νὰ πηγῇ ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ἔθνους, ἐχαράχθησαν τὰ τετιμημένα αὐτῶν ὄνόματα. Αλλὰ δύναται τις ἐπὶ τέλους νὰ ἀναγράψῃ τὰ πλεῖστα, ἐν τῷ ἐν Ναυπλίῳ καθολικῷ ναΐσκῳ, ἐπὶ ξυλίνης στήλης—ξυλίνης στήλης ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ μαρμάρου,—ώς λέγει ὁ Ἀμπού, ἦν καὶ ταύτην ἡγειρεν οὐχὶ ἡ εὐγνωμοσύνη

ἡμῶν, ἀλλὰ ζένου φιλελληνος, τοῦ συνταγματάρχου Τουρέτ ἡ εὐσέβεια.

Διὰ τοῦτο παραχολούθει διὰ βραχέων τὸν συγγραφέα εἰς τὰς τρεῖς ἑτέρας κατηγορίας τοῦ φιλελληνισμοῦ· εἰς τὴν φιλελληνικὴν ἐκστρατείαν τοῦ τύπου, εἰς τὴν τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος σωματείων καὶ συνδέσμων καὶ εἰς τὰ περὶ τοῦ φιλολογικοῦ φιλελληνισμοῦ. Καὶ λόγω δὲ τῆς ἑθνικότητος τοῦ συγγραφέως, καὶ διότι αἱ μορφαὶ αὐταὶ τοῦ φιλελληνισμοῦ πρὸ παντὸς ἐν Γαλλίᾳ ἀνεδείχθησαν, ὁ συγγραφέος εὐρύτερον ἀναπτύσσεται ἐπὶ τούτων.

"Ἡ δημοσιογραφικὴ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατεία τοῦ φιλελληνισμοῦ τύπου ἤρχισε διὰ μνημοσύνων ὑπὲρ τῶν μεγάλων ἡμῶν προγόνων. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἀγῶνι τούτους ἔσχομεν προμάχους καὶ συνηγόρους. — Δι' αὐτῶν παρουσιάσειν ὁ τύπος τοὺς ταπεινοὺς πατέρας μας εἰς τὴν ἀγνοοῦσαν αὐτοὺς εὐρωπαϊκὴν κοινωνίαν.

Πρῶτοι ὑψώσαν τὴν ὑπὲρ τῆς ἀγωνίζομένης Ἑλλάδος φωνὴν «ὁ Γάλλος Ταχυδρόμος» καὶ ἡ «Συνταγματική». — Πρῶτοι δὲ δημοσιογραφοὶ καλαμοὶ ἀφιερώθεντες εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἡσαν οἱ τοῦ Λαφρίτ, τοῦ Καζιμύρ Περριέ, τοῦ Τιερύ, τοῦ Δουκὸς Μπρολιύ, τοῦ Μπενζάμεν Κωνστάν, τοῦ Ἰζαμπέρ.

Βραδύτερον τὸ φιλελληνικὸν πνεῦμα κατέκτησεν αὐτὰ τὰ κυβερνητικὰ καὶ τὰ διλασσόμενα συντηρητικὰ φύλλα. "Ἐν τινὶ τούτων ἡ δούκισσα de Duras μίαν συγχινητικὴν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐκκλησίν της πρὸς τὸν Βασιλέα τερματίζει ὡς ἔκτης· «Ἐν τέλει, Μεγαλειότατε, ἡ Ἑλλάς εἶναι ἡ Βανδέα τοῦ Χριστιανισμοῦ». Αλλὰ πρὸ παντὸς τὸ κόμμα τῶν Βασιλοφόρων καὶ τοὺς διστακτικοὺς κατέταξεν εἰς τοὺς ὑπεράρχους τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων, ἀπὸ τοῦ 1822, ὁ καλαμος τοῦ Σατωμπριάν.

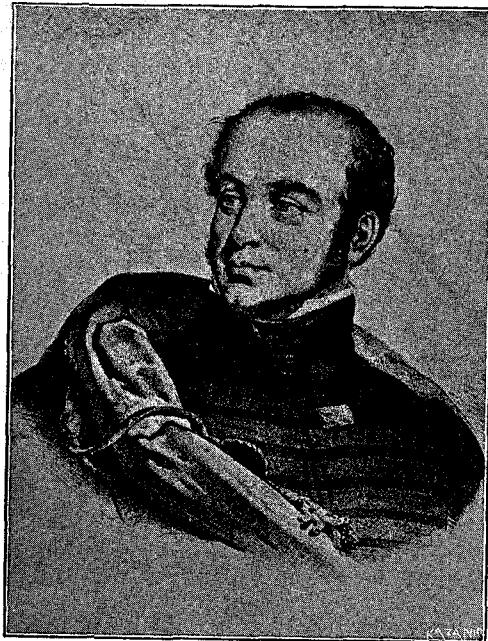
Ἐπακολούθει ἡδη ἡ ἑτέρα τοῦ φιλελληνισμοῦ μορφή, ἡ τῶν φιλελληνικῶν συνδέσμων.

Πρῶτον ἰδρύθη ὑπὸ τῆς ἑταιρείας τῆς Χριστιανικῆς Ἡθικῆς τὸ «Κομιτᾶτον τῶν Ἑλλήνων», μὲ ἰδρυτὰς τὸν δοῦκα τοῦ Λαρᾶς-Φουκώ-Λαγκούρ, τὸν στρατηγὸν Σεμπαστιάνη, τὸν Γκιζώ, τὸν Κοκερέλ, τὸν Μπενζάμεν Κωνστάν. Ταύτην δὲ ἐπηκολούθησε τὸ ἐπιόντος ἔτος ἡ «Φιλανθρωπικὴ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἑταιρεία», τῆς ὄποιας τὸ κεντρικὸν κομιτᾶτον ἐκόσμου προσωπικότητες, ὡς ὁ Μπρολιύ, ὁ Καζιμύρ Περριέ, ὁ Φίτς-Ζάμες, ὁ Βιλλεμαίν, ὁ Διδότος.

Ο συγγραφέος κατατάσσει μεταξὺ τῶν παραπτημάτων τῶν φιλελληνικῶν σωματείων τῆς Γαλλίας τὸν φιλελληνικὸν σύνδεσμον τῆς

Γενεύης. Τοῦτο δὲν εἶναι ἱστορικῶς ἀκριβές. Διότι ἡ Ἑλβετίχ φιλελληνικὴ κίνησις ὄφειλεται εἰς τὴν πρωτοδουλίαν ἐνὸς μόνου ἀνδρός, τοῦ μεγάλου φιλέλληνος Ἐυνάρ, ἐμπνευσθέντος τὴν πρᾶτον Ἑλλάδα ἀγάπην ὑπὸ τοῦ ὑπερόχου αὐτοῦ φίλου του Ἰωάννου Καποδιστρίου, εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ὅποιου οὐδέποτε ἐκώφευσε παρέχων ἀφειδῶς ἀνεκτιμήτους τὰς εἰς τὴν Ἑλλάδα εὐεργεσίας του.

Λυποῦμαι μὴ δυνάμενος ἡ ὄλιγας νὰ χαράξω

Φαβιέρος.

γραμμάτες ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου περὶ τοῦ φιλολογικοῦ ἐν Γαλλίᾳ φιλελληνισμοῦ.

Σημειῶ μόνον ὅτι πρώτη ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ποιητικὴ κραυγὴ ἦτο ἡ τοῦ Gaspard de Pons «Ωδὴ εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν Ἑλλήνων», μεθ' ἣν ἐπηκολούθησαν πολλαὶ ποιητικαὶ τοῦ φιλελληνισμοῦ ἐκδηλώσεις, ἐν αἷς προέχει ὁ ἐν τῷ «Κωδωνοστασίῳ τοῦ Ἀγίου Μάρκου» τοῦ Λεφέθρ Νετερμίε ποιητικώτατος «θρῆνος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μπάιρων καὶ τῇ καταστροφῇ τῶν Ψαρῶν».

Μεταξὺ δὲ τῶν τραγικῶν ἔργων, ὁ Λεωνίδας τοῦ Πισάλδη ἐκορύφωνεν ἐν τῷ «Γαλλικῷ Θεάτρῳ» τὸν φιλελληνικὸν ἐνθουσιασμόν, μὲ πρωταγωνιστὴν τὸν μέγαν Τάλμαν.

Οἱ Βίκτωρ Οὐγκὼ παραδόξως δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐμπνευσθῆ ἐκ τῶν ἐλληνικῶν ἀγώνων. Συνήγορος τῆς Ἑλλάδος ἡ μοῦσα του ἐνέπνευσε

τὸν ποιητὴν τὸ πρῶτον εἰς τὰ «Ἀνατολικά του». Ἀλλ' ἀφαιρεῖ πολὺ τῆς φιλελληνικῆς γηητείας τινῶν ἐξ αὐτῶν ὁ πρόλογος τοῦ συγγραφέως. «Ἐὰν ἐρωτηθῶ, λέγει, εἰς τί ἀποθέλεπει τὸ ἀγρυπτὸν τοῦτο βιβλίον... διατὶ στιχουργῷ περὶ Ἀνατολῆς, θὰ ἀποκριθῶ, διτὶ οὔτε ἕγω γνωρίζω· εἶναι μία ποιητικὴ ἴδιοτροπία, ἡ ὥποια κατὰ τρόπον ἀστειότατον μὲ κατέλαθε τὸ παρελθόν θέρος». Ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς ὅτι αἱ γραμμαὶ αὗται ἐμπνέουν αἰσθηματικὸν δυσάρεστον (une malaise). «Εἶναι ἐπιτετραμένον», λέγει, «εἰς τὸν ποιητὴν, νὰ ἵσταται ὑπεράνω πάντων, πρὸς πάντα ἄλλον σκοπὸν ἀδιάφορος, πλὴν τοῦ αἰσθητικοῦ, ἀλλ' διτὸν ἐκλέγῃ θέματα, οἷον τὸ τῆς ἐλληνικῆς ἐθνεγραφίας, ἡ ἐμπνευσίς του πρέπει νὰ εἶναι κόρη τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς εἰλικρινείας».

Ἄλλα δὲν νομίζω ὅτι ἡ φιλελληνικὴ κραυγὴ τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ πρέπει νὰ κριθῇ μὲ τὸν πῆχυν τῶν ἰδιοτροπῶν τοῦ προλόγου του.— Πάντοτε δὲ ἐκχειλίζει εἰς τὴν ψυχήν μου ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν ποιητὴν τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν ἀσμάτων τοῦ λυκόφωτος, δοτικὲς ἐκάλει τὴν Εύρωτην εἰς ἐπιλογὴν μεταξὺ τοῦ δικαίου ἀγῶνος καὶ τῆς βίας.

Choisis enfin, avant que ton Dieu ne se lève,
De Jésus et d'Omar, de la croix et du glaive,
de l'aurole et du turban.

Καὶ θὰ εὐρίσκω ἀληθῆ εἰλικρίνειαν ἐμπνεύσεως εἰς τοὺς στίχους τοὺς ἀπαραμίλλους, δι' ὧν παριστὰ τὸν Κανάρην ἐπαίροντα εἰς τὸ κέρας τοῦ ἐπιδρόμου τοῦ πυρπολικοῦ του τὴν σημαίαν τῆς πυρκαϊδός.

Sur le vaisseau que prend comme son pavillon
Arbore l'incendie.

Καὶ πάντοτε θὰ ἀνευρίσκω ἀνταξίους τοῦ ὑμνούμενου στρατηγοῦ τοὺς στίχους, τοὺς ὄποιους τῷ ἐνέπνευσεν ὁ Φαβιέρ, τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ ὁ πρῶτος ὄργανωτής, ὁ γενναῖος στρατιώτης τῆς Καρύστου, τοῦ Χαϊδαρίου καὶ τῆς Χίου, ὁ ἐπικός τῆς Ἀχροπόλεως πρόμαχος.

Commande nous, Fabvier, comme un prince invoqué,
Toi qui seul fus au poste où les rois ont manqué
Chef des hordes disciplinées,

Parmi les Grecs nouveaux ombre d'un vieux Romain,
Simple et brave soldat, qui dans ta rude main
D'un peuple a pris les destinées

Ἄλλ' ὅχι μόνον ὁ ρωμαντισμὸς ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος καὶ ἔψαλε τοὺς θριάμβους του καὶ ἔκλαυσε τὰς περιπετείας του. Οἱ Λαμαρτίνος αὐτός, ρωμαντικὸς τὴν ἐμπνευσίν καὶ κλασσικὸς τὴν μορφὴν, ἀφιέρωσε, καίτοι ἐν παρόδῳ, θερμοὺς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος στίχους.

«Οσον πενιγρὰ καὶ ἀν ἦτο ἡ συμβολή του, ἀπετέλουν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μεγάλην ἐνίσχυσιν διὰ τὴν Ἑλλάδα στίχοι τοῦ Λαμαρτίνου, καὶ στίχοι οἵοι οἱ ἔξης:

Un seul cri vous restait et vous l'avez jeté
Votre langue n'a plus qu'un seul mot: Liberté.

Au signal des combats, qu'il entend retenir
Tout Hellène est soldat, tout soldat est martyr.

Καὶ ἡ κλασσικὴ ποίησις ἔδωκε καὶ ἔτερον ἐπιφανῆ φάλτην εἰς τὸν ἐλληνικὸν ἀγῶνα, τὸν Καζιμίρ Δελαζίνη, εἰς τὸν λύραν τοῦ ὄποιου ἡ ἐλληνικὴ ἐπανάστασις ἐνέπνευσε τὰς γλυκυτέρας μελωδίας.

Ἄλλα πῶς νὰ λησμονηθῇ τοῦ Βερανζέ, τὸν λαϊκοῦ τραγουδιστοῦ, ὁ φιλελληνισμός; Τὰ ἀσματά του ἀπ' ἀκρού εἰς ἀκρού τῆς Γαλλίας ἀντήχουν τότε καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν καλαμοσκεπῆ στέγην τῆς ἐσχάτης ἀγροτικῆς καλύθης προεκάλουν παλμοὺς ὑπὲρ τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος.

Νομίζω, παρ' ὅλα τὰ ἀνωτέρω, ὅτι ἡ περὶ τοῦ γαλλικοῦ φιλολογικοῦ φιλελληνισμοῦ μελέτη τοῦ συγγραφέως εἶναι ἀτελής. Περιωρίσθη εἰς τὰς κορυφάς. Ἀλλὰ δι! ἡμᾶς τοὺς «Ἑλληνας εἶναι ἔξοχος ἐνδιαφέρουσα ἡ σπουδὴ τοῦ φιλολογικοῦ φιλελληνισμοῦ ἐν τῷ συνόλῳ.

Τόσον καθολικὴ ἦτο τότε ἡ ἐκ τοῦ φιλελληνισμοῦ ἐμπνεύσεις, ὥστε οἱ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος παλμοὶ ἔκαμψαν πλήθος ἀνθρώπων νὰ πιστεύσουν, ὅτι εἶναι συγγραφεῖς, πρὸ πάντων δὲ ποιηταί. Ἀλλα ἐγράφοντο ἀνωνύμως, ἀλλα ὑπὲρ ψευδώνυμα ἡ ἀρχικὰ στοιχεῖα μόνον, ἀλλ' ὅλα ἔφερον ἐν προμετωπίδι «Πιωλεῖται» ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων «Ἑλλήνων».

Μόλιον ὅτι δὲ μὲ τοὺς στίχους πολλῶν ἐκ τῶν ποιητῶν τούτων, τῶν ὄποιων τὰ πλεῖστα ἔφερον τὸ ὄνομα «Ἑλληνίδες» ἢ «Ἑλληνιάδες» (Hellénides) θὰ ἐγέλων βεβαίως οἱ συμπολιτεῖ των, ἡγοράζοντο ταῦτα κατὰ μυριάδας.

Τὰ πλεῖστα τῶν ποιημάτων τούτων εἶναι δύντως φιλολογικὰ τέρατα. Ἀλλὰ θὰ ἦτο θεδηλωγία τὸ ἐλαφρότερον σκῆμμα εἰς τὰ χεῖλη τῶν τέκνων ἐκείνων, εἰς τοὺς ὄποιους ἐπρομήθευον ἄρτον καὶ πυρίτιδα.

Ολίγα γράψει ὁ συγγραφεὺς περὶ τοῦ ἐκτὸς τῆς Γαλλίας φιλελληνισμοῦ, δοτικὰ πανταχοῦ ἐξεδηλώθη καὶ φιλολογικὸς καὶ πρακτικὸς εἰς χρῆμα καὶ εἰς αἷμα. Εν Ἀγγλίᾳ ἡ «Φιλελληνικὴ Ἐταιρεία τοῦ Λονδίνου», ὁ Μπάιρων, ὁ Στάνωπ, ὁ Κόχραν, ὁ Τσούρτς, ὁ «Αστιγκ», προσήνεγκαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνεκτιμήτους εὐεργεσίας. Τὸν γερμανικὸν δὲ φιλελληνισμὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης

ἀρκεῖ νὰ χαρακτηρίσῃ ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐνθεμός ἀγάπην τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου, ἡ τόσον ποιητικὴ καὶ πρακτικῶς εὐεργετικὴ συνάμα, αἱ πρὸς αὐτὴν ὑπηρεσίαι τοῦ Λαμαρτίνου, καὶ ἡ μνεία διτὶ ἡ Πρωσσία, ἡ Σαξονία καὶ ἡ Βαυαρία ἔδωκαν εἰς τὰς φάλαγγας τῶν ἀγωνιζομένων Φιλελλήνων τοὺς πολυαριθμοτέρους μαχητάς.

Ο συγγραφεὺς ὄμιλει καὶ περὶ ρωσικοῦ φιλελληνισμοῦ καὶ ἀναφέρει ὡς ἐκδήλωσιν αὐτοῦ τὴν «Φιλικὴν Ἐταιρείαν».

Μόνον «Ἑλλην δύναται νὰ κατανοήσῃ τὸ μέγεθος τῆς πλάνης τοῦ συγγραφέως, ὁ ὄποιος, ως ἐπραξές καὶ περὶ τοῦ Κοραχί βαπτίζων αὐτὸν Γάλλον φιλέλληνα, βαπτίζει ἐπίσης φιλέλληνας «Ρώσσους τὸν Σκουφᾶν, τὸν Ξάνθον, τὸν Τσακάλωφ, καὶ τὴν ἀλλην ἀείμνηστον χορείαν τῶν Φιλικῶν, τοὺς ὄποιους ὄνομάζει ἐκρωσσισθέντας «Ἑλληνας» (de Grecs russifiés). Ἀλλ' εἶναι ἀνεξήγητος ἡ πλάνη αὕτη τοῦ συγγραφέως ἡ ἀποδίδουσα εἰς τὴν ἐγκατάστασιν, ἔστω καὶ μόνιμον, ἀπώλειαν τῆς φυλετικῆς ἴδιοτητος καὶ τῆς ἑθνικῆς συνειδήσεως.

Ο συγγραφεὺς ὄμολογετ ἄλλως, ὅτι οὔτε ἡ ρωσικὴ φιλολογία ἡ σχολήθη περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος, οὔτε φιλέλλην «Ρώσσος κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Μόνοι οἱ τετιμημένοι «Ρώσσοι νεκροὶ τοῦ Ναυαρίνου προσήνεγκαν θυσίαν αἵματος εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλληνικῆς ἀνεξαρτησίας.

Καὶ τελευταῖον σημειῶ τὴν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως παραλειψιν οἵας δήποτε μνείας περὶ τοῦ ἐν ταῖς «Ηνωμέναις Πολιτείαις φιλελληνισμοῦ, ὁ ὄποιος τόσον ἔνθερμος καὶ τόσον εὐεργετικὸς ἐξεδηλώθη κατὰ τὸν ἡμέτερον ἀγῶνα.

*

Τὸ ἀτυχέστερον μέρος τῆς ἱστορικῆς μελέτης τοῦ κ. Ιζαμπέρ εἶναι τὸ ἀφορῶν τὸν Ιωάννην Καποδιστρίων.

Τὸν μέγιστον τῶν νεωτέρων «Ἑλλήνων κρίνει, φαίνεται, ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰδήσεων τῶν συγχρόνων ἔχθρῶν του, καὶ τῶν δημοσιογραφικῶν ἔχθρων τῶν λυσσαλέων πολεμίων του, μεταξὺ τῶν ὄποιων ἡ ξυνωρίς τῶν στιχοπλόκων τοῦ καιροῦ ἐκείνου εἶχεν ὄνομάσει «Ἀρμόδιον καὶ Αριστογέιτονα τοὺς δολοφόνους του. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἀνταποκρίσεις τῶν τότε διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων τῆς Γαλλίας συντελοῦν καὶ αὔται εἰς τὸ νὰ παραστήσῃ τὸν Καποδιστριανὸν συγγραφεὺς ὡς ἔνα πολιτικόν, ἀσχολούμενον μὲ ρόδιουργίας (intrigues), ἀν καὶ δὲν ἀπέφυγε τὴν ὄμολογίαν, ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς Πατρίδος του

ὑπῆρξεν ἐχθρικωτάτη πρὸς τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ἀκανθίνου στεφάνου τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας προείδε καὶ προεῖπε τὸν Γολγοθᾶν, δύτις τὸν ἀνέμενε, τὴν ἔνηγει ὁ συγγραφεὺς λέγων, διτὶ «ἡγάπα μὲν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἥγάπα τὴν ἑξουσίαν», λησμονῶν διτὶ πολὺ πλέον ἐπίφθιμον ἑξουσίᾳ ἡτο ἡ τοῦ ἀρχικαγκελλαρίου τῆς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας, τὴν ὁποίαν ἐπὶ μὲν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου ἐπέταξε διὰ νὰ ἀγωνισθῇ ἐν Γενεύῃ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ δὲ τοῦ Νικολάου διὰ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς πατρίδος του.

Καὶ συναντᾷ τις μετ' ἐκπλήξεως ἐν τῇ συγγραφῇ του, διτὶ ὁ Καποδίστριας μετὰ τοῦ Κολοκοτρώνη ἡσαν ἐναντίοι τῆς πλήρους ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος, λησμονοῦντος τοῦ συγγραφέως, διτὶ, δταν εὗρεν Ἑλλάδα τοῦ ισθμοῦ τῆς Κορίνθου, ἀνέστησεν ἐκ τοῦ μὴ δηντος τὴν ἐπανάστασιν, ἐδημιούργει στρατόν, ἀνέκτα τὸ πλεῖστον τῆς Στερεάς, κατελάμβανε τὴν Ναύπακτον, ἐποιούρκει τὸ Μεσολόγγιον καὶ τὰς Ἀθήνας, ἑξάθει τοὺς Τούρκους τῆς Στερεάς διὰ τῆς ἱστορικῆς μάχης τῆς Πέτρας, καὶ μετέθετε τὰ δρια τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ ισθμοῦ τῆς Κορίνθου εἰς τὴν Ὅθρυν.

Ἐπαναλαμβάνει ὁ συγγραφεὺς καὶ διτὶ ἐκφράσεων ἡκιστὰ ἀνταξίων τῆς σοβαρότητος τοῦ διου ἔργου¹, τὴν κατηγορίαν, διτὶ ὁ Κυβερνήτης ἡτο ὑπαίτιος τῆς μὴ ἀποδοχῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στέμματος ὑπὸ τοῦ Λεοπόλδου, καὶ τοῦτο διὰ νὰ κρατήσῃ τὴν ἀρχήν! Ὡς νὰ ὑπῆρξε ποτε ἔλλειψις ὑποψηφίων ἡγεμόνων, διτὶ οἶνον δήποτε θρόνον. Τὸν καταγγέλλει δὲ ἀκόμη καὶ σήμερον ἐν ἔτει 1900, μετὰ τὴν πεῖραν τῆς ἱστορίας ἐτῶν ἑδηδομήκοντα, διτὶ ἡτο ἀνταρχικός, ἀφοῦ δὲν ἔσπευσε νὰ εἰσαγάγῃ τοὺς κοινούσιους θεσμούς, καὶ διτὶ ἡτο καὶ... φωτοσέστης.—«Δὲν ηνόνει», λέγει, «τὰς ἀνωτέρας σπουδάς, λέγων διτὶ ἡσαν ἀρκούντως δυσκυβέρνητοι οἱ Ἑλληνες ἐν τῇ ἀμαθείᾳ των, ὥστε νὰ μὴ τοὺς δώσῃ καὶ πνευματικὰ σπλα».—Αἱ αὐταὶ δηλαδὴ βδελυγμίαι, ὧν ἐγένετο ἡχώ, —σύγχρονος τούλαχιστον ἐκεῖνος, —καὶ ὁ μέγας Θείριος.

Ἄλλα σήμερον ἡ ἐπανάληψις αὐτῶν εἶναι ἀσύγγνωστος. Ἡ φιλοσοφία τῆς ἱστορίας θὰ ἡτο ἀχρηστός τις κενολογία, ἐὰν τὰς πράξεις τοῦ

¹ «On pouvait amener l'élu des puissances à renoncer d'être roi. Et alors, quand les marions auraient été tiré du feu par le prince Bertrand, le président Raton pourrait satisfaire son ambition».

παρελθόντος δὲν ἡρμήνευεν ὁ διεκριτικός γρόνος. Διότι ὡς πρὸς ἀμφότερα ταῦτα ὁ χρόνος ἐξόχως ἐδικαίωσε τὰς προσόψεις τοῦ Μεγάλου Ἑλληνος. Μὴ διτὶ ἡ κατ' ἐπιπολήν, δίκην σταγόνος ἐλαῖου ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἐπέκτασις τῶν ἀνωτάτων σπουδῶν, καὶ διτὶ πρόωρος εἰσβολή, πρὸ πάστης ἔθνικῆς διαπαιδαγωγήσεως, τῶν κοινούσιουλευτικῶν θεσμῶν, δὲν ἡσαν οἱ κύριοι παράγοντες ἔθνικῆς καχεζίας καὶ τόσης ἀποτυχίας ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς φυλετικῆς ἡμῶν ἀποστολῆς ἐργασίᾳ;

«Ἄσ ἀπολογηθῇ ἀντ' ἔμου εἰς ταῦτα αὐτὸς ὁ Μέγας Ἑλλην, ὁ φιλαρχὸς, ὁ παρασχὼν ἀπασαν τὴν μεγάλην τῆς οἰκογένειας του περιουσίαν, τὴν μεγαλοφύιαν του καὶ τὴν ἡγιασμένην ὑπαρξίαν του εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ φωτοσέστης, δύτις, ἐνῷ αὐτοσχεδίαζε στρατούς, κατέκτα τὴν Στερεάν καὶ μετέθετε διὰ τῆς διπλωματικῆς αὐτοῦ περιονίας εἰς τὴν Ὅθρυν τὰ δρια τῆς Ἑλλάδος, ηὐκαίρει νὰ κατακαλύπτῃ αὐτὴν διὰ δημοτικῶν σχολείων, νὰ ίδρυῃ ἐμπορικάς, γεωργικὰς καὶ ιερατικὰς σχολάς, καὶ νὰ δίδῃ εἰς τὴν πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ ἔθνους, ἐν τῷ μέσῳ ἐρεπίων καὶ καταστροφῆς, ωθησιν, ὅποιας οὐδέποτε μέχρι τῶν καὶ ἡμᾶς χρόνων εἶχεν εὔμοιρήσει.

Τὴν 8 Σεπτεμβρίου 1830 ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ἔγραψε πρὸς τὸν Saint-Vincent γραμμάτιον, τῶν ὁποίων ἡ ἔννοια ἐξαίρεται σήμερον φωτεινοτέρα λαμβάνουσα μορφὴν προφητείῶν, μετὰ τὴν ἐτυμηγορίαν ὑπερτάτου δικαστοῦ, τοῦ Χρόνου, ἡν δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὅψιν ὁ κ. Ιζαμπέρ.

«Ψέγουν τὴν Κυβερνησίαν, διτὶ δὲν δίδει ἀμέσως εἰς τὴν Ἑλλάδα κοινούσιουλευτικὸν θεσμούν. Ἔγὼ ἐν τούτοις, ἀδιαφορῶν ἀκολουθῶ τὴν ὄδον μου, διότι δοσον μελετῶ τὰ πράγματα, τόσον περισσότερον πειθόματι, διτὶ ἀν ἀλλως ἐπραττον, θὰ προεδίδον τὴν εἰς ἐμὲ πίστιν τοῦ ἔθνους.

«Κατὰ τὴν γνώμην μου πρὸς τὸ παρόν καὶ ἐπὶ τινὰ ἀκόμη ἐπη ἀπαιτεῖται νὰ τεθῶσιν αἱ βάσεις ἀγαθῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς διαπαιδαγωγήσεως. «Ωστε εἰς τρία κυριώτερα ἀσχολοῦμαι· τὴν εἰς πλάσαν κοινότητα σύστασιν σχολείων προκαταρκτικῆς ἐκπαίδευσεως, τὴν ίδρυσιν γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν σχολῶν, καὶ τέλος τὴν εἰς τὸν λαόν, συνιστάμενον ὅλον ἐκ πενήτων καὶ ἀκτημόνων, διανομὴν τῆς ἔθνικῆς γῆς, ὑπὸ δρους ἐπιεικεῖς. Τούτων γενομένων, ὁ λαός θέλει χειραφετηθῆ ἀπὸ τὴν ἐπαγγειστέραν τῶν δουλειῶν, τὴν δουλειῶν τῶν ἀναγκῶν, καὶ μορφωμένος καὶ ἐλεύθερος, θέλει ἀπολαύσει εὐρέως τῶν πολιτικῶν δικαίων...» Αν δμως εἰσαγῆθη τὸ κοινούσιουλευτικὸν πολίτευμα, πρὶν ταῦτα ἐκτελεσθῶσιν, εἰς ἀτομικὰ μόνον συμφέροντα θέλει

χρονιμεύσει, καὶ τὸ κράτος τοῦ ἴσχυροτέρου θὰ στηρίζεται ἐκάστοτε ἐπὶ τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς ἀποκτηνώσεως τοῦ πλήθους. Τότε δυοὶ θάτερον θὰ προκύψῃ, διτὶ καταστροφὴ αὐτοῦ δι' ἐπαναστάσεως, διτὶ στερέωσις ἐπονεδίστων πυρανιῶν, οὐδετέρου τῶν ὁποίων στέργων νὰ γείνω συναίτιος».

*

Κλείω τὰς σημειώσεις ταῦτας συγκεφαλαιῶν ὡς ἑξῆς τὸ συμπέρασμά μου.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Ιζαμπέρ εἶναι ἐξόχου σπουδαίοτητος καὶ βαθύτητος πόνημα ὡς μελέτη

περὶ τῶν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος γεγονότων, ἀτινακαὶ οἵον δήποτε τρόπον ἐπέδρασαν ἐπὶ τοῦ ἔθνους οὐδὲν ἀγῶνας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν περιπετειῶν, ἐμμέσως δι' ἀμέσως, ἐπ' ἀγαθῷ δὲ ἐπὶ βλάβη αὐτοῦ.—«Ισως δὲ ἀνευ ὑπερβολῆς ἔνεκα τῶν νέων ἀνεκδότων πηγῶν, ἀφ' ὧν ἀντλεῖ, δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἡ πληρεστέρα κατὰ τοῦτο ἵστορικὴ συμβολὴ.

«Ἄλλ' δοσον ἀφορᾶ τὰ ἐσωτερικὰ ἡμῶν πράγματα, τὰ πολεμικὰ γεγονότα καὶ τὰς περὶ τῶν προσώπων κρίσεις, πολὺ ὑστερεῖ, ἐνιαχοῦ δὲ ὁ συγγραφεὺς διοικεῖται εἰς κατάφωρον ἀδικίαν.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΙΨΕΝ

Ο «Ενρικ Ιψεν ἐγεννήθη τὸν 20 Μαρτίου 1828 εἰς τὴν πόλιν Σκίεν δπου ὁ πρόπαππός του, δανικῆς καταγωγῆς, ἐγκατεστάθη τῷ 1726. Ο πατέρος του εὑπορος ἐμπόρος ἡτο μὲ φιλη. «Οταν μ' ἐπανείδε, ἦρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ μὲ φιλη. «Οταν βραδύτερον διηρχόμην τὴν πλατείαν, ὑψωνα πάντοτε τὸ βλέμμα μου πρὸς τὸν φεγγίτην ἐκεῖνον καὶ μοῦ ἐφαίνετο διτὶ δεσμὸς μυστηριώδης ὑπῆρχε μεταξὺ ἐκείνου καὶ ἐμοῦ».

Τῷ 1836 δτε ὁ μικρὸς «Ενρικ ἡτο ὁκτώ ἐτῶν, οἱ γονεῖς του κατεστράφησαν οἰκονομικῶς. Η καταστροφὴ αὕτη μετέβαλεν ἐντελῶς τὴν κατάστασιν τῆς οἰκογένειας «Ιψεν». ἀπῆλθεν ἀπὸ τὸ Σκίεν, καὶ τὴν πλουσίαν κατοικίαν διεδέχθη πτωχὸς οἰκίσκος. Η μεταβολὴ αὕτη ἐπέφερε βαθυτάτην ἐντύπωσιν ἐπὶ τοῦ μελλοντος δραματουργοῦ. ἔβυθιζετο εἰς έαυτόν, ἀπέφευγε τὴν κοινωνίαν, ἐζήτει τὴν μόνωσιν. Εν φοι μικρότεροι του ἀδελφοὶ ἐπαίζον εἰς τὴν αὐλήν, ο «Ιψεν» ἐκλείετο εἰς ἔν σκοτεινὸν δωμάτιον πλησίον τοῦ μαγειρείου καὶ διήρχετο ἐκεῖ ὥρας καὶ ἡμέρας. «Δὲν ἡτο καλὸς πρὸς ἡμᾶς, έγραψεν ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ιψεν, καὶ ἐβάζαμεν ὅλα τὰ δυνατά μας νὰ τὸν πείσωμεν νὰ μὴ ἀπομαρύνεται ἀπὸ ἡμᾶς. «Ηθέλαμεν νὰ παιᾶν μαζί μας. Εκτυπούσαμεν τὴν θύραν τοῦ σκοτεινοῦ θαλάμου. Όταν δὲ αἱ ἀταξίαι μας τὸν ἔκαμναν νὰ χάνῃ τὴν ὑπομονήν του ὁ «Ενρικ» ἤνοιγεν ἔξαφνα τὴν θύραν καὶ μᾶς ἐκυνήγει, ἀλλ' ὅχι πολὺ, διότι ἡτο πολὺ ἀδύνατος. Καὶ ἐπειτα ἐκλείετο πάλιν».

Τῷ 1842 ἡ οἰκογένεια τοῦ «Ιψεν» ἐπανῆλθεν εἰς Σκίεν, ο δὲ μέλλων συγγραφεὺς τῶν Βουκολάκων εἰσήχθη εἰς σχολεῖον, τὸ ὅποιον διηρύθυνον θεολόγοι. Τὸν ἐνέθουσία ἡ ιστορία καὶ ἡ θεολογία. Σπανίως ἀπεχωρίζετο ἀπὸ τὴν Αγίαν Γρα-

φήν. «Μίαν ἡμέραν, διηγεῖται εἰς ἐκ τῶν ἀλλοτε συμμαθητῶν του, ὁ Ἰψεν ἀντὶ ἄλλου θέματος ἐκθέσεως ἔγραψεν ἐν ὅνειρον τὸ ὄποιον εἶδεν».

— «Ἡρην μὲ φίλους· εἴχαμεν περάση πολλὰ βουνὰ καὶ κουρασμένοι πολὺ ἔξηπλώθημεν ὅπως ὁ Ἰακὼβ, ἐπάνω εἰς πέτρας. Οἱ σύντροφοι μου ἀπεκοινήθησαν· ἐγὼ δὲν ἡμπόρεσα νὰ κλείσω μάτι· ἡ κόπωσις ἐπὶ τέλους μὲ ἐνίκησε· ἀπεκοινήθην καὶ εἶδα ἐν ὅνειρον· εἰς ἄγγελος:

— Σήκω ἐπάνω καὶ ἔλα μαζί μου! μοῦ εἶπε.

— Ποὺ μὲ ὁδηγεῖς εἰς τὸ σκότος; τῷ εἶπα.

— Ἐμπρός! ἀπεκρίθη· πρέπει νὰ σου δείξω τὸ θέαμα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ὅπως εἶνε εἰς δῆλην τὴν πραγματικότητά της.

Ἐντρομος τὸν ἡκολούθησα καὶ μὲ ὡδήγησε πολλὴν ὥραν διὰ γιγαντιαίων βαθμίδων... ἔξαρφα εἶδα μίαν μεγάλην νεκράν πόλιν γεμάτην ἀπὸ ἑρείπια καὶ ἀπὸ σῆψιν· ἦτο ὀλόκληρος κόσμος πτωμάτων, τὰ λείψανα ἐκλιπόντος μεγαλείου... Καὶ φῶς ὀχρὸν ὡς τῆς ἐκκλησίας, ἐφώτιζε τὴν νεκράν πόλιν... Καὶ ἡ ψυχή μου ἐγέμισεν ἀπὸ τρόμου... Καὶ ὁ ἄγγελος μοῦ εἶπε σιγά: Ἐδῶ βλέπεις τὰ πάντα εἶνε ματαίστης!

Καὶ ἤκουσα θύροβον—ταραχὴν καταγίδος—καὶ ἔπειτα στεναγμούς, χιλιάδας ἀνθρωπίνων φωνῶν, ἔπειτα μυκηθμὸν θυέλλης, φοβερὸν μυκηθμὸν καὶ οἱ νεκροὶ καὶ τὰ πτώματα ἐκινήθησαν καὶ οἱ βραχίονές των ἐτάθησαν πρὸς ἐμέ... Καὶ ἐξύπνησα πλέων εἰς τὸν ἴδρωτα».

*

«Οταν ἔγεινε δεκαεξ ἔτῶν ὁ Ἔνρικ Ἰψεν ἐμεινεὶς ὄρφανός, ἡναγκάσθη δὲ τότε νὰ διακόψῃ τὰς σπουδάς του καὶ νὰ λάβῃ θέσιν μαθητευομένου εἰς ἐν φαρμακείον τῆς Κρίμσταδ, μικρὰς πόλεως εἰς τὰ παράλια τοῦ Σκαγεράκου.

Ἐν φ παρεσκεύαζε καταπότια καὶ σιρόπια, ἡσχολεῖτο καὶ εἰς τὴν στιχουργίαν.

Τὸ φαρμακείον τῆς Κρίμσταδ ἦτο πολὺ στενὸν πλέον εἰς τὸν μέλλοντα ποιητὴν τοῦ Βράγδη· ἡ ψυχή του ἔτεινε πρὸς ἄλλα ἰδεώδη...

Τῷ 1850 ἐνεγράφη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Χριστιανίας μετὰ τοῦ Βγιόργου, τοῦ Ἰωνᾶ Λῆ, τοῦ Λίνγε—οἵτινες δόλοι διέπρεψαν βραδύτερον.

Αἱ σπουδαὶ δὲν ήδοκίμουν πολὺ. Πολὺ βραδύτερον ὁ Ἰψεν ἔλαβεν *honoris causa* τὸν τίτλον τοῦ διδάκτορος, διὰ τὸν ὄποιον ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Έχθροῦ* τοῦ λαοῦ εἶνε ὑπερήφανος.

Οἱ Ἰψεν ἀνεγίνωσκε τὸν Σαίκσπηρ, τὸν Σχίλλερ, τὸν Γκαϊτε, ἀλλὰ τὸ βιόλιον τὸ ὄποιον ἐπέδρασε τὰ μέγιστα ἐπ' αὐτοῦ, τὴν ἐποχὴν ταύτην, εἶνε ὁ Κατιλίνας, τοῦ Σαλουστίου· ἡ

μορφὴ τοῦ Κατιλίνα ἐνεχαράχθη εἰς τὸ πνεῦμα του, ἐξήγειρεν ἐν αὐτῷ βαθείαν συμπάθειαν διὰ τοὺς ἀντάρτας. Ἔγραψεν ὁμώνυμον δράμα, τὸ ὄποιον παρεστάθη τῷ 1850; ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχε.

Τῷ 1851 ὁ Ἰψεν, ὁ Βγιόργου καὶ ὁ Λίνγε, ἤρχισαν τὴν ἐκδοσιν ἑδομαδιαίου περιοδικοῦ ἀκρωτηρίου φιλελευθέρου, τὸ ὄποιον δὲν ἡδυνήθη νὰ διατηρηθῇ πέραν τῶν ἐννέα μηνῶν· ἐκεὶ ἐδημοσιεύθησαν τὰ πρῶτα ποιήματα τοῦ Ἰψεν, ἐν ἔπος του καὶ ἐν σατυρικὸν δράμα *Νόρμα*.

«Ἐνθυμοῦμαι τόσον ζωηρά, λέγει εἰς ἐκ τῶν ποιημάτων του, ἐνθυμοῦμαι ως νὰ ἥτο τώρα τὴν ἐσπέραν κατὰ τὴν ὄποιαν εἶδα εἰς τὸ φύλλον τυπωμένους τοὺς πρώτους στίχους μου· καθημενος εἰς μίαν γωνίαν, φυσῶν ἔλικας καπνοῦ ὡνειροπόλουν, εὕθυμος ἐν τῇ εὔτυχίᾳ μου».

Τὸ αὐτὸν ἔτος ὁ νεαρὸς δραματουργὸς διαρίσθη διευθυντὴς τοῦ θεάτρου τοῦ Βέργκεν, τὸ ὄποιον εἶχεν ίδρυση πρὸ μικροῦ ὁ "Ολε Βούλ, ὁ περίφημος νορβηγὸς τετραχορδιστής. Τὴν θέσιν ταύτην διετήρησε μέχρι τοῦ 1857, ὅποτε διαρίσθη διευθυντὴς τοῦ θεάτρου τῆς Χριστιανίας.

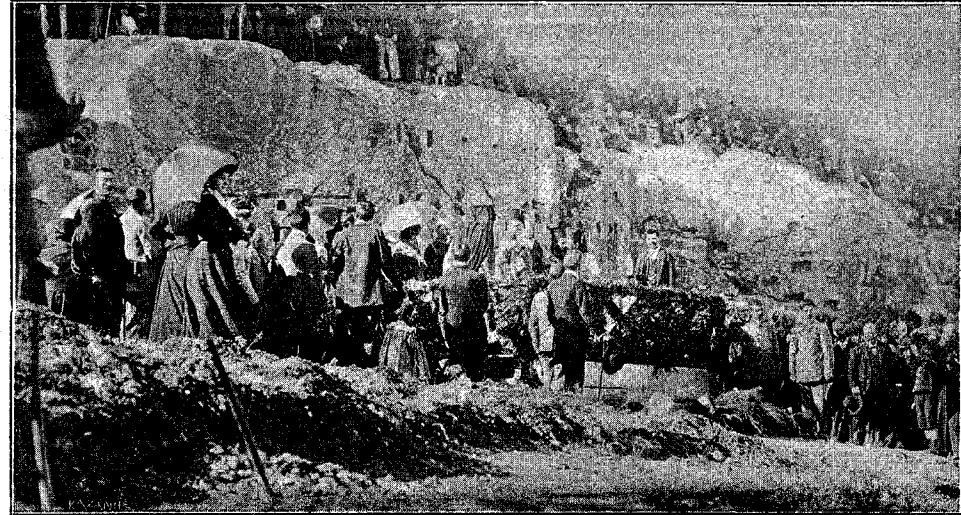
Τῷ 1857 ὁ Ἰψεν ἐνυμφεύθη τὴν Σωσάγαν Δάσε Τόρεσεν, θυγατέρα τοῦ πάστορος τοῦ Βέργκεν καὶ τῆς Μαγδαληνῆς Τόρεσεν, τῆς ὄποιας τὰ ποιητικὰ ἔργα εἶνε πατίγνωστα ἐν Σκανδιναβίᾳ.

Ο γάμος οὗτος προηῆλθεν ἐξ ἔρωτος· ὁ συγγραφεὺς τῆς *Κωμῳδίας* τοῦ ἔρωτος ἡγάπησεν ὅπως ἀγαπᾷ τις ὅταν ἀγαπᾷ μίαν φοράν:

Ἡ κυρία "Εγρικ" Ἰψεν εἶνε ὑπέροχος γυνή. Δεικνύει πολὺ ἐνδιαφέρον διὰ τὸ ἔργον τοῦ συζύγου της καὶ ἔχει τὸ μέρος της εἰς αὐτό. Αὐτὴ ἐμπνέει τὴν δημιουργίαν τῶν ισχυρῶν καὶ ἀνεξαρτήτων ἐκείνων γυναικῶν, αἱ ὄποιαι πληροῦν τὰ ἔργα τοῦ Ἰψεν. Εἰς αὐτὴν πρώτον ὁ σύζυγος της ἀνακοινώνει τὰς σκέψεις του καὶ εἰς αὐτὴν διακινώσκει πρώτον τὰ δράματά του. Αὕτη δὲ ἀρέσκεται νὰ τὰ συζητῇ. Ὁ μέγας δραματουργὸς ἐνόησε πόσον κερδίζει ἀφίνων ἐλεύθερον τὸν λόγον εἰς τὴν σύντροφόν του καὶ τῇ εἶνε εὐγνώμων. Εἰς τὸν τόμον τῶν ποιημάτων του εὑρίσκονται στίχοι ἀφιερωμένοι εἰς αὐτήν. «Εἶνε ἡ ἑστία ἡ ὄποια διατηρεῖ εἰς τὴν ψυχήν μου τὸ ιερὸν πῦρ, τὸ ὄποιον ποτὲ δὲν σβύνεται».

Ωραῖον εἶνε ν' ἀκούῃ τις τὴν κυρίαν "Ιψεν ὄμιλούσαν περὶ τοῦ ἔργου τοῦ συζύγου της. Μὲ τὴν νοημοσύνην της, τὴν ἔκτακτον ἀντίτυψιν της, τὴν θερμὴν καὶ ἐνθουσιώδη συμπάθειάν της εἶνε ὁ ὄξυδερχεστερος δικαστῆς καὶ σχολιαστῆς αὐτοῦ.

Εἶνε δὲ εἰς ἄκρον μετριόφρων καὶ τὸν ἀφίνει νὰ δρέπῃ μόνος τὰς δάφνας του.

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ

Ἐγεννήθη ἐν δάσος. Τὴν ὥραν ποῦσ ἐπήγαιναν πρὸς τὸν λόφον τοῦ Φιλοπάππου διὰ νὰ τὸ φυτεύσουν πενήντα χιλιάδες λαοῦ, ως μία ἀπὸ τὰς πλημμύρας ποῦ περνοῦν αιφνιδίως ἀπὸ ξηρούς τόπους καὶ ἀφίνουν ὅπισσα τῶν πράσινων, τὴν ὥραν ἐκείνην ἡκούσθησαν εἰς τὴν λεωφόρον τῆς Ἀκροπόλεως δύο φλογέραι. Ὁ λευκομάλλης ἐπαίτης βλάχος, ὁ ὄποιος πρὸ ἐτῶν σύρει τὴν λαλίαν τοῦ Πανὸς εἰς τὴν πεζότητα τῶν Αθηναϊκῶν δενδροστοιχῶν, ἔχυνεν ἀσθματικὸν φύσημα εἰς τὴν φλογέραν του ζητῶν κέρματα. Πλησίον του μικρὸν βλαχόπουλον ἔπαιζεν ἄλλην φλογέραν βαθυφωνοτέραν, ἀφίνουσαν μίαν βραχήν στοναχὴν βαρβίτου καὶ πλαγιαύλου. Καὶ ἐνῷ τὰ δεκάλεπτα τῶν διαβατῶν ἐρρίπτοντο ἐπὶ τὴν ἐξηπλωμένης ἐμπρός των παλαιᾶς καπότας, αἱ δύο φλογέραι τῶν βλάχων ἐλάζουν ψαθεῖσαν καὶ πεθαίνουσαν εἰς τὸν κονιορτόν. Λέγουν δὲν εἶδον ζωσὶ αἱ νεώτεραι Ἀθηναῖς συναγερμὸν πλήθους ως ἡ προχθεινὴ ἀνθρωποπλημμύρα, ἡ ὄποια ἐνηγκαλίσθη τοὺς λόφους λάμπουσα μὲ ἀπειρίαν χρωμάτων εἰς τὸν ηλιον.

Ἐπὶ τῶν ἀρχαίων λόφων, ὑπὸ τοῦ Παρθενῶνος, ἐποπτῶν αὐστηρῶν, ἡ συνάθροισις 50 χιλιάδων λαοῦ ἀνεζωγράφησε τὰς ἀρχαίας ἐκκλησίας τῆς Πυνκός, τὸν δῆμον τὸν μέγαλα μέτωπα καὶ τὰ μεγάλα νεύματα τῶν κιόνων τοῦ Παρθενῶνος, ἐποπτῶν αὐστηρῶν, ἡ συνάθροισις 50 χιλιάδων λαοῦ ἀνεζωγράφησε τὰς ἀρχαίας ἐκκλησίας τῆς Πυνκός, τὸν δῆμον τὸν μέγαν καὶ πανίσχυρον.

Καὶ ἐπὶ τῶν ξηρῶν ἐκτάσεων ὁ λαὸς δι' ὀλίγων πρασίνων γραμμῶν φαινομένων μαχρόθεν, ἔγραψεν ἐν μιᾷ στιγμῇ συμβόλαιον ἀγάπης πρὸς τὴν φύσιν. Ἐν ὄνόματι τοῦ λαοῦ, ἐν ὄνόματι τοῦ πλήθους τῶν γερόντων καὶ τῶν γηρασάντων νέων, διεκόρυξε τὴν μεγάλην ψυχήν, νὰ φυσήσῃ μίαν ψυχήν, νὰ πλάσῃ ἐν

ἡ φωνὴ τῆς μαθητικῆς ἡλικίας. Έκείνο τὸ «ζήτω» ποὺ ὑπεδέχθη τὴν πριγκίπισσαν ἐρχομένην εἰς τὸν τόπον τῆς δενδροφυτείας, ἡ ἐπευφημία ποὺ ἐπετάχθη δέξιᾳ ἀπὸ ἀμόλυντα χεῖλη

Εἰς γέρων εἴπε τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς παχυγύρεως:

— Αιχτί ἀπέναντι τῆς φυλακῆς τοῦ Σωκρά-

τῆς Κυριακῆς, διαυγῆς καὶ χρυσταλλώδης ὡς ὁ
οὐρανὸς ποῦ ἐσπείρων τὴν πανήγυριν.

Ἡ βασιλίς τοῦ μέλλοντος μὲ τοὺς ὄφθαλμους ποῦ κλείουν τὴν ἀσυννέφιαστον αἰθρίαν ἀτελειώτου καλωσύνης ἐφύτευσε τὸ δάσος τοῦ μέλλοντος. Ἀμφια ἔλαυψαν τὴν στιγμὴν ἑκείνην καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν ἀδέρφων τὴν μάχην τοῦ μέλλοντος

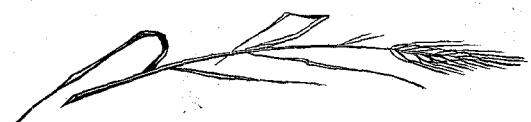
έκκλησια πυλούγης τὸν ναὸν που εὑμελιούτο.
Αἱ πράσιναι γραμμαὶ ἐγράφοντο ὅλονεν ἐπὶ τοῦ
κιτρίνου λόφου. ἀπὸ χεῖρας ἀπλάστους καὶ ἀκη-
λιδώτους ἀκόμη. Δενδρύλια ἐρρίζωσαν εἰς τὴν
γῆν, ὅμηλικα μὲ τὰ παιδάρια καὶ τὰ κοράσια
ποὺς τὰ ἐφύτευσαν. διότι οὐαζύ των θα ἀναπτυ-

τους; Τὸ δάσος ἔπειτε νὰ φυτευθῇ ἀπέναντι μιᾶς φυλακῆς, ἀπὸ τὰ σιδηροφράγματα τῆς

όποιας νὰ προβάλλουν βασανισμέναι· αἱ μορφαὶ ἐμπρηστῶν· 'Αλλ' ὑπῆρχαν ποτε τοιαῦται φυλα-
καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα; "Αχ! ἀς μὴ πικράνω τὴν
γλυκύτητα τῆς πανηγύρεως. Φθάνει.

Αἱ δύο φλογέραι δὲν παρεπονοῦντο πλέον.

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΤΑΝΔΘΗΝΑΙΑ

ΤΟ·ΔΕΚΑΤΠΕΝΘΜΕΡΟΝ·

Ενώ έκπνεουν αἱ τελευταῖαι κρίσεις, καὶ ἀὶ πλέον
Εκθυστερήσασαι, περὶ τῆς τέχνης τῆς κ. Ἀγγῆς
Σόφρου καὶ ἐνῷ ἀρχίζουν νάναπαύωνται μαζὶ μὲ αὐτὴν
οἱ ποιηταί, τοὺς ὄποις ἔσυρε μέχρι τῶν σανιδῶν τοῦ
Δημοτικοῦ Θεάτρου, ἔξαιρεσει, ἐννοεῖται, τοῦ ἀξιοτί-
μου κ. Γεωργίου Ὄνε, ὁ ὄποιος οὐδέποτε ὑπέφερε
τὸ παραμικρὸν εἰς τὴν φιλόξενον αὐτὴν γῆν — ἥλθεν
ἐπὶ τέλους καὶ ἡ σειρὰ τῆς ζωγραφικῆς. Τὴν εὐκαι-
ρίαν ἔδωκε τὸ ἀνοιγμα τῶν ὅλων ἐκβισεών μας, τῆς
μιᾶς εἰς τὸν περίβολον τῆς Βουλῆς, τῆς ἀλλης εἰς τὸ
παλαιὸν Πανορέμα τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἵστας δὲ καὶ
μιᾶς τρίτης, τὴν ὄποιαν δικαιούμεθα νάναμενωμεν,
ἔναν λάθωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ τριπλοῦν μέχρι τῆς ὥρας
αὐτῆς σχίσμα τοῦ ζωγραφικοῦ μας κόσμου. Οἱ συνει-
θισμένοι νάναζητοῦν πάντοτε τὰ αἴτια τῶν φαινούμε-
νων πολὺ δύσκολα θάνευρουν τὴν ἀφορμὴν τοῦ σχί-
σματος αὐτοῦ. Κάποιος ἔνος λόγιος, παρεπιδημῶν
ἐνταῦθα, μ' ἐρωτοῦσε τελευταῖον, ἐὰν τὸ σχίσμα
προηλθεν ἀπὸ «λόγους Σχολῆς». Ἡθέλησα, διαφεύ-
γων τὴν δύσκολον ἀπάντησιν, νὰ τοῦ μεταφράσω τὸ
χαρακτηριστικὸν μανιάτικο λόγιον, τὸ ὄποιον ἐνθυ-
μῆθη ἐπικαιρότατα προγράψεις ἔνας πνευματώδης χρο-
νογράφος, ἐπειδὴ δύως ἐσκέφθην διτὶ καμμία γλώσσα
τοῦ κόσμου δέν. Θὰ εἰπούροοςε νάποδώσῃ τὸ μουσικο-
στατυρικὸν ὑψος τοῦ ἀραιά, ἀραιά, νὰ φαινόμαστε καμ-
μιὰ σαρανταρέα, ἐποτίμησα νάποδώσω τὸ αἴτιον εἰς
λόγους... κοινοθύνευτικούς. Καὶ ἡ συνεννόησις ὑπο-
θέτω διτὶ ἐπῆλθεν.

‘Οπωσδήποτε αἱ δύο ἐκθέσεις ἡγοιέαν ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, οἱ πρῶτοι ἀκροβολισμοὶ τῆς καλλιτεχνικῆς χριτικῆς, τῆς ὅποιας τὴν γνωριμίαν ἐκάμαρεν μόλις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἡ οὐσιόθεσαν πάλιν εἰς τὰς στήλας τῶν καθημερινῶν ἐφημερίδων καὶ τὸ κοινόν, τὸ καλλιτεχνικὸν κοινὸν τῆς πρωτευούσης, ἤρχισε, μετὰ τὰ κορακιστικά τῆς δραματικῆς τέχνης καὶ τῆς ἡθοποιίας, γὰρ ἐπαναλαμβάνῃ εἰς ὅλους τοὺς τόνους τὰ κορακιστικά τῆς ζωγραφικῆς, τὰ ὄποια τοῦ συλλαβεῖσον πρῶτην καὶ βράδυν οἱ εἰδίκοι κριτικοί. Ἐπὶ τῇ εὔκαιρᾳ αὐτῷ δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἀπαραθήρητον δότι τὸ ἐλληνικὸν κοινὸν παρουσιάζει ιδιαιτέραν κλίσιν καὶ ἀξιοθαύμαστον ἐπιτρέπειαν πρὸς τὴν ἀγγριστον τέχνην τῆς χριτικῆς, μίαν κλίσιν, ἡ ὄποια προσλαμβάνει τὴν σοβαρότητα καθήκοντος. Εἰς ὅλον τὸν κόσμον πηγαίνει κανέις, ὑποθέτω, εἰς τὸ θέατρον ἢ τὴν πινακοθήκην ἀπλούστατα διὰ νάπολαύσῃ, χωρὶς καμμιάν υστεροβουλίαν χριτικῆς, ἀπὸ τὰς χιλιάδας δὲ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ἄποιοι περνοῦν ἀπὸ τὰς αιθουσας τῶν ἐκθέσεων τῆς ζωγραφικῆς καὶ γάσκουν

έμπροδς εἰς ἔνα πίνακα ἡ ἀπολιθώνονται ἐμπρόδς εἰς
ἔνα μάρμαρον ἡ μένουν καρφωμένοι ἐπάνω εἰς τὴν
ἔδραν μιᾶς πλατείας θεάτρου, δὲν ἀκούει κανεὶς συνή-
θως ἡ τὸ πολὺ-πολὺ μονοσύλλαβα θαυματικά, διὰν
δὲν ἀνακαλύπτη μίαν συνοφρύωσιν ἡ ἔνα μορφασμὸν
ἡ μίαν χειρονομίαν, χωρὶς ποτὲ ἡ αἴθουσα τῆς πινα-
κοθήκης ἡ ἡ πλατεία τοῦ θεάτρου νὰ προσλαμβάνῃ
ἄγριαν καὶ ἀγέλαστον ὅψιν συνελεύσεως συγκλητικῶν.
Καὶ ὑποθέτω ὅτι δι' ὅλους τοὺς φρονίμους αὐτοὺς
εὑρωπαῖσιν ἡ τέχνη, δὲν δὲν ἀποτελῇ εὐχαριστησην,
δὲν καταντῇ βασανον. Ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι γίνονται
δυστυχεῖς χωρὶς λόγον. Πηγαίνουν δὲν εἰς μίαν ἔκ-
θεσιν ζωγραφικῆς, προμελετημένοι, διὰ κριτικὴν ἡ
δὲν πηγαίνουν καθόλου, διότι φοβοῦνται ὅτι δὲν
ἔμαθαν καλὰ τὸ μάθημά τους· πηγαίνουν εἰς τὴν
Σόρμα μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ τὴν συγκρίνουν πρὸς
τὴν Δοῦζη ἡ δὲν πηγαίνουν καθόλου, διότι δὲν συνέ-
πεσον ἡ πρώτη νὰ παιζῃ ἔνα δράμα, εἰς τὸ διπόδιον
εἰδῶν τὴν τελευταῖαν καὶ ἐπομένως ἡ κριτικὴ των
ναυαργεῖ. Δὲν θὰ λησμονήσω δὲ ποτὲ ὅτι εἰς μίαν
παράστασιν, δὲν ἔνθυμοϋμαι ποιάς μεγάλης ἥθοποιού
— ἵσως νὰ εἶνε ἡ Σόρμα — ἔνας κύριος πλησίον μου
καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παραστάσεως ἔβασανι-
ζετο μὲ τὸν "Ιψεν, τὸν Λεμαϊτρ, καὶ τὸν Λεγκουΐζ
(δὲν εἰςέρω καὶ ἔγω πώς, ἀνακατώνων τὴν παράδοξον
σαλάταν του) χωρὶς νὰ ἐνογλῇ παντάπασις τούς γεί-
τονάς του, οἱ ὅποιοι καὶ αὐτοὶ εὑρισκαν πλέον ἐνδια-
φέρουσαν τὴν κριτικὴν του ἀπὸ τὸ θέαμα καὶ τὴν
τέχνην τῆς ἥθοποιού καὶ προσεπούσην, συγωστιζόμενοι
γύρω του, νὰ πάρουν μερικὰ πρόσχειρα μαθήματα
διὰ τὴν πνευματικὴν τουαλέταν των τῆς αὔριον. Τὸ
πρᾶγμα εἶναι σοβαρώτερον παρ' ὅσον φαίνεται, ἔχω
δὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι, ἀν εὑρίσκετο κάποιος — ἔστω
καὶ ὁ ύπνωτιστῆς κ. Ἀντωνίου — γὰ πείσῃ ὅλον αὐτὸν
τὸν κόσμον ὅτι ἡ κριτικὴ δὲν ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν
καὶ ὅτι τίποτε δὲν ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπον νὰ ἔχῃ
τὴν γνώμην του καὶ μάλιστα νὰ τὴν ἔχφράζῃ, διὰ
τὰ καλλιτεγγικά ζητήματα, οἱ θαυμάντες τῶν ἀκέθετων
τῆς ζωγραφικῆς, τῶν συναυλιῶν καὶ τῶν ἔκτάκτων
καλλιτεγγικῶν παραστάσεων θὰ ἐπολλαπλασιάζοντο
καταπληκτικῶς.

"Ισως αύτὸς είνε, ἔκτὸς τῆς ἄλλης πτωχαλαζονείας, ὁ λόγος τῆς ἀπροθυμίας καὶ ἀστοργίας τοῦ ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ πόδες τὰ ἑλληνικὰ θεάματα καὶ ἀκούσματα, ἀκόμη καὶ ὅταν εὑρίσκωνται ἐνώ τοῦ μετρίου. "Ανθρωποι, οἱ ὅποιοι συχνάζουν εἰς τὸ θέατρον ἢ τὰς πινακοθήκας, διὰ τὸν ἀπλούστατον καὶ φυσικώτατον λόγον τῆς ἀπολαύσεως, ἀνέχονται εὐχαρίστως δλας τὰς ἀνεκτὰς διαβαθμίσεις τῆς ἀπολαύσεως αὐτῆς, ὅταν μάλιστα δὲν ὑπάρχουν ἀγώνεται· ἀνθρωποι δέ μως, οἱ ὅποιοι θεωροῦν ὑποχρέωσίν των νὰ «χρίνουν», δὲν εὑρίσκουν τὸν λόγον γὰρ ἔξειτελίσουν τὴν ἐπιστήμην των ἐντεῦθεν τῶν συνόρων τῆς μεγαλοφύΐας. Τὰ κενὰ θραγία εἰς τὰς παραστάσεις

Ο κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ό τόσον ένθουσιάσας πέρυσι τούς Αθηναίους "Ελλην βαθύφωνος, θριαμβεύει κατ' αὐτάς εἰς τὴν Ἱταλίαν ἐν τῇ ὑποδύσει τοῦ Σιεέσο εἰς τὴν «Ἴριδα»; τὸ νέον μελόδραμα τοῦ Μασκάνη. Αἱ ἐψημερίδες ἀφιερόνουν ἀρθρα· δι'¹ αὐτὸν ἔνθουσιάδη καὶ δημοσιεύουν τὴν εἰκόνα του.

EΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ, 19 Νοεμβρίου, ἔγιναν τὰ ἔγκαιταν τῆς Καλλιτεχνικῆς Ἐκθέσεως τῆς «Ἐταιρείας τῶν Φιλοτέχνων». Η εύρυτάτη καὶ κάλλιστα φωτισμένη αἴθουσα τῆς ἔκθέσεως περιλαμβάνει ὑπερεκατὸν ἔργα ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς διαφόρων Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, ἐν οἷς τῶν καὶ Δ. Γερανιώτου, Ε. Θωμοπούλου, Β. Μποκατσιάμπη, Ν. Ὀθωναίου, Θ. Δημητρίου, Ζ. Φρυδᾶ, Π. Μαθιοπούλου, Δ. Γαλάνη, Σ. Σκαρβέλη, Β. Κοντοπούλου, Ν. Ευδία, Μ. Πιερρή, Σ. Βικάτου, τῶν κυριῶν Θαλείας Φλωρᾶ, Ε. Κοντούμαχ, Ε. Ζλατάνου, Ε. Βοζίκη καὶ τῶν ἀποθανόντων ἐν τῇ ξένῃ Κουνελάκη καὶ Πανταζή.

Τινὰ τῶν ἔργων τῆς ἔκθέσεως θέλουσι δημοσιεύθη εἰς τὰ «Παναθήναια» διὰ φωτοτυπογραφίας.

Η ΝΟΙΞΕΝ ἐπίσης ἡ ἔκθεσις τῆς «Ἐνώσεως τῶν Καλλιτεχνῶν» ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Βουλῆς. Η ἔκθεσις αὕτη περιλαμβάνει περὶ τὰ 30 ἔργα ζωγραφικῆς τῶν καὶ Ν. Γύζη, Γ. Ροϊλού, Π. Λεμπέση, Ι. Οικονόμου, Ν. Ὀθωναίου, Κ. Βολανάκη, Ε. Λαμπάκη, τινὰ τῶν ὅποιων θὰ δημοσιεύσωσιν ἐπίσης διὰ φωτοτυπογραφίας τὰ «Παναθήναια».

Α θ ο ν α ē κ α .

ΕΝΩΠΙΟΝ τῶν σπουδαστῶν τῆς 'Εμπορικῆς καὶ Βιομηχανικῆς 'Ακαδημίας καὶ τῶν καθηγητῶν αὐτῆς ἐτελέσθησαν πρό τινων ἡμερῶν ἐν τῷ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου μεγάφων ἐν πάσῃ μεγαλοπρεπείᾳ τὰ ἔγκαινα τοῦ 'Ακαδημαϊκοῦ 'Ομίλου», πρόεδρος τοῦ ὅποιου τυγχάνει ὁ καθηγητὴς τῆς 'Ακαδημίας καὶ συνεργάτης ἡμῶν κ. Γεώργ. Στρατήγης. Μετὰ νευρώδης καὶ συντομον προσλαλιὰν τοῦ διευθυντοῦ κ. 'Οθωνος Ρουσοπούλου δ. κ. Στρατήγης ἀπήγγειλεν ὥραιάν ἔμμετρον προσφωνήσιν.

— Τὸ παρελθὸν Σάδεστον 5 μ. μ. ἐγκαινιάσθησαν εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων» αἱ φιλολογικαὶ ἡμερίδες. 'Ο κ. Ιωάννης Πολέμης ἀνέγνωσε τὸ «Εἰκόνισμα» ἐν μέσῳ ἐκλεκτοῦ κύκλου λογίων καὶ καλλιτεχνῶν.

— Απεβίωσεν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας του ὁ Γεώργιος Κασδόνης, ιδιοκτήτης τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς 'Εστίας καὶ διευθυντὴς ἀλλοτε τοῦ περιοδικοῦ «Ἐστία». Ο Κασδόνης ἦτο τύπος φιλοκάλου καὶ φιλοπρόσδου ἀνδρός, κατορθώσας εἰς σμικρὸν σχετικῶς χρονικῶν διάστημα διὰ τῆς δραστηριότητος καὶ ἐπιμελείας του νὰ δώσῃ μεγίστην ὠθησιν εἰς τὸ βιθύριον ἐν Ἑλλάδι.

ΚΟΡΟΦΥΛΑΚΕΣ ΕΙΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ. Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βουδαπέστης φοιτοῦν καὶ φοιτήτριαι, ἀλλ' οἱ θερμόσαιμοι οὐγγροὶ φοιτήται φέρονται πρὸς αὐτὰς μὲν ἐλευθερίαν ὑπερβαίνουσαν τὰ ὅρια. 'Ο οὐγγρικὸς τύπος κατεκεραύνωσε τοὺς σφριγγίλους ἀκαδημαϊκοὺς πολίτας, ἀλλ' οὗτοι δὲν κατέθεσαν τὰ ὅπλα, οὐδὲ μετέβαλον συμπειριφόραν πρὸς τὰς νεαρὰς συναδέλφους των. Τότε ἐνέφανίσθησαν αἱ κοροφύλακες. Αἱ μητέρες πολλῶν φοιτητῶν ἀπεφάσισαν νὰ ἐγγραφούν φοιτήτριαι, ὅπως συνυδεύουν τὰς κόρας των εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ὑπερασπίζουν αὐτὰς κατὰ πάσης ἐνοχλήσεως. Μία κυρία, τῆς ὅποιας ἡ κόρη εἶνε φοιτήτρια τῆς φιλοσοφίας, ἔκαμεν ἥδη τὴν αρχήν, καὶ τὸ ἀποφασιστικὸν διάβημα τόσον κατεπόθησε τοὺς Πεσταίους φοιτητάς, ὥστε ὑπεσχέθησαν νὰ φέρωνται τοῦ λοιποῦ κοσμίως.

NEA ΒΙΒΛΙΑ

Ε Χ Λ Η Π Ι Ι Κ ΄.

Ἐξεδόθη σαν : **ΑΓΡΟΛΟΥΛΟΥΔΑ**, ὑπὸ 'Ιω. Μάιου. 'Αθῆναι, 1900. [Ἡ μικρὰ καὶ κομψὴ αὐτὴ ποιητικὴ συλλογή, τῆς ὅποιας προτάσσεται σύντομος πρόλογος τοῦ συνεργάτου ἡμῶν κ. Ιωάννου Πολέμη ὑπὸ μορφὴν ἐπιστολῆς πρὸς τὸν ποιητὴν, μὲ τὸν μετριόφρονα τίτλον τῆς δεικνύει τὴν μετριοφροσύνην τῶν αξιώσεών της. Οὔτε ρωμαλέα πτήσις πρὸς τὰ ὑψηλά, οὔτε ἀριστοτεχνικὴ λάξευσις τοῦ στίχου, οὔτε ἀτομικὴ τις ἴδιοψυχὴ συγχίνησις καὶ πλαστικότης ἐκφράσεως, χαρακτηρίζουσι τὰ ποιήματα ταῦτα. 'Αφελῆς εἰλικρίνεια, χαρίεσσα ἀδεξιότης, ἀτεχνος ἀλλ' αὐθόρυμητος φυσικότης καὶ ιερατικόν τι ἔρωμα πίστεως διαπνέουν τὴν τρυφεράν αὐτῆν ποίησιν].

— **ΠΑΛΙΕΣ ΑΓΑΠΕΣ**, (διηγήματα) ὑπὸ Ἀνδρέα Καρκαβίτσα.

— **ΕΘΝΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ**, (ἔτος ΙΣ'), ὑπὸ Κ. Φ. Σκόνου.

— **Η ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΕΛΛΑΣ**, ὑπὸ Κωνσταντίνου Α. Δοσίου, ἀνθυποπλοίαρχου.

— **ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ**, ὑπὸ Δημητρίου Χ. Δανιήλ. (Βάρνα, 1900).

— **ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΝ ΑΛΜΥΡΩ ΦΙΛΑΡΧΑΙΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΟΘΡΥΟΣ** (τεῦχος Γ').

Α πό τὰ ξένα περιοδικά. — Τὸ Κρητικὸν ζήτημα ἀπὸ τῆς ἀπόφεως τοῦ διεθνοῦς δικαίου [συνέχεια], ὑπὸ Γ. Στρεβῆ. («Γενικὴ Ἐπιθεώρησις τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου», Μάιος - Ιούνιος 1900).

— Ἐλληνες καὶ Βούλγαροι, ὑπὸ Ἀλφρέδου Ραμπώ. («Ἐπιθεώρ. τῶν Δύο Κόσμων», 15 Σεπτεμβρ. 1900).

— Νόμος περὶ ἐκδόσεως ἐν Ἑλλάδι, ὑπὸ Μ. Σ. Κεπεδέη. (Ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ καὶ τῷ αὐτῷ τεύχει).

— Πανιόλαμπος καὶ ἐθνικότητες ἐν Ἀνατολῇ, ὑπὸ Λουδοβίκου δὲ Κοντανόν. («ὁ Ἀνταποκριτής», 25 Μαΐου).

— Κρίσις τοῦ 'Ιουνβεραλίου περὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀρατούτων, ὑπὸ Γ. Μπονασού. («Revue des Cours et des Conférences», 24 Μαΐου).

— **Νέα Ιστορία Ιουνιαροῦ τοῦ Ἀποστάτου**, ὑπὸ H. Delorme. — Αράνων τοῦ πρώτου τόμου τοῦ 'Ιουνιαροῦ τοῦ Ἀποστάτου ὑπὸ Π. Ἀλλάρ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ: Εἰς τὸ γ' τεῦχος ἐν σελίδῃ 105, ζῶτι: τοῦ Παρθενῶνος γράφε: τῆς Ἀπτέρου Νίκης.